

sub omni vite humane generis. quo fiet ut securus
vniuersusque eliget que frequenter legit ac ma-
turius digessit. ad laudem dei omnipotentis
qui est benedictus in secula.

ExPLICIT PRIMUS LIBER DE OMNI STATU ET VITA TEMPORALI
SEQUITUR LIBER SECUNDUS DE STATU ET VITA SPIRITUALI
ECCLIASTICA ET REGULARI.

Mirabitur forsitan sanctitas tua beatif-
sime pater ac demeritissime domine. quod in
hoc opusculo recti ordinis rationem
perterrim. Et cum in **Greg.** status
spiritualis. tanto temporalis sit dignior atque excellentior
quanto solis splendidissimus fulgor tenebrosis de-
finitibus. et aurum plumbi metallo prestat. Prius
de temporalis statu egerimus quam de spirituali. **S**ed certe na-
ture ordo ad id compulit. Primo enim temporales
nascimur. sed et prius in temporalis statu versamur.
postquam illud exprimur. Deinde temporalis status im-
perfectio conspecta. transimus ad spirituale statum
Adde. quod non satis excellentiam perfectionemque et inter-
nam mentis tranquillitatem. status spiritualis ag-
nosceremus. nisi prius temporalis vitam atque eius in-
moda experiret. Postquam igitur in superiori libro
de cunctis temporalibus et terrenis siue secularibus

Lib. 2.

Statibus et viuendi modis. artibus. ac diuethis ho-
minū exercitijs actū est. in quo p vtraq; sui
pte tā ad omendatiōez. q̄ ad reprobatiōez
satis disputatū est. Et quid boni. quid sinistri.
quid vtilitatis. quid inōmoditatis. quid qui-
etis. quid laboris. quid securitatis. q̄d piculi.
quid honesti. quid inhonesti. quid vtiū. q̄d
vicij. omnis t̄p̄alis stat⁹ et secularis viuendi
modus habeat. plene discussum est. In hoc
igitur secundo libro dimissa matris introdu-
ctiōez. et osanguineoz altricatiōez. quib⁹ de
re incognita differere non licet. **D**e reui ego
spūalem ordinē p̄fessus. de eodē spūalis vite
statu breui aliqua differere. **S**atiam ego satis
nō tante rei debito. nec tue. **S**. desiderio. h̄ cona-
tui meo. **A**tq; vti nā tā digne. vtilit̄ et diserte.
de eo eminētissio statu a me agat. q̄ illi⁹ ma-
iestas atq; imēstas exigit. **S**ubalēnat itaq;
vite spūali duplex status. qz ip̄a vita spūal̄
in duos distiguit stat⁹. **A**lter est epōz et sac-
dotū. ac eccl̄iastici ordinis m̄stroz. **A**lter ē mo-
nachoz siue religiosoz. **D**e h̄is ergo duob;
statibus et viuendi modis. hoc libro agendū
est. **E**t quia ad dicēdum campus latus est. et
materie ipse nō tā diffuse et p̄fuse. q̄ a m̄tris
tractatoib; ofuse repiāt. **Q**uōmodo p̄pter varias
scribētū opiones. vix legētes p̄ficere possent.

Secundus.

multa demq; in hñs materijs. intacta aut nõ
fatis diserta inueniãtur. decreui sub quodam
breui cõpendioz in hoc secũdo libro flosculos
quosdam circa hos duos status inserere. vbi
vtriusq; stat⁹ a vite normã. naturã seu effica
tiam necnõ excellentiã. laudes cõmendatiõem.
a demũ eoz laboẽs. difficultates. aculeos a pe
ricula adducã. Demũ vero inter se. et alteri⁹
ad alterz dñas a cõpationes breuiter pstrin
gã. Incipiens a statu ecclastico a pmo a summo
pontifice qui culmen et vertex est totius spũa
lis stat⁹. Deĩ a sacrosãcto Romane ecclẽ car
dinalibz. Rursus descẽdã ad statũ Archiepõz
Epõz. ceterozq; Prelatoz. Curatoz. a Cleri
coz. sub ecclastico ordine degentiũ. In quo li
bro materias in tabula in pncipio pmi libri
descriptas discutiã. Diligens igitẽ lectoz ex mo
tius auctoritatibz a ratiõibz q̃ inserẽt. nõ sta
tim vineat ad cõmendatiões vel improbaões
alteri⁹ status. s; motiua. rationes a auctõrita
tes. q̃ pro alio statu a viuendi gñe adducũt.
accurate cõsideret. videbitq; q̃ hñ duo pfectis
simi et excellentissimi stat⁹. oim aliorũ statuũ
a vite hũane generz supant dignitatẽ. Quom
am a si intra gremiũ fidei catholice existentes.
in quocũq; degãt honesto statu. si pie vixerit.
saluari possint. Vñ tñ duo spũales viuendi

liber. secundus.

modi: singulari⁹ suos sectatores deo primio
res reddūt. Et si vterq; status sanct⁹ a deo ac
cept⁹ ē. ali⁹ tñ alio pfectiōe a dignitate pstat.
sed et alter alteris placet et cōuenit scdm na
turam. qualitātē. ac vires personaz. Inter se
tamen circa eoz pfectionēz habent se sicut ex
cedens a excessa. ut latius per discursum eorū
quetradentur in hoc libro videbitur. Ea ergo
de quibus in hoc secundo libro agend⁹ est ser
mo: in infra scripta capitula distinguūtur.

Ca. p̄mū de sublimitate a excellētia diḡta
tis sumi p̄tificat⁹. a de incōprehēibili ei⁹
auctoritate a potestate. a de illius necessita
te et vtilitate et de altissimis ei⁹ misterijs

Summi pontificatus excellētiā. dig
nitatem a auctoritatez huiusq; sacra
tissimi status laudes. p̄conia attollēz
illiusq; necessitatem a vtilitatē ostendere: ho
die munus suscepi. grande quidem negotiūz
sed paruū ingeniū. Cuius tanta est sublimi
tas et eminentia. tāta immensitas. ut nullus
mortaliū nedū oprehendere aut satis exp̄mē.
sed nec cogitare possit. Obtūdit enim omnem
hūanū intellectū illi⁹ sacratissimi et oim emi
nētissimi stat⁹ maiestas a excellētia qz scriptū

Cap. p̄m̄tū.

est. scrutator maiestatis opprimetur a gloria.
Si enim teste **Ambrosio**. nihil in hoc seculo ex
ellentius atq; exelsius inueniri potest statū
et dignitate simpliciū sacerdotū et p̄ticulariū
presulū. qui p̄ diuersa orbis loca in p̄tem sol
licitudinīs assumūtur. qđ cogitandū est de eo
sūmo pontifice qui vices veri dei gerit in t̄ris.
Qui ad plenitudinē status. qui ad apostolicū
thronū. qui ad culmen oim dignitatū assumi
tur. Ex q̄ certe ut riuuli a fonte. rami ab arbo
p̄cedunt. qui non ad humanū t̄m̄ p̄ncipatū.
s̄ ad d̄m̄. nō ad p̄ncipadū solū mōribz. s̄ in
mōribz. nec mō hoibz. s̄ angelis. non ad iudi
candū viuos. s̄ mortuos. nō in terra solū. s̄ in
celo. non ad presidendum solis fidelibus. sed
infidelibus. Et ut paucis agam qui ad eam ip
sam dignitatē. ad eandē iurisdictionē et coa
ctioē. ac vniuersalē toto orbe supremū p̄nci
patū a sūmo deo. et eius loco sup̄ cunctos mō
les institut⁹ a euectus est. De quo p̄ **Iob** scrip
tū est. q̄ corā eo curant qui portāt orbem a re
ges seculi atq; tyrāni ridiculū sunt. qui solus
om̄es potestatē ambit. Et sicut scriptura om̄eo
rat. vn⁹ est et secundū non habet. Et iter⁹ de eo
scribit. tu solus et null⁹ tecū. Et rursus potēs
sup̄ omnes potētes. Cui⁹ teste p̄pha sue sūt in
Rit̄e. potestas et imperiū. Quē iterum **David**

signat inquiring. dedit ei potestatem et regnum.
 et omnes populi et lingue seruiunt ei. **Qua** ut
canon ait. terreni simul et celestis imperii iura
 suscepit. **Cuius** summe dignitatis fastigium atque
 maiestas. non modo apud antiquos veteris
 legis effulgit. ac dignum apud catholicos diuini
 institutiōne refulget atque preeminet. sed et
 apud gentiles summum omnium honorum et principum
 patium culmen tenebat. Nam ut ait **Varro**
 ex ordinatissimo atque eminentissimo gradu pontificum
 et sacerdotum gentium. resultat quidam excellens
 et sublimissimus status in vno summo pontifice
Hinc **Isidorus**. distinctio inquit graduum et ordinum
 inter pontifices et sacerdotes. a gentilibus maxime
 iueta est. quando suos sacerdotes alios simpliciter
 flamines et alios prothoflamines appellabant. et alium
 qui cunctis flaminibus preideret in summo gradu
 locabant. **Quem** ut **idem Varro** voluit Iouis
 assumpta veste insigni curuli et regie ad ornatum
 dignitatis. plurimum in eo putantes premaxime
 colebant **Cicero** quoque sublimitatem ac
 excellentiam summi pontificatus gentium. ex
 illius misterij ostendit. dum in cultu et religione
 suscipienda premaxime omnium eant. atque vnum
 ad interpretandum que voluntas eorum
 immortaliu. ut statim in sequenti capitulo
 agemus. **Quis** deique summi pontificatus
 sublimitas. vtilitas atque necessitas non
 facile explicari valet.

Cap. pmi.

Sed ut cetera taceam. non satis plene recteque
vniuersitati orbis a xpo pmissū foret. nec ecclē
quā xps sanguine redemit morē gessisset. nisi
talem tāq̄ eminētez in terris vicariū reliq̄ssz
quī in ea potestate et auctoritatis integritate to
ti orbi presideret qua ipse xps in terris manēs
quippe qui p̄ p̄pha; dixerat. quid potui facere
vnee mee et non feci. **A**ccedit quoniā sol⁹ ip̄e
dirigit oēm hūanā creaturā in finē p̄fectissimū
Quāobrez sibi vni cristus clauēs dicit regni
celoz ac potestātē ligādi atq; soluendi in ce
lo et in terra. Rursum sūmi pontificat⁹ sublimi
tas et excellētia. atq; vtilitas et necessitas in eo
aspiciē. quoniā teste p̄ho nō posset hic mūd⁹
regi: nisi vnus eēt sūmus principat⁹. ad quez
vnū pueniendū est. ex q̄ singula dirigūtur. et
gubnant. cui⁹ motu et dispositione oēs gerar
chici actus ordiātur. **E**t tandē hui⁹ orbis dispo
sitiō dirigatur. ad instar celestis monarchie.
Nam teste **D**yom̄ho necessari⁹ est sūm⁹ gerar
cha: quā quos regit illūnet. **P**eriret em̄ ois
ordo rez. nisi vn⁹ sūmus pontifex foret. qui eū
ip̄sū ordinē ut ita dixerim ordinet. dirigat et
exeq̄tur. **T**este enim p̄ho. vbi est ordo et gra
duū ascēsiō: ibi necesse est constitui vn⁹ excellen
tiaz. **P**eriret Rursum et mōiū omniū hoim cō
meritū: nisi foret vn⁹ pontifex vice dei in terra

liber S. d. s.

monarcha. in q̄ oēs ut in glūō quodā. p̄tū
ad corp⁹ misticū copulēt. a i q̄ singuli ut mē
bī sub vno capite gubnent. **P**eriret fidei vni
tas. a ecclie vnanimitas. a cōcordia filī a pax. q̄
nī dult⁹ excogitari aut iueiri pōt. n̄ foret vno
sup̄m⁹ pōtifer. q̄ cūctos mōrles ad vni⁹ fidei a
vnitatis viculū reducēt. dicēte **Hiero.** ob eaz
rē in remediū scismatis adū eēz ut vno oibus
p̄sit. **P**eriret deniq; illa cūctis mōrlib⁹ necessa
ria ad deū meditatio. **T**este em̄ scriptura Ro
man⁹ pōtifer lōge p̄fectior. lōge dignior a effi
cator. int̄ deū a populū mediator existit. aūq;
illo baluciēte. sed iusto **Moyse** ac fratre ei⁹
Aaron qui solū in vno populo. in vna gente.
s̄ et sup̄ terrenis mediatiōis officio fungebā
tur. **S**ūmus vero noster pontifex teste **Aposto**
lo ex hominib⁹ assumpt⁹. tamen p̄ hominib⁹
cōstituit̄ in hīs que sūt ad deū. ut offerat sacri
ficia a dona p̄ peccatis. **D**ic igitur dign⁹ salu
briusq; mediator existit populi ad deū. **D**ic sa
crificia hic holocausta nō hircorū aut vitulo
rū. s̄ veri sac̄tissimiq; corp̄is xp̄i deo p̄i offert.
eosq; in eodē m̄sterio instituit. q̄ itidē fatiant
in orbe vniūso p̄ delictis populorū. **D**ic igitur
p̄c̄ca diluit. h̄ aiab⁹ fideliū penas cōdonat. sup̄
pl̄tia relaxat. **D**ic veniā lapsis imp̄tē. h̄ errā
tes. corrigit. delinquentes cū expedit reducit.

Capitulum. Primum.

Dic in corrigibiles punit. et tandem peccatores
sumo de eo conciliat. illumque iratum placat. De quo
sapiens ait. Et ecce sacerdos magnus qui in tempe
ira a die factus est reconciliatio. Periret rursus
iusticie virtus. quia eos propheta teste. nisi vnus in
orbe foret qui eam cunctis ministraret. et negligē
tium vicem suppleret. quicquid iustum est perditaret.
Vn Aug⁹. sine iusticia non potest regi hec res
publica humana. Neque enim vera aut recta potest esse res
publica nisi vniuersis presit qui gubernet et regat
qui summus pontifex est immortalis dei vicarius. peri
ret tandem illa potissima iusticie pars. quam **Arist.**
epikeia vocat. omnium bono vniuersi orbis pro
necessaria pro qua summus monarcha dirigit ius
tum legale. et plerumque scriptam rigidamque iustitiam
moderetur. dispensat. detrahit. pro rebus contingen
tium suppetit diuersitas. et boni communis necessi
tudo expostulat. periret demum alia iusticie non
infima pars quam distributiuam vocant. que vnius pro
prie est summi principatus. que vnicuique secundum eius dig
nitatem et merita certa proportione premia elar
gitur. Dignitates. principatus. regna et imperia
pro meritis donat atque instituit. pro demeritis ve
ro transfert de gente in gentem. Quare et si cete
ra taceam. huius sacratissimi et eminentissimi sta
tus summitas. maiestas atque felicitas simul et
necessitas. ac utilitas in eo facile apprehenditur.

Nā si ut aiūt nulla maior ē felicitas q̄ ml̄ōs
fecisse felices. hūc statū b̄t̄ssimū t̄nto felicitōrē
dixeris: q̄nto pluēs sup̄ oēs mōr̄les facili⁹ a ut
ita dixeris felici⁹: felicōres agē p̄t. Patet igiē
h̄ sac̄t̄ssimi stat⁹ excellētia. diḡtas a vtilitas
atq; nec̄itas. patēt ei⁹ laudes a p̄conia nō mō
ex auctoritate institūētis. ex diḡssimā institūōe.
ex caus̄ diḡssimis. s; ex fine optat̄ssimō. ex bea
tis m̄steriis. ex p̄p̄m̄q̄tate ad deū ex fructu de
siderat̄ssimo ex cunctōz mortaliū vtilitate. et
felicitate redūdant̄ssima.

Capitulū secundū de sp̄ualibus incōmo
dis. am̄itudinib; miser̄is. aculeis. nec
nō mentis afflictionib; piculis a labori
bus s̄m̄i pontificatus. vbi plurime sum
morū pontificum calamitates et spirit⁹
perturbationes narrātur.

Sup̄ore non puo audita est illa oim̄
dignitatū sup̄rema dignitas a cūcta
tū potestatū eminent̄ssim⁹ p̄nc̄ipat⁹
s̄m̄i vic; p̄tificat⁹. v̄isq; ē tantū num̄ is celsi
tudo. a auscultata t̄ate lucis splendid̄ssimā da
ritas cui⁹ radioz iubaē tot⁹ lustrat̄ cōb atq;
vegetatur. Sed a ante nostre mentis oculos
cōtēplata ē tān̄ culmis p̄rogat̄ia diḡtas atq;

Cap. sedm.

excellencia. et tãti tribunalis suprema auctori-
tas. cognita est illi? sacctissimi atq; diuini? stat?
fũma vtilitas atq; necessitas. Demũ au-
dita sũt breui eius status laudũ preconiã. dis-
cussæ sunt eiusdem culminis vtilia et cõmoda
dultia et psp̄era. **V**ex q; alterne sunt rez om-
niũ vices. nec aliqd ita pspũ e; qd gũissimis
auleis nō tangat. **I**dcirco in? pollicia et con-
suetũ ordinez eiusdẽ altissimi stat? adducẽda
sunt incõmoda. amaritudines. labores. et peri-
cula atq; prementia. ut cernat q; quis q; in ea
sedet. quippe in se expiat. **C**ernat rursus et ce-
teri mōrles qui in illo stat? culmine sũmã om-
niũ felicitatẽ collocat verissimũ eẽ qd sapiẽs
ait. quia extrema gaudij lud? occupat et ris?
dolori miscbit. **E**t p̄pterea verũ esse illud eius-
dem sapientis. gaudiũ et felicitatẽ dixi errozẽ.
et felicitati improperabat dicẽs. **C**ur frustra
decipis. **I**n ea igitur differenda rez: biptica erit
oratio. **I**n p̄ria quidẽ hui? sũmi pontificis sta-
tus incõmoda et infelicitas. amaritudines et
picula. labores et miserias spũales vic; et men-
tales: breui s; amaro calamo describem?. **S**e-
cũdo in loco tpales siue corpales miserias ei?
status. labores et incõmoda ac interna laten-
tia et apta picula differem?. **I**n p̄mis enim il-
lud antiquũ: sed verissimũ sapientũ verbum

nostris mentib; re petend' arbitror. qz quicqd
in orbe peminet atq; pcellit. multis mems do
lorib; suos afficit ac pmit possessores. s; a infi
mitis pene mems aculeis ac amaritudinib; ex
cruiat quos demulcet. Ceteru discerneda e
ut puto dignas a psona. accides a subiecto. q
litas ab obiecto. dignas cte ei9 e excellencie. ei9
culmis vti audiuim9. q; ppe de q scōz patz ha
bent tradicoēs. qz nemo sane mems dubitat
sāctū eē: quē apex tante dignitatis atcollit. in q
si defunt bona acquisita per meritū: sufficiunt
q a Petro loci vic; pcessore testat. Adde qz
ea ipa dignas teste Simacho papa. aut daros
ad hec fastigia erigit aut q erigūē illustrat.
Persona vero cui tāta dignitas heret vnanā sic
sāctitatē vite ex ea dignitate vtingēt: sicut ex
loci progatia nomē sāctimoie recipit. s; pch
dolor alitudo dignitatis. vtutis. psonē inoēcā
nō iducit. Qd si illd eiusdē. Symachi qis obie
cit. quia Petrus apulus pbennez meritor; do
tem cum hereditate innocentie trāsmittit ad
posteror. Id nisi falloz de eis sumis pontificib;
plane intelligit. quos par sanctimonia splen
dor illuminat. Trāsmisit igitur Petrus san
ctitatē status nō vite. trāsmisit sanctiomā ca
thedre nō psonē: ut hēdes eēt futuri pōtifices
sue vnitatis. atq; cā; occasioemq; bñ recteq;

Cap. scdm.

uiuendi. sãcte p̄f̄ic̄di recipent. ⁊ sãctitas lo
ci meritaq; p̄cessois aliũ h̄oie; facerēt. q̄ na
tura genuisset. Plerumq; enim teste **Isidoro**
Dũ mutat stat⁹ ⁊ mutat mentis affect⁹. **Acce**
dit. q̄ sicut exellētiaz ⁊ dignitatē ita dignita
tis seq̄las vic; erūnas ⁊ labores **Petrus** trãf
misit ad posteros. Quas dũ in pturbata men
te cõsidero. nescio romanos p̄t̄ifices t̄nta mi
seiaz laboz dolorũq; immēitate resperfos fe
lices nũ potius infelices aut miseros dixerim
Insepabilē enī ⁊ affixus atq; ānerus est huic
culm̄i cũctaz mentis afflictionũ ⁊ pturbati
onũ aceru⁹ ḡuissim⁹. **Idq;** ipse **Hieronimus**
nō negauit inquiring q̄ non est facile in loco
Petri et **Pauli** tenere cathedrã. **Et Aug⁹.** Sic
nihil in hoc seculo exellētius: ita nihil in hac
vita laborios⁹. nilq; difficult⁹ ac piculosius p̄
tificat⁹ officio. si eo mō nō militet. quo impa
tor; x̄ps iubet. **Qd** an v̄z sit; vnusquisq; in ea
sede locat⁹ nō mō expicitur; s; patitur. qui pl⁹
miseriaz mentisq; amaritudinũ in se cõspicit;
q̄ legat; in codicib;. qd si tã graues hui⁹ dig
nitatis aculeos non sentit; oim̄ eũ miserimũ
dixerim. **Nã** ut aiūt xp̄am nō nosse miseriam.
fũma miseria est. quis enim oro letus **Quis** fe
lix in tantis miseris esse potest. **Quis** securus
inter mille picula non semel s; iugit̄ iactatus.

liber I. de

Ruis rursus felix appellari audebit. in quem unum
omnium mortuorum etiam vilissimorum hominum ora. lin
gue mordaces cumulatiſſime et impune armantur.
que utrumque suum hominem vehementiſſime turbant
Ruis oro Greg. magni unum in me fumos ponti
fices post Petrum dariores. sanctiores. aut felici
orem negabit. Is tamen gravissimis mentis
tempestatibus et diuersis aduersitatibus siue in
felicitatibus urgebatur Nam curarum sarcina de
mum emulorum detractionibus perturbatur: in seque
pene distractus ut canones eius hinc in seipsum
indignatur dicebat. Infelix ego in ecclesia ista
quid facio: ubi me episcopi despiciunt et detra
hunt omnipotenti deo gratias ago. Quid igitur est
quod felicitior post Petrum pontifex se infelicem apel
lat. Aut quis in pontificatu felix erit: qui Greg.
non habet infelicitate sorte. Aut cum quo rursus
aliquis felix sit: qui cum Gregorio nascitur esse
infelix. Equidem tanta miseria et perturbationum
mole hic beatus summus pontifex refertur fuisse.
tot mentis perturbationibus et cruciatibus constri
ctus: ut quemadmodum de seipso in registro ait.
tedio reus videtur nullum maius supplicium. quam illam su
mam felicitatem putabat Dicebat rursus spino
sa fore cathedram romani pontificis. fastidiumque
illud summum acutissimis usquequaque conser
tum aculeis: adeo ut corona et purpuratum

Cap. secundum.

frigiū nō tam aurea q̄ ignea censeat. Id q̄ et
Adrian⁹ papa nō negabat. Referebat em̄ se
pe teste poliō: q̄ nō iocūdis. letisq; gradib;
ascēdis; s; in mude ⁊ malleo dilata; eū dñs
quē precabat ut dextera; apponeret; q̄ in sup
portabile on⁹. tāq; infelicē ut ita dixerim feli
citātē ferre posset. Rursus iuxta quendā sapi
entē. q̄ duplex se offert mōlib; via q̄ gradie
dū est. altera ad laborē. altera ad miseria; du
cit. Eligat igit̄ quā sibi vult hūmus pontifex.
Aut em̄ sese miser. aut ex libero seruū agnos
cat necē est. Quo fit ut apud semetip̄ quietē
animiq; trāquillitatē optās. ⁊ equē nō inue
niens. descendisse nō ascēdisse recte arbitra
tur. Naz; curis multiplicib; implicat⁹. ascēho
nes suas afflictioēs pot⁹ ⁊ spūs molestias ex
tinabit. q̄ teste Greg. q̄nto quis altior erigit̄.
tūto curis grauiorib; onerat. eisq; popul̄ mē
te ⁊ cogitaōe supponit. quib; preponit digni
tate. Quo fit. ut q̄nto aiq; ingenio polleat. in
tūto curaz tumultu ⁊ aduersariū sibi rerū af
siduo cōflictu quo se ferat ignoret. Quippe ad
spūalia reddatur imbecillior. qui sibi in terre
nis videt diligentior. q̄ ut aiūt. facile celestia
amittuntur. cū frena diliquūtur. Rursus qui in
eo fastigio sedet dū securitatē vite eterne cap
tat. ad interitū ad periculū currit. Quid ergo

felicitatē habet cū nihil est securitatis. Quis enim securū sūmū pōtificez arbitrabitur. qui de portu sciēs fugit ad naufragiū. Si enim in pua aqua cū tempestate periculose nauigat. qūto piculofior erit nauigatio ī mari magno a spatiofo. vbi reptilia quoz non est nūer⁹: quoz quedam blādiendo syrenaz more mīferos decipiūt. quos dū eleuāt: deiciūt ī p̄fū dū maris. Quedā reptiliū genera ut glutiatz appropinquāt. que sua sūt querūt. nō q̄ salutis nauigatiū. Quedā demiq; min⁹ ledunt. dū apte infidiātur. q̄dā moē beluaz sub amicitie coloē nauī appropinquāt: ut illā dorso subuertāt. quā rectis mēbris inuadē nō valūissent. Et ut paucis agā. q̄d eē potest ī tāta tēpēstate secur⁹. Nā teste **Greg.** q̄d est aliud potestas. culmis. n̄ tēpēstas mētis. Distrahit cte tante dignitatis curaz tāta rez sollicitudo. q̄ mētū pōtificis etiā si ferrea marmoreaq; sit. ofusionez īgerit a sui ipsi⁹ ignoratōez. Nā in **Greg.** sepe suscepta cura regimīs p̄ diuersa et aduersa ī seipsa collidit. a ipse d̄ quīsq; inuenit ad singula. dū ofusa mēte diuidit ad multa. Demū ī hīs q̄ dixim⁹ si illis ifelicitatē a piculi gen⁹ addideris nihil ē cur sūmū pōtificis felicitatē. ī feliciorē a miseriorē cunctis mortaliū miser ihs nō ostendas. Obstat enim sue sup̄me exellētie

Cap. secundum

sue momentanee felicitati. interioris sui huiusmodi ignis inextinguibilis conscientie remorsus assiduus
vermis. qui non consumit nec consumitur sed cruciat.
Que omnia tanto premunt gravius quanto que suo
congruunt officio. aut non egisse. aut neglexisse
dignabiliter non ignorat. **Demum** si illud periculo
primum dicimus. qui paucarum animarum
curam suscepit. quo pacto letus quo securus erit.
qui omnium curas in se unum transtulit. **Fortes**
certe illos huiusmodi dixerim nisi leue putet sar-
cinam. quos pulchre **Bernhardus** tangit inquit
ens. grauiori et periculo fieri debito tenetur atri-
di. qui multis animabus ratione sunt reddituri.
quod iuxta prophetam de manu pastois peccata populi
si requiruntur. **Idipsum** periculum summi pontificatus
magnus **Gregorius** plangebat. atque in ipsa sua
assumptione grauius deplorabat. ut ex eius
registro colligitur. **Ait** enim cor meum dereliquit
me nolite vocare me noemi filios enim perdidit
et opae frenas curas. prius erat super altitudines
terre. sed post curarum fluctibus et tempestatibus sum depre-
sus. **Et** subicit. **Rursus** ad hoc sufficit ostendit. **Similia**
vocari leo potest. sed non potest fieri. quasi dixerit **Voca**
ri in ecclesia possum summi pontifex. sed ope fieri
non valeo talis. nisi quod tali dignitati congruunt
digne pagam. **Hec** pauca inter nimia de summi
pontificis spiritualibus miseris laboribus. curis. et

mētis amaritudinib; a me breuī diserta sunt
 Ad te que infra tāgētur: cū de epōꝝ et aliorū
 ecclie mistroz aculeis laboib; a picul fmo eit

Capitulū tertū de plurimis tpalibus a
 corpalibus incōmodis: amaritudinib; a
 miserijs a calamitatib; romanoz pōti
 fici. a de illoꝝ pmp̄tis a ei diuidis labori
 b; a picul. arietatib; a isepabilib; erūnis

Qui aures audiēdi h; nō sine mag
 no meroē audiuit eas spūales mi
 seias a mētis afflictioes. pauclas
 qdē ex multis. s; veras atq; p̄gues: easq; spiri
 tus amaritudines: incōmoditates ac laboēs
 sed et pericula que sūmū pontificē comitātur.
Sup̄est iuxta pollicitū ordinem. ut cetera in
 cōmoda aduersa et pericula tempalia. que
 eosdē sūmos pōtices dū in hoc laborioso vi
 te p̄ntis certamie militāt. tpalit̄ siue corpaliē
 p̄mūt breuissime audiam⁹ In q̄ re magna no
 bis se offert ad dicend̄ copia. si eēt qui tā grā
 di negotio parē dicēdi vim accōmodaret. De
 mus igit̄ atq; p̄ cōstātī fateamur. q̄ p̄q̄ dif
 ficile cōtingit. et fingamus alicui⁹ sūmū pōtifi
 cis tantā aliqū fuisse aut eē posse gloriā. tācā
 v̄tutē. moderatiōē atq; industriā: ut ei cūcta

Cap. Tertium.

succedant p̄ sp̄a. Demū honoratus plurimū
fit. et in omni orbis plaga laudat⁹ et adorat⁹.
cui omne genu ut debitū est flectat. Obstant
tū hñs exterioribz felicitatibz plurima. q̄ pot
us cruciat̄ q̄ satiant. nec tm̄ delectēt q̄ p̄māt
Primo quidē obstant domestice cure. obstat
rursus inq̄ssiā auūditas. et ut ita dixerim ra
bidissiā rabies p̄p̄inuos exaltandiz atq; car
ne et sanguine reuelātibz. familiā. gen⁹. stirpē
p̄petuādi. **V**olūt enim nōnulli. sūmī p̄tifices
ut a se iā nō vnaz s; plurime insignes familie
et noiatisiē dom⁹ incipiāt. illustres p̄ncipat⁹
nascātur. quoz desiderio nō deerūt priscoz ex
empla pontificū et lōge min⁹ qui huiusmodi
p̄posito faueant. **N**ā docti piter et indocti idip
sū suadebunt. alij fabulas. alij scripturas alle
gabūt. auctoritates retorq̄būt. pruriētes pon
tificis auribz. ecce inquit. nemo carnez suam
odio habuit **C**rist⁹ q̄ cui⁹ adiones sūm⁹ pō
tifer illi⁹ vicari⁹ imitari debet. cū dilexisset su
os. vsq; in finē dilexit eos. quā sibi cōiunctos
exaltauit. s; ad crucē dixerim **M**ulti multa di
cēt ut placeāt. qz idip̄sū placere pontifici nō
ignorāt. **P**lurima suadebūt ut decipiāt. fateor
tū. facile est decipe volentē. **S**; plerūq; decipiū
tur in adinuetionibz suis. et inde punire eos
diuina p̄uidentia ordīnat. vnde p̄cēm insurgit

Nonnūq̄ em̄ ingrati sūt nepotes a vtribules.
 ingrati p̄m̄ qui. ut a t̄ge **L**ibie sumē exemplū
 liberti cui nepos aduersus fuit: a p̄p̄i qui vite in
 fidiatores ac frat̄z infectores. **D**emū si grati
 erūt: heredes quide; pecunie erūt. sed de h̄ed̄es
 v̄tutis. **A**dd̄e q̄ si virtuti dediti. si studiosi fue
 rint atq; merito diligēdi. h̄ij p̄ eoz v̄tute ple
 rūq; emulos h̄nt: totaq; cōtra eos armae in
 dignoz turba. **I**d tū raro cōspicimus: quimo
 sepi⁹ q̄lificatū sanguine p̄ferunt qualificato
 sapiētia a v̄tute. putātes ex caritatis ordie ex
 cusatos: quā a se a suis icipe aiūt. **Q**uo fit. ut
 dū sūm⁹ p̄t̄ifex eūip̄i caritatis ordinē serua
 re se simulat: in eū cōmittat **C**ū itaq; ordinata
 caritas id p̄mū erigat. ut cūctos sāguine sa
 piētie a v̄tuti p̄ditos diligam⁹: eosq; spūali
 b⁹ honorib⁹ ceteris p̄feram⁹. **Q**uib⁹ nō similib⁹
 nō b̄n̄ficia. nō p̄mōcōes. s̄ p̄mōmū si egent
 relm̄q̄m⁹ natureq; nō carni subueiam⁹. **E**con
 t̄e plerūq; fit **E**xaltāt ei indignos. p̄tereūt dig
 nos. s̄ nō diu trāsit multa tā improba p̄sonaz
 accep̄cō. a em̄ taliter exaltati ditatiq; illa oia
 breui cōsumūt tpe: q̄ alibi lōgo erutiati p̄t̄i
 fices luituri sūt. a rep̄t̄ia morte eripiūt. eosq; i
 mom̄to p̄dūt: q̄s lōgo studio max̄isq; ip̄e d̄ij
 a aie picul̄ in altū p̄uere. a q̄s exaltarūt in
 vita: s̄ uare a morte nō valēt. **Q**uipe q̄s heri

Cap. iij.

et nudius tertius ad magna leti duxerunt fasti-
gia hodie mestis ad pua ducunt se pulchra. Et
ut paucis agamus. conspiciunt assiduas fratrum
nepotum et carorum primatiuum mortes. ne dixerim
ceces. **T**aceo quod summis pontificibus heres incertus
est. successor incertus atque non placet ne dixerim
emulus. **Q**uod si ais. quod ne id pontifici officiat. qui
dum vivit super cunctos mortales gloriam et impium ob-
tinet. et omnes viventes iudicans a nemine iu-
dicatur. **Q**uipe qui in eum solum obloquuntur
sacrilegi reputantur. **Q**uibus facile respondemus.
Primo enim sublimitatem et potentatum non nega-
mus. **S**ed illud attendere libet. quod quod sublimis quod
sedet. eo gravius descendit. **V**ix enim ex alto sine
periculo aut labore descendit. **S**ed ut quidam sa-
piens sapienter ait. hoc inter prudentes et igna-
vos incertum. quod illorum descendus est. istorum vero pre-
cipitium atque ruina. **N**am teste **Aug.** quanto gradus
altior tanto casus gravior. **E**t rursus. quo plus
ceteris quisque potest. eo magis scire sibi esse me-
tuendum. **Q**uod rursus. ubi romanum pontificem super mor-
tales gloriam honoris et laudis nomen obtinere.
neminemque in eo nec vivo primum quem finit
aliquid cogitare neque has puerile indicat. **F**ate-
dum est quod non deerunt qui laudent. et in celum usque
eius nomen et gestorum suorum facta extollant. co-
lant. venerentur et adorent. **E**t ut quidam ex

moderis dicebat. nec deerūt qui obſideant ⁊
 circūſtēt ſūmo pontifici. qui demū aſſiſtāt. ne
 dixerit reſiſtāt. ſ; nec deerūt q̄ ſeico trā ſternāt ⁊
 celos apponāt mobiles. ut ſub vmbra glorio
 ſus ptrāſeat. ſ; vſa vice nō deerūt q̄ inſ ea oīa
 obſeq̄orū gnāzi eū vnū oculos figāt. de eo in
 dicēt: obloq̄nē. act⁹ arguāt q̄s corā extollūt.
 v̄ba diſtorq̄ant q̄ paulo añ i p̄ntiaz plena ſa
 piētia ac ſēſū cōſumatū dixerūt. Nec deerūt qui
 famā i theatro laerēt: quā i palatio laudāt.
 vitā ſeorū carpāt: quā corā illo cōmēdant. Et
 quicq̄d mali. quidq̄d adūſi accidat: ſibi v̄m
 vulg⁹ attribuet. Si pacē. ſ; cōcordiā. ſūmi ponti
 ficis opa populi ſuſcipiūt: nō deerūt qui id ne
 gēt. alias em̄ ut iniquiūt futur⁹ eāt ſi qd̄ vero
 belli. ſi qd̄ diſcordiaz. etiā ſine pōtificis culpa
 acciderit. ipe vn⁹ eā ⁊ fomētū eit. Rurſus ſi viſ
 eiſdem romanis pontificibus cuncta eis viti
 ua ⁊ proſpa ſuccedant. aliqua tamē imo plu
 rima eiſiſtis omnia habentib⁹ deerūt. Deelt
 primo naturalis videlicet libertas. qua ſe ex
 libero ſeruū cōſtituit. quia meito liber eſſe ne
 quit: qui ſeru⁹ eſſe maluit. Ruo em̄ pacto dū
 cathenis quis vinct⁹ eſt: liber eſſe potelt. Aut
 quō piſcis liber inē hamos erit. Aliud demq̄
 romano pontifici deelt. etiā cuncta poſſidendi
 forte inepte dixi. quid em̄ oīa hñti deſſe pōt.

Uo^v

|
 /

/

Cap. iij.

Certe quā dicat ei verum. a minimo itaq; vsq;
ad magnū oēs adulaōm student. artificiose
ei loquuntur. ut decipiant. in dolo suadent. ut
vincāt. fraudulenter supplicāt. ut optata per
tingant. Et quia adulaōez sine dolo esse nō
dubitat. dolose sese blanditores confederant.
ne alter alteri cōtradicat. et veluti oratoris fi
nis est p̄suadere v̄bo. medici farmacia curare.
sic adulaōis finis est persuadere verbo dolo
so. Nam fistula dulce camit. dū auceps decipit
auēz. Et iux̄ Hiero. nec venena danē. n̄ melle
circūlmita. h̄i paēs faciūt deo p̄tīfices dīnos
p̄ficiēt. S; nisi fallor in eo se p̄tīfices plurimū
dimitatis h̄re oprobarent. si tales capi facerēt
ad tormēta. et in eo se dei cultōēs agnoscerēt.
si tales deceptōēs gūstīe punirent.

Capitulū quartū de alia infelicitate et
calamitate romanoꝝ pontificū. videlicet
quia diu non viuunt in pontificatu et de
causis et raōnibus huius breuitatis vite
in eisdem sūmīs p̄tīfīcibus potius q̄ in
alijs monarchis et principatibz.

Helices et p̄beatos sese sūmī pontifices
arbitrarent. si h̄is tm̄ calamitatibz.
miserijs. et amaritudinibus. quas

No
volūtem dnm
describit auceps.

paulo an natra lūm? nō p̄merc̄tur. **S**z vltra ce-
 teras: ea vna oīm grauiſſā nuſq̄ a mēte deci-
 dit. q̄nimo continue affligit. veget a cruciat.
 cui? opacōne reliq̄ oīa incōmoda labores a pe-
 ricula leuia quidē et tolerabilia. ſz et dulcia
 ab eo reputantur. **C**ū em̄ ſcriptū ſit qz pellē p
 pelle dabit homo. a cūcta dabit p vita ſua. **E**o
 fit. ut breuis vita et p̄matura mors ſicut vlti-
 mū eſt oīm t̄ribiliū. ſic cūctis picul a laboribz
 grauior atq; moleſtior exiſtit. cūctas em̄ cala-
 mitates a captiuitatis miſeias popul⁹ iſrahe-
 litic⁹ pati voluit. ut ſolū viuēt. Dicebat em̄
 meli⁹ ut captiui viuētes ſuiam? **N**abuchodo-
 noſor regi. **E**ſt ḡ ſūmoz p̄tificū ut aiūt illa ſū-
 ma ifelicitas. a rāto ſtatu coniūcta ifeliciſſā
 calaitas. qm̄ et ſi cūctis affluāt bonis. nūq̄ ut
 aiūt diuti⁹ in pontificatu viuāt. ut de eoz quo-
 libet ſcriptura dicē videat. qz ante ruinā exal-
 tabit cor. **E**t iterū exaltat⁹ cito oſūmat⁹. et in
 breui expleuit tēpa multa ſupple q̄bz alias vi-
 uere debueāt. **E**t itez ī eoi p̄o q̄ p̄matū ſup om-
 nes mōrles tenet: illd recte impleat. qz oīs po-
 tētat⁹ vita breuis. **R**apiūt q̄dē ſūm p̄hules a
 cūctiſſe poſt aſſumpcōnez moriūt. adeo ut poſt
 eoz p̄ceſſorē petz aplūm q̄ p qnq; circū āno-
 rū luſtī ecclē p̄ſunt. null⁹ poſt eū ſucceſſor hōc
 ſpatū p̄tificat⁹ equit. q̄nimo ſi moderna libz

Cap. iiii.

tpa contemplari. vix ad rōnū sedis culmen eue
hitur. qui paucoꝝ metas transcendat annoꝝ.
Rue siquidē breuis vite necessitas cū dignita
tī annexa videatur: merito apud hoies natūā
ipsa viuere cupidos. precipue sedētes in ea ca
thedra omnīū mōliū infeliciores. et calamito
siores reputādi sūt. **V**ex q̄ hec nō recens est q̄
rela. s̄ antiqua certatio. ⁊ apud maiores no
stros tam mōstruosa ⁊ pdigalis calamitas.
nō solū in stuporē adducta est: s̄ eius ratio ⁊
causa sepe quesita. **N**ec tū arbitrati meo satis
inuestigata repitur. decreuī succido sermone
differere. **N**ū ea res ita sit. Demū an sufficiens
ratio siue causa breuitatis vite **R**omanoꝝ pō
tificatū: potius q̄ alioꝝ presidētū assignari va
leat. **I**nter scribentes igit̄ repim⁹ **P**etrū da
miani. in scripturis dīmis eruditū: ac vix elo
q̄ntissimū ut eius quedā habet epla. in̄roga
tū fore ab **H**onorio sūmo prefule. quid cause
tante eēt infelicitatis. **I**s igitur cās et racōes
inuestigare conat⁹. **I**d circo arbitrat̄ dīmaz
pūdētiam ita disponere. ut humano generi
metū mortis incutiat. ⁊ q̄despicienda sit tpa
vite gloria. in ipō glorie principatu euidenter
ostendat. quaten⁹ dū precipu⁹ ⁊ suprem⁹ om
nū hoim tam angusti t̄pis expendio moiatur.
tremefact⁹ quisq; ad prestolandi sui obitus

custodia; puoce. Et arbor hūani gñis dū ca-
 tumē a vūcē suū tā facile corruisse cōsideratz
 flatus cussa formidimis in suis vndiq; ramul-
 culis extremisecat. **S;** subicit q̄spiā fortassis obi-
 ciet. **Cur** a regib; cesarib; q; hec eadē vinēdi
 breuitas non occurrat. **Nā** a octavian; augu-
 st; q̄ ipante saluatori mūdi de v̄gie nasci. a da-
 uid rex de cui; stirpe digē ē ppagai. alē quinq;
 gitasey. alē q̄dragita ānoz circū regali fasti-
 gio floruerūt. **Et** post xp̄i aduentū **I**ustianus
 quinq;ginta fere ānis impauit **P**ost q̄s a ali;
 vic; vsusq; regnū p̄ncipes et si minusculo. nō
 tū ad instar rōnoz p̄ncipiū breuissio reguerē
 tpe. **Ad** qd̄ facile **P**etr; **D**amiani r̄ndet. qz cū
 vn; omni mūdo papa p̄fideat; reges aut plu-
 rimos in orbe terraz sua cuiusq; regni meta
 cōducat. a quilibet impator ad pape vestigia
 corruit. qui rex est regū a p̄ncēps impantiū.
 ac cūctos in carne viuentes; honore et digni-
 tate p̄cellit. **Q**uo fit. ut quolibet rege defūcto;
 solū regnū eius destituat administratione.
Cū vero sedis apostolice pontifex moriē. vni-
 uersus veluti omuni p̄re mūd; orbat. qd̄ em̄
 affrica de regib; asie. aut quid ethiopia de his
 panie p̄ncipib; sēt. **Nā;** siue moriātur siue vi-
 uāt. qz p̄cul a se remota sunt. vtrūq; indifferē
 ter ignorāt. **E**st et aliud. cur mors cuiuslibet

Cap. iij.

regis nō magnope fit terror: quonia; secula
res principes qui turbis popularib; prefunt:
sepe gladijs premūtur. Na; ut de multis pau
cos adhibeat; **Gaius** **Claudi** **Nero** **Galba** **Ot**
to **Vitellius**. oēs isti impatōēs p̄ otinūa sunt
seriē vn̄ post alterz p̄ncipati. a excepto **Clau**
dio cūcti sunt vel suis vel hostiū gladijs inter
empti. Postmodū q̄ sicut **Romana** tradit hi
storia **Anthoni** **Alexāder** **maxim** **Gordian**
detius **Gallus** **Volusian**. omēs hī seiatim
sibimet p̄ otinūū ordinē succēdētes. gladio tru
cidante p̄strati sunt. **Seculares** ergo p̄ncipes
q̄ diuerse mortis casib; exponūtur: cor audiē
tū eoz exitu nō terret. **Pape** vero vita q̄ so
la naturalis obitus lege cōcludit. eius ex hac
vita trāsit sine graui formidine non auditur
Porro q̄ terreni principes regni sui quisq; ut
dictū est limitib; includūtur. causa nō est. cur
p̄ alienas mūdi puintias eoz obitus diffun
datur. **Papa** vero q̄ solus est oim eccl̄az vni
uersalis **Ep̄s**. cū luce priuatur: mors eius per
ampla terraz regna diffundit. **Et** sicut sol q̄
solus lucet. si edipsim forte sustineat. p̄sto ne
cesse est. ut tenebras tot⁹ vbiq; mūd⁹ incur
rat. sic papa cū ex hac vita cēdit: illico quia
vnus in mūdo est: longinqua regnoz spatia
mortis eius fama parit. **Et** cōsequē est ut q̄s

Libert. Secundus.

tā sublimis singulariq; p̄sone cas⁹ obturpat.
apeq; vocatiōis exitū tremefactis. viscerib; ex
pauescat. **V**bi nōnd quā velit ōmipōtēs deus
Ro. pōtificis vitā hoīb; in edificatione p̄desse.
cui⁹ etiā mortē decreuit saluti gentiū mīstratē.
quāto studio debet lucris aiay dū adiuuāt in
tendē cui⁹ mors puidēt ad creatorē suū aias
hoim reuocare. ut dū se p̄ez orbis eē cōsideratz
ab ipetrāda tot filijs hēditate dehdia nō tor
pescat. **H**ec ē illi⁹ sapiētis sētencia. q̄ a alijs
p̄suasiuis caus et ratioib; inuari potest. **P**rio
q̄tē q̄ cū dīna p̄uidētia nihil i orbe agat. cui⁹
legitīa causa nō p̄cedat. **D**ie arbitrandū ē. q̄
nō nisi ex iustis caus in dīna mēte recōditis:
vitam sūmoz pontificam abbreviat. **E**t inter
ceteras ut xpm̄ imitētur i vite p̄iodo. quē imi
tari dūt in viuēdi mō. a vicari⁹ p̄onū seq̄t. q̄
itēpestiue a i dimidio ānoz suoz ab hac luce
s̄tract⁹ ē. **I**pe em̄ dixit q̄ m̄ mīstrat me seq̄t.
Rurfus imōz de⁹ inter rect⁹ vitā donat a adi
mit. s̄m suā nobis incognitaz iustissimā distri
butionē. sed a cū equissimus arbiter existat.
ita suis mīnistris a fidelib; vitā distribuit. ut
nec alter ex recepto beneficio supbiat. nec alijs
eius felicitati inuideant. **O**bliquaretur siquī
dem eadem diuina a equissima distributio: si
cūcta felicia a pros̄pa q̄ s̄l singul denegatz

Capitulum. iiii.

vn̄i cōcederet **E**a igit̄ diuina p̄uidentia omnia i
mēfura et pondē equās: pape vicario suo fū
mū oīm felicitatū culmē donauit. s̄ ne tāta fe
licitate intumescat. lōgā adimit vitā. **C**eteris
vero mōilibz qđ illi vn̄i negauit: ētē indulg;
ut ille habeat: quo istos excedat. ⁊ illi obtine
ant: de quo ille inuideat. **A**ccedit quoniā cum
omniū mōiliū studia ad viuendū tendāt. or
dinat iustissim⁹ deus: ut tam vehemens viuē
di studiū mors preueiat. in eo presertim qui
ceteris potiusq̄ sibi viuere optandus esset.
Quare in eo t̄nto celerit⁹ vitā eripit: ⁊ q̄nto stu
diosi⁹ illā cupit atq; custodit. q̄ iuxta **G**reḡ.
q̄nto mens hūana se p̄ desideria dilatat. t̄nto
ad recep̄onem effectū angustat. **E**t itez hec
hūana vita p̄ momēta deficit. ⁊ cū plus viuē
di desiderii crescit. ipsa viuendi anxietas desi
derio terminat. **Q**uo fiet. ut ipsi romani p̄tifi
ces omnia h̄ntes facile agnoscant. q̄ decipiū
tur in cogitacōibz suis. dū sibi longā vitam
p̄mittūt. ⁊ qui non ignorāt q̄ nō est h̄is via
eius discāt ea desiderare que p̄sint. ⁊ dū p̄ po
tentia stare se putant. q̄ facile cadant aduer
tant. **D**emū negat rectissim⁹ deus vicario suo.
que optat ad ei⁹ soli⁹ utilitatē. cui donat que
sunt ad eius veriorē salutē. **N**ā iuxta **G**reḡ.
multa incōmoda incurrūt sepe homines diu

viuendo. Ex hīs itaq; caus̄ putarūt nōnulli
sapientes ⁊ curiosi viri Romanos pontifices
non diu in pontificatu viuere. An autem raci
ones ipse vrgeant statim subitiemus.

Ca. q̄ntū de uerissimis caus̄ breuitatis vi
te sūmoz pōficiū. ⁊ an sit v̄z v̄mformi
ter q̄ paz ī papatu viuāt. ⁊ an hoc Ro
mami pōfices differāt a ceteris mōlibz.

Assignate sūt cause ⁊ rōes breuitatis vi
te sūmoz pōficiū put quibusdā sapi
entibz placuit. q̄ et si v̄ ⁊ exēplēs ac
racōi satis rōne videāt: p̄ eo maxie q̄ tiorz
mortis ac cōtēptū culmīs dignatū p̄suadē vide
ant. ⁊ ob eā rē aures demulcēāt. q̄ tñ in mēte
dīma recōdite sūt. cui⁹ iudicia ut abiss⁹ multa
nob̄ iocōgta sūt. Rurs⁹ nō audōitatibz sacraz
scripturaz. s̄ pot⁹ p̄suasōibz imitūc̄ credim⁹
rōes ipas nō vsq; adeo militaē ā satis sufficē.
ut fatel oporteat statui ⁊ culmim sūm pōfifica
tus gn̄alē tribucū eē. aut v̄mformē inesse. ut
tantū apicē. ascēdētes digni ā non digni. s̄adi
aut reprob̄. pro eo solū q̄ in pontificatus cul
mimē sedent vita longa aut alias eis a dīma
prouidentia destinata frustrari debent. ne
aut̄ eos imitemur qui dum̄ aliena refellunt.

Capitulum Quintum

sua non improbant. alii rem ipsa; repetentes plurimis a nostro iudicio veridicis fundamentis deducem. alienum esse a facti veritate cunctis videlicet sumis pontificibus; uniformiter insitum et proprium esse. ut pax in pontificatu viuatur. Idque ne dum alienum a rei veritate. sed nec recta fide fore credendum arbitramur. quoniam in ea ipsa viuendi conditione aut breui aut longeuia. ipsos sumos pontifices a ceteris hominibus non differere. Et si forte ut plurimum diutius eos in pontificatu viuere non cernamus. id non ex natura. aut infelicitate status siue dignitatis Apostolice. sed aliunde veluti in ceteris moribus contingere. Deducem igitur primo luce clarius aliunde rationes pontifices. et ex alijs potioribus et notioribus causis diutius non viuere. In sequenti vero ea breui expendio rationes afferemus. quare sumo pontificatui non insit uniformiter: ut illum assequentes pax viuant. Primo igitur putamus facti presuppositum veritate carere. quoniam si sumorum pontificum analogia. si illorum assumptionum temporum etates aio recensemus: vti quod repiemus eosdem pontifices non modo breuiori sed longiori tempore ceteris fidelibus vixisse. Quippe cum ut plurimum non nisi senes ac mature etatis viri. et a validudimarum ad summum eligantur pontificum. Quod mirum si pax in papatu sedeant. quod diu annum illum vixerent. Nihilominus plurimos in senectute

assumptōs legim⁹ diu sedisse **L**inus em̄. xij. ānis vixit i papatu **C**let⁹ totū **L**eo q̄rt⁹ licz senex. xv. ānis **F**abian⁹. x. a. viij. **P**ascalis et **D**amafus **V**igili⁹ **I**nnocētius atq; liberi⁹ totū dē **L**eo q̄rt⁹ licz lōgeu⁹ etate a valitudinari⁹ foēt cū cathedrā ascēdit. xx. tamen ānis p̄fuit **A**lexander. xxi. **B**eat⁹ vero siluester. xxij. ānis sedit. **R**urſus **A**drian⁹ p̄m⁹. xxij. annis vno min⁹ mense p̄fedit **L**eo vero p̄mus. xxv. feliciter p̄fuit annis. sub q̄ duo p̄comerica ap̄ calcedonā fuerūt cōgregata cōcilia. **Q**uid igiē sibi vult illoꝝ infusa posicō. qui cūctis i cathedra **P**etri sedētib; vitā adimūt; cū tam vni⁹ hois ad omnes p̄portione habita plus ceteris viuē oꝓrolētur. nisi velim⁹ eos solū quā petri cathedrā tenēt. lōgiore vita p̄ ceteris viuere. **A**ut forte velim⁹ illos tūc naturalit̄ nasci. tūc viuē icīpe; cū assumūtur. **A**ut forte oꝓramur; exēpli grā **C**alixtū secundū post octogēsimū assumptū ānū p̄mature captū. q̄ quadriēnio fere tm̄ p̄fedit. q̄bz illud **R**icodemi in euāgelio facete fil̄ a vere dici potest. **Q**uo em̄ homo p̄t renasci cū sit senex. **A**ut quomodo viuē incipiet; cui naturalit̄ viuē definēd̄ eēt. **S**atis igiē ut putā⁹ viuūt sūmi p̄tiffices; si recte viuūt. longēue p̄fidēt; si diu se viuē a p̄sse arbitrac̄. **S**; n̄ fallimur. iteo nōnulli sūmi p̄tiffices

Rort

Capitulum. v.

inori premature arbitratur: quæ citius quam vellet
Sed forte tardius quam dicit moriuntur. Mira certe res
est. Volunt summi pontifices preceptum a deo esse
ut viuatur. sed nolunt quidam viuere ut preceptum est.
Recte igitur cum eis agit diuina prouidentia. quæ in
eorum vite cupiditatis penam tanto celerius rapiunt
quanto ut prædiximus vitæ cupiunt atque custodiunt.
quæ ut inquit **Gregorius** male viuunt: qui diu se vi-
uituros desiderant. Et **Socrates** dicebat. viuere
non meretur. cui nihil est in mente nisi ut viuatur.
de quo tangemus infra in capitulo vij. Si igitur recte.
si vere atque catholice in ea re loquendum est in
dubie fatendum erit breuitatem aut longitudinem
vite pontificis. sicut et cuiusuis alterius ex illius per-
sona aut propria natura pendere non quidem ex sta-
tu. sed ex reatu. non ex pontificatu. sed ex actu. nec ex
dignitate. sed vite qualitate. nec ex culminis excel-
lentia. sed quietis animi indigentia. Et ut paucis
agamus. tres arbitramur potissimas atque vrgen-
tissimas breuitatis vite quorundam pontificum causas
rationesque communes omnibus: non plus summorum pon-
tificum quam infimorum hominum. Quarum prima est natu-
ra discoueniens. Secunda culpa punitur. Tertia
curarum turba vitam minuens. Prima siquidem cau-
sa. naturalis discoueniencia. Cum enim summus pon-
tifex velut ceteri homines ex quatuor sit elementis com-
positus. natura in eis vim suam equo exercet

No. 6.

vibrantie nisi forte sumi potestates procedant a natura ipsa exceptos. idque ipsi sumope optarentur ut corporis dolores et cruciatum vitaret. Constat autem longioris et breuioris vite causam naturalem fore. Nam Augustinus teste et si in manu dei sit omnis vita et mors ipse tamen nature plasmator: sic cuncta gubernat et regit. ut naturam motus suos naturales exercere sinat. Causa igitur naturalis longioris aut breuioris vite huius secundum quorundam philosophorum sententiam: spiritus siue aer est. eo quod illum videamus instrumentum esse virtutis operatiuum. et vite induratiuum. quare secundum spiritum proportionem: sic proportionat et vita. quam quidem paucius existit. tunc debilitare vitam abbreuiet. sicut in melancholicis. quam vero multius eo casu exufflato calorem extinguit. veluti ventum videmus extinguere lapidem. Cum autem grossus erit. utique virtutum vitalium operationes impedit. sicut et quam nimis exilis. tunc enim defacili spirat. quo fit ut mortem abbreuiet et inducat. Aristoteles vero et aliorum philosophorum sententiam scolarum indubitata conclusio est. calidum et humidum principia et causas fore longioris et breuioris vite hominum. quanto enim tempore calidum in humido non desiccato. aut non deprauato valet subsistere. et quanto tempore humidum reduci potest atque a calido sustentatum tempore indubitater vita cuiusvis moris durat. Rursum siquidem mensura circa tria potissime

Cap. v.

attendit. videlicet circa quantitatem item qualita-
tem ipsius calidi et humidum. tertio secundum qualitatem mem-
brorum atque vasorum in quibus operatur. put latius in
libro de morte et vita philosophus tradit. **R**igitur in
humano corpore adest illa disconuenientia. aut con-
tingit caliditatis et siccitatis excessus ipso hu-
mido radicali. aut corrupto aut deprauato necesse
est. ut vita hominis abbreuietur. contingit autem varijs
ex causis excessus ipse. siue humoris deprauatio
secundum naturalium et medicorum tradiciones. **I**d tamen
facilius in principibus conspiciuntur. qui putant se ita
esse dominos stomachorum et ventrum suorum. sicut et om-
nium subditorum. quotidie liquidum pretiosum atque
splendidum saporisque cibis varijsque modis pre-
patis. passim vescuntur. vinorumque varietate po-
tatur. **E**t quod maiore quantitate sumunt. quod auidius et
sapidius deuorat. necesse est ex multorum diuerso-
rumque ciborum varietate grauetur stomachus. **Q**uo
fit ut edendo: edendi appetitus amittatur. genereturque
ventositates. inflaciones in ventre. tremo-
res in membris ac febres. et tandem prematura
mors accidat. **V**nde **Aristo.** de secretis secreto-
rum ad **Alexandrum.** Nihil est inquit quod magis
vitam plongetur quam cauere a supfluitate ciborum.
Nec est quod magis abbreuietur quam comestionem
comestioni supaddere. **I**pcras enim adeo die-
tas seruabat. ut debilitatem corporis ex industria

ll^o

fustinēt. malēs debilē vinē: q̄ robustus a p̄n-
guis mori. Dicebat em̄ q̄ mallebat comedē ut
vinēt q̄ viuere ut comedēt. **Adēs.** q̄ alimēta
hōibz natura dedit p̄t durabilitatē: nō dura-
bilitatē p̄t cibū. **Vic sapiēs Salo.** ait. equa vi-
ta hōibz in sobrietate. a q̄ abstinēs ē: adiciet
a vitā s̄ falso iḡ culpa p̄sone dignitati at̄tribuit.
Indigne sūm p̄tificat⁹ dignitas. p̄t vētris in-
gluuiē diffamat. s̄ rect⁹ deus a rectū iudiciū
sūū. pena certe tenet auctores suos scriptū ē.
aiā. vita q̄ peccauerit: ipsa moriet̄. **Et** sonū
rationi est ut qui peccat in vitā p̄riā: in ea pu-
niat̄. **Ridiculū** ḡ vidēt̄ asserē mōrles a natūā
les hōies. d̄ em̄iatū quēdā statū. aut dignitatis
culmē assequētes. a legibz natūē exēptos fore.
Et p̄serū sūm̄ dei vicariū hōiem puz a nature
subditū. q̄ quāto deo p̄rior existit. tūto legibz
nature. ut legibz patri sui astringit̄. natūā
enī lex dei est. qua eius vicari⁹ ligatur. **Secū-**
dam et p̄ncipalē causam breuitatis vite sū-
moz pontificū. sicut et ceteroz hōminū culpā
puniētē dixim⁹. **Nihil** enim magis vitam hō-
minū abbreviat q̄ peccatum. idq̄ plurimis
diuinis testimoniis comprobāt̄. qd̄ in eis de
romanis pontificibz facile repiri libet. **Nā** ad
quendā ex sūmis a veteribus sacerdotibz qui
tipū pro eo tempe sūmoz pontificū gerebat.

Capitulum v.

deū p̄pham dixisse legim⁹. p̄cepta mea coi-
tuū custodiāt longitudiez enim diez ⁊ ānos
vite ⁊ pacē apponēt tibi. Demū in expresso ali-
bi sūmo pontifici longa a deo vita p̄missa est.
Siquidē ali⁹ p̄pha sūmū sacerdotē designās. sup
aspicē inquit ⁊ basiliscū ābulabis ⁊ cōculca-
bis leonez ⁊ draconē. Et statim subicit. Eripia-
eū ⁊ glorificabo eū: ac lōgitudine diez adim-
plebo eū. **Nec** ab re quidē. cū enim scriptū sit ⁊
q̄ opus iusticie vita est. merito s̄cti iustiq̄
p̄ntifices ⁊ longa p̄stūtur vita. **Vñ** alibi scri-
bitur si in lege mea ambulaueris. longos fa-
ciam dies tuos. Et iterū. querite deū ⁊ viuetis.
Iniusti vero ⁊ reprobī euestigio vita p̄uatur.
q̄ ad oēs illa vox dicta est. viri iniqui non di-
midiaūt dies suos. ⁊ rursū. iniusti mox sicut
honorificati fuerint ⁊ exaltati deficient. **Et** ali-
bi. **Vidi** impiū exaltatū et eleuatū sicut cedz
et transiū ⁊ ecce nō erat. **Rue** siquidē auctori-
tas p̄rie sūmū pontificē s̄ḡt. cū dicit exaltatū
sicut cedrū. que cūctas plantas eminentia et
altitudine vincit. **Talibz** certe ominat̄ p̄pha
dicēs. fiant dies eius pauci. ⁊ sp̄atū eius acci-
piet alē. **vnde** **Aug⁹**. pulchre inq̄t vita homi-
nis media est inē vitā peccantiū hominū ⁊ in-
nocentiū ⁊ angeloz. si vinit homo s̄m carnē
peccatoribz opatur. qui non dimidiaūt dies

suos qui uiuit scdm spiritū p diuturnā vitā
 angel opat. **S;** dicet q̄s piā pleūq; ē probi a
 iniusti diuī: boni vero pti⁹ uiuūt. **Qd** a fate
 or. a antiq̄ q̄rela ē a p̄his a sanctis uiris. deo
 soli resuata. q̄ntū tū ip̄ a dīma puidētia s̄ctis
 suis intelligē no s̄seq; p̄misit: illud v̄lq; cōue
 nit. ill ne amplius peccēt. istis quia id sibi ex
 pedit. **Nō** em̄ eis mors ip̄a pena est. s̄ remedi
 um ut molestie et mūdi miserie q̄ eos p̄mūt.
 et alias v̄mci nō poterāt. vite sue breuitate vi
 cātur s̄m **Ambro.** **Vñ Seneca** q̄ videt̄ intēpe
 stiuā mors. iustis est op̄leta vita. q; miseriaꝝ
 finis est. **Quare** subdit. rudis satis videt̄ tirā
 nus. cū poti⁹ a pena liberat. quē punire se cre
 dit. Rapiūtur igit̄ boni pontifices. ut requies
 cāt a laboribus suis. a ne malicia mutet intel
 lectū illoꝝ. **Adde** quia s̄m **Greg.** papam de se
 loquentē. quosdam magis delectet p̄gere q̄
 manere. magis citi⁹ p̄ueniē q̄ morari. ne dū
 oblectat̄ in via. obliuiscat̄ qd̄ desiderat̄ in pa
 tria. Et itēꝝ idem **Greg.** aliqui secreto iudicio
 agit̄. ut electoꝝ vita abbreuiet̄. ne via; p̄ p̄ia
 diligam⁹. vt igitur paucis agamus. tūc sum
 mi pontifices sumi erūt. tūc felices. tūc vere
 beati. tūc gloriā. tūc famā dilatāt. tūc nomen
 perpetuāt. tūc logos a incolumes vitēbūt. di
 os. si ecclie cui p̄sūt p̄mouēt honore. si fidē quā

Capitulum v.

exaltare p̄fessi sunt. augē conātur. si religiōis
dilatāt cultū. si mores emendāt. si sup̄bos hu
miliāt. si exaltāt humiles. si sūt mūfici in ege
nos. in copiosos frugaliores. si sapiētiaz si vie
tutes. premio. si vitia equa penaz lance open
sāt. si iusticia vs queq̄q; ābulat añ eos. ⁊ ipo
nūt in via prudētie cūctos gress⁹ suos. si tyrā
nidē virilē reprimāt. si ad pacē orbis inuigi
lāt. si ab oib; extremis equo spacō discedūt. si
cessat in eis pdigalitas. atest ois auaricia q̄
illa ecēaz vastat. hec gloriā. mentiri veritas nō
potest. scriptū est. qui odit auaritiā: lōge fiet
dies eius. **Tertā** causa; breuitatis vite sum
moz pontificū. nō quidē ipsū pontificatū dixe
rim. s; vrgentiū atq; premēciū turbā curaz.
ac assiduā mentis agitacōez. quia scriptū est.
tristis spūs exsiccat ossa. **Et** itez dēprimēt ter
rena inhabitatio. sensū multa cogitantem.

Hinc Aug⁹ sup̄ illo v̄bo Jacobi quarto. vita
nrā vapor est admod̄ parēs ait. cuiē ⁊ assidue
cogitacōes corp⁹ extenuāt. ⁊ mentis fatigacō
nes rez inextricabilesq; questioes humores
omniū exsiccat. frequētia hominū morbidat.
tristitie d̄sumūt. negotiorūq; sollicitudo coar
tat **Hinc ⁊ cassiodorus**. m̄bil est qđ vite hois
magis officiat: ⁊ dies eius abbrevuet q̄ tristi
tia mētis. lāguor ai. ⁊ rez sollicitudo multaz.

Nā sicut teste sapiēte let⁹ aīn⁹ floridā red dīt
faciē. ⁊ iocūditas cordis vita est cōsumata ho
minis. ita anxī⁹ et curis fatigat⁹ aīn⁹ ⁊ corp⁹
macerat. ⁊ vires minuit. humid⁹ cōsumit. cali
ditatē auget cū siccitate. Ex qua re appetit⁹ p
ditur. ⁊ tādē mors accelerat. ut pauloante in
p̄ma naturali causa deduximus. Has igit⁹ pu
tam⁹ causas verissīas. has ratiōes. hec fūda
menta breuitatis vite sūmōz pōtificū. nō qdē
ipī⁹ culminis statū et eminētiam que sancta
est ⁊ in nullo peccauit. s̄ qui ea abutitur.

Ca. sextū in quo assignē cause ⁊ ratiōes.
quare illoz opinio non sit tenenda qui
putarūt sūmīs pontificibus bonis et re
probis vniformiter institū ⁊ p̄p̄iū esse ut
in pontificatu paz viuant.

Quēz ut huic articulo finē dem⁹. ne de
illoz sūmīs nūeroz q̄ ab alijs matuē
tradita leuī ēfellūt. nec cās reddūt.
breuī ratiōes ⁊ motiua adducem⁹ quibz aptis
sime p̄bat⁹ opimionē illā nō eē ferēdā. nec rēā
fide tenēdā vicz sūmīs pōtificibz vniformitē in
stitū esse. ut paz i pōtificatu viuāt. Primo igit⁹
idip̄sū p̄bant ea q̄ sup̄ tetigim⁹. Secūdo quidē
q̄ facti veritas longe aliter rem demonstrat.

Cap. vi.

Tertio eā vite breuitas. q̄ten⁹ nrā; tenet no-
ticiā. i nulla alia totius orbis monarchia. im-
perio aut p̄ncipatu eccl̄astico aut mūdano re-
perit. **Q**uimo si veteris legis fūmos p̄tifices
reges siue monarchas recolē libet. nō eos ta-
li lege. taliq; cēsurā cōstrictos repiem⁹. veluti
de **Melchisedech** **Moyse** et **Aaron** **Deli** et **Elia-
zaro**. et plurimis q̄ longo admod⁹ tpe in sum-
mo sac̄dotio vixerūt. ut in precedēti ca. tactū ē
Quarto q̄ nisi fallimur. q̄ vite breuis nccitatē
fūmis p̄tificib; imponūt. deū arguūt accepto
rē p̄sonaz. **N**az cū oim hominū ut scriptū ē vi-
ta est in volūtate dei. in q̄ oēs viuim⁹. mouem⁹
et sum⁹ et ita iudicat magnū sic puū. q̄ scrip-
tū est. pusillū et magnū ip̄e fecit et eq̄litez cura
est deo de omnib;. q̄nimo de hominis vita lo-
quēs p̄pha ait. nō accipit p̄sonaz p̄ncipis. Et
itez. nō subtrahit p̄sonā cuius q̄ dñs. qui est
ōmī dñator. Subtrahēt itaq; p̄sonaz. si p̄ma-
ture vite eius p̄hēdet; citi⁹ q̄ alios vita p̄ua-
ret. atq; a terra subtrahēt. **Q**uinto nō ē verifi-
mile. s; a veritate alienū. deū cui⁹ cura est de ec-
clesia sua. de qua p̄ p̄phaz dixerat quid potui
facere vinee mee et non feciz velle quouis mō
pare occasiōez sc̄l matib; et piculis. atq; eā dif-
fidēs et diuisiōib; patēter exponere. qd̄ esset.
si lege eterna et vniformitē ordīnass; vicarios

eius in fr̄is p̄ ceteris hoibz paz̄ viuere. **Ex**
crebris em̄ n̄ sedis vacatōibz sc̄ismata ple
raq; picula eccl̄ie iminē. ⁊ sepe accidē p̄piciū
est. **Absit** em̄ a d̄ma tonitate ut hoc fastigiū
apostolice sedis ab eo p̄ cōmuni eccl̄ie vtilita
te. eiusq; v̄nitare institutū. in eis dissidiū. peri
culū ⁊ detrimentū d̄uerteret. et ex eo statu ne
cessario sc̄ismata pueniūt. in q̄ sedētes necessa
rio breui viuendū est. **Nam** ut ait **Hierom̄**
in remediū sc̄ismatis actū est: ut vnus omni
bus presit. **Et** ob eā rem. sanctorū viroz tradi
tiōes ⁊ sacri canōes. vacatōes h̄ sedis ⁊ obi
tus sūmorum p̄ncipū plurimū formidant. **Sexto**
absit q̄ eccl̄ia dei in traditōibz ⁊ consuetudinibz
suis quōs mō erret. q̄ sp̄s sancto regit. **Ipsa**
tñ p̄ totū mūdum diffusa: sine int̄missione p̄
vita et incolumitate romani p̄ncipis ad deū
assidue orat. **Nā** ut pulchre canon s̄cti Boni
facij martiris p̄ romani p̄ncipis vita atq; p̄
petuo statu vniuersitas fidelium tñto instātus
oat: quōto suā salutē post deū ex illi⁹ incolumita
te animadūtit p̄p̄sius p̄dere. **Hec** sunt verba
canōis. **Ecce** formalia v̄ba. q̄ ōnes dubitatōes
tollūt. **Erraret** vtiq; eccl̄ia ⁊ improvide ageret.
atq; deo tradideret orādōz p̄ illi⁹ longa vita
⁊ incolumitate q̄ ex d̄ma dispositōe q̄ eū voluit
et presciuit paz̄ viuere. ⁊ sic necessario breui

Capitulum. vi.

moriturus est. Septimo ex ea breui et certa necessitate moriendizauffer fumo pontifici magis ualidas. h. a grāde meriti. qd ex incertitudine tps mortis cūctis fidelibus puenit. **Pa;** ut inquit **Greg.** sup illo vbo. q̄ hora nō putatis q̄. tps mortis ideo dñs nobis uoluit eē ignotus. ut sp̄ possit eē suspectū. a dū illud tps preuidē non possumus. ad mortē sine infirmitate preparamur. **Si** ergo papa pax se uinere sciret. p̄ se quēs mortē preuidē. posset. q̄ fieret ut frustraretur. tātō bono uicē timore mortis. qz fm̄ **Greg.** tūto plus mors timet. q̄nto min⁹ p̄uideri p̄t. **Preterea** cū papa sit in statu omnium p̄fectissimo. indignū est. ut p̄pter eandē p̄fectiōem. alio p̄mo bono priuet uicē grādi merito qd ex longa uita iustis puenit. **Quōto** enim iustis uitis magis plonqatē uita copralis. tūto felicior reddidit in effectu premiū salutaris. **Pa;** **Augustino** teste. **Hec** uallis miserier. fit eis uallē uertatis bonoz spūaliū. **Fit** etiā cāpus certaminis a pugne uictoriose. **Est** em̄ uita nrā fm̄ **Bernhard.** loc⁹ luētius. **Ea** de re **Paul⁹** longā uita optauit siml a p̄parauit. cū submiss⁹ in sporta p̄ murr̄ p̄secutoris insidias dedinauit. **Deniq;** ipse x̄ps dulcissimē matri sue post eius passionem longā uita p̄misit p̄t a donauit. **Sed** a **Johanni** euāgeliste quē x̄ps plurimū

Diligebat. et ad apostolatū uocauit. nō tñ sine
 suo et plurimorum pfectū ad centesimū vsq;
 annū vno min⁹ vitā plongauit. **Q**d ergo xp̄s
 dilectis suis p̄misit. donauit atq; laudauit ⁊
 idip̄sū vicario suo negare nō debet. p̄ illi⁹ apli
 ori merito ⁊ eccl̄ie sue utilitate. **O**ctauo hec pon
 tificis moēs quā prematurā dicunt. aut est in
 illi⁹ penā. aut in p̄miū. aut ē p̄priū cathedre.
Nō quippe in penā. q̄ null⁹ sine culpa puniē.
Scriptū ē em̄ absit a te dñe. ut p̄das iustū cū
 impio. **I**ust⁹ ḡ et rect⁹ p̄tifer. si paz in p̄tifi
 catu uiueret. ⁊ puniret sine culpa. qd ē in cōue
 niēs. **S**⁊ et alia racōe hec breuitas vite. nec in
 penā. nec in p̄miū eē p̄t. q̄ ex eo qd nccario
 futuz ē. qd q̄s vitare nō valet. ⁊ nō p̄seq̄tur
 nec penā nec p̄miū s̄m **Aug**⁹. **S**i uero sedi an
 nexū ē. tūc seq̄tur absurd⁹ nccē ē. ut vic⁹ aliūde
 q̄ ex uolūtate p̄pria q̄s mereat aut demereat.
 p̄seq̄tur penā aut p̄miū. **A**dde q̄ xp̄s romanā
 eccl̄iaz instituit duraturā vsq; in finez seculi. **I**n
 dignū itaq; uidet̄. ut in sede perpetua sedens
 breuius uiueret. q̄ in ceteris p̄phans et tem
 poralib; cathedris sedentes. imo ogruū esset. ⁊
 ut longioris essent vite. et qd eis a natura p̄
 uenit. de⁹ cui⁹ est vicari⁹ nō auferat. **I**n cōue
 niēs em̄ uidet̄. ut p̄siciens in s̄ctissā cathedra
 diminuōnez vite suscipiat a cathedra quam

Cap. vi.

bene viuendo honorat. et in ea viuens fidelib;
p̄ficiat. **S** neq; est largitati dīme cōsentaneū:
ut abbreviata sit man⁹ eius in vicalo et mini
stro suo. De quo ut supra tetigim⁹ p̄ p̄phaz p̄
missum est. q̄ si in preceptis suis ambularet:
eripet eū et glorificaret eū. et lōgitudine dierū
impleret illū. Cōfirmatur predicta: q̄ si pon
tificat⁹ eēt p̄p̄riū paz viuere. papa dei vicari⁹
et minister est; peioris et durioris iudicis q̄ ce
teri hoies. et hoc in duob;. **P**rimo cum ceteris
p̄mo omnib; hominib; a deo dictū sit. ecce de
di ante faciē tuā vitā et mortē. bonū et malū. si
v̄niformit̄ breuis eēt mors pape: auferet ei il
lud b̄nificiū et istud bonū. ut sit ante faciē eius
vita et mors. **S**ecūd̄ cū de⁹ in dicta auctoritate
appellet vitā bonū. et mortē malū: tūc ea sola
ratione q̄ eius est vicari⁹ et minister: recipet
ab eo odia et mala cū pot⁹ bona sumē deberet.
Ruia scriptū est. q̄ ei ministratz vita viuet. **E**t
itez. ministros ei⁹ nō derelinquet. **A**bsit enī
ut deus red dat pro bono malū.

Capitulū septimū in quo enūc̄t̄ motūis
illoz qui dixerūt papaz parū viuere in
papatu. et quo sensu sit intelligēda pre
dicta op̄inio. et quomodo cum veritate
possit saluari.

Postremo ut de statu rōmī pontificis nos absolvam⁹. q̄ q̄ ex sup̄dictis luculēter r̄n̄sū sit racōmb⁹ a motiuis in p̄ncipio adductis. q̄b⁹ aliq̄ sapiētes a tēpla tui p̄suadē pot⁹ q̄ p̄bare visi sūt. rōmīs pōtifi cibus vniformit̄ datū eēz ut paz̄ in papatu vi uāt ⁊ nihilomin⁹ p̄ticulari⁹ satisfaciem⁹ p̄di ctis racōib⁹. deim̄ ut morē p̄d̄ctis sapiētibus geā m⁹. q̄ p̄sūctōz h̄mōi affirmarūt ⁊ reducē⁹ bre uissimē q̄ itellēdu. q̄ sēu. eadē p̄sūctō itelligēda sit vic⁹ rōnos pōtifices nō diu i papatu viuē.

Primo igit̄ dicim⁹ racōes. p̄suasiōes et motiua p̄d̄ctōz scribētū ad vnū tm̄ fūdamentū referri. **A**ut̄ em̄ vtile eē fidelibus. **R**o. pōtifiū breuē vi tā. p̄eo marie. q̄ illi⁹ breuis p̄iod⁹ ceteris fi delibus t̄roz ē ut sese ad mortē parēt. agātq; de om̄ssis penitētiā. **R**urs⁹ ut diḡtatū culmia fa cili⁹ t̄temnāt. que oia vnico v̄bo soluiūtur. **D**icim⁹ em̄ q̄ hac vtilitate ex tali v̄s̄simili t̄iore p̄ueniētī nō eget ec̄cia. p̄sertim cū illi⁹ exp̄sso disp̄edio et v̄nitatis in cōmodo. ac capitis n̄i crebra piculosaq; s̄btractōe. lōge siquidē ma gis t̄roz at; t̄roz mōr̄lib⁹ ex m̄ltōz q̄ v̄ni⁹ interitu incurrit. **P**lusq; meroris a plurimoz florentiū iuuenū p̄matura morte cōcipim⁹. q̄ ex semis v̄ni⁹ naturali morte maximis curis a sollicitudinibus constipati. **A**d contemptū vera

Cap. viij.

dignitatū. alia nobis sūt tradita efficaciora
documenta. Adde quia illarū natura potius q̄
possidentū mors ad eorū contēptū inducē vide
tur. Cui⁹ illa teste boetio: contēptū sūma racō
ē. q̄ recte sp̄nāda est dignitas: quaz maligni
plerūq; assequūtur. a quā plurima picula co
mittātur. Cetera vero ratios. p̄suasiones ve
rius sūt que cōtrarijs a potiorib; p̄suasomib;
tollūtur. Accedam⁹ ad secundū q̄ pollicitū fu
mus. vix; discutere a declarare. q̄ sensu intelli
gēda sit predicta cōclusio: eorū qui dixerūt. ro
manos p̄tiffices vniformit̄ paz; viuē in papa
tu. Dicim⁹ igit̄ q̄ multipliciter p̄dicta positio
ad verū sensū reduci poss;. p̄ quorū intelligen
tia inferim⁹ breuissimās duas cōclusiones. p̄ma
est. q̄ rōn⁹ pontifex recte et pie p̄sident̄. licet
paucis annis post papatū in mūdo fuerit: lō
go tñ tpe vixit. cui⁹. rō est. q̄ totū tps sui p̄t̄
ficat⁹ sibi lucrat⁹ ē. fuitq; sibi idez tps viuū.
Secūda cōclusio ē. q̄ si roman⁹ p̄tiffex nō re
cte nec pie ī papatu vixit licet centū annis in
eodē p̄tifficatu fuerit: tamē non diu p̄mo bre
uissimo tpe censend⁹ ē p̄sident̄. Cui⁹ racō ē
quia residuū p̄mo totū eē sui pontificat⁹ mor
tuū est. Vixit ergo mūdo longo tpe: s; deo. s;
fidelibus. sed sibi breuissimo respectu fructuo
se p̄sident̄. Est ḡ intelligēda positio p̄dictorū

scribentū s̄m hāc vltimā odutionē. vic; q̄ ve
 rissimū est. q̄ Ro. p̄tifer nō pie nec recte. s̄ in
 utiliter presidēs. quāto cūq; tpe in papatu fu
 erit. paz tū in effectu viuit. Nā p̄mo sibi modi
 cū vixit; cū totā pene vitā in ualib; occupatio
 mbus pdidit. paz etiā deo vixit; q̄ ad spūalē
 fructū. Probāndus igit ac roborandus est hu
 iusmōi articulus. P̄tio igit dicim⁹. q̄ Ro. p̄ti
 fer licet longissimō tēpe in papatu p̄fuerit; si tū
 pluris occupacōib; iutilib; a curis et sollicitu
 dīmb; tremens tent⁹ sit; paz viuē dicēdus sit.
 p̄ cui⁹ declaracōe p̄suppōim⁹. q̄ s̄m nrā; Deū.
 nō accepim⁹ breuē vitā; s̄ fecim⁹. nec inopes
 ei⁹ sum⁹; s̄ pdigi. Nā veluti āple a regie opes
 si ad malū dñm venerūt; in momēto dissipā
 tur. Si vero licet pauce bono custodi tradite
 sūt; vsu crescūt. Ita etas nostra bñ disponētī
 longa est. imo si ea vti scim⁹; longissima est.
 si vero nescim⁹; breuē vitā fecim⁹. Papa igit
 si inuacilē a reprehēnsibilē in papatu viuit; pa
 rum viuit. Nam ut aiūt iuriste. Nihil et inuti
 le equipātur. a presidē non dicitur qui inuti
 liter p̄ndet. Ait em̄ scriptura. q̄ conq̄rebat s̄a
 ctus Job. quare imp̄j diu viuūt. S; statū subi
 cit. Verūtamē nō sūt in manu eius tō illi⁹. et
 nūer⁹ diez illi⁹ dimidiat. quasi dixerit. nō re
 puḡt q̄ diu viuāt a modicū viuāt. nā nō diu

Cap. viij.

viuūt: q̄ diu in sua impietate uiuūt. q̄ scriptū
est abhōinacō ē dō vita impij. Itaq; quo ad
deū a effectualit̄ puo tpe uiuūt. Et hoc ē qd̄ sub
paucis: s̄ elegātib; verbis ēfert sapiēs **Salo**
mō. Ait enī si qd̄ impioꝝ longe uite fuerit: in
nihilū oputabitur. Ex quo pt; q̄ vita ei; lic; **S**
longa breuissima reputatur. Qd̄ idē sapiēs cō
firmat. Ait enī etas senectutis vita immacu
lata. q̄ vita lōga q̄ p̄ senectutem designatur:
p̄prie est vita immaculata. Ex quo sequit̄ q̄
non uiuere aut paz; uiuere censetur: q̄ inuili
ter aut maculate uiuūt. Ceterū parū uiuūt pa
pa. qui terrenis occupacōib; t̄nfigit tps. Si ei
papa ad memoriā ēducit. q̄ntum uite sibi au
ferūt lites inuiles. causaz; strepit;. q̄ntum il
la officōsa oim rez; que in orbe sūt noticiā. q̄nt
tum morbi q̄s manu sibi facit; uidebit q̄ pau
cissimos annos sibi habuit. a paz; ac breuif
vius seipō fuit. Quomō enim lōgo tpe uiuūt;
quā non sapiēs. nō laudatis studijs. non paci
non quēti xp̄iani populi vacat; Cū scriptum
sit. erudicō a sapiētia verā vitā tribuit. Nō er
go diu uiuūt; cui districtus anim; est. q̄ nihil
speculatiuū: nihil intellectuale recipit. s̄ quic
quid admittit. actiuū a terrenū est. oia uelut
imaculata cōspicit. q̄ntimo ut quidā sapiēs ait
viro occupatissimo nihil min; est q̄ uiuere.

Si vero papa n̄ ex suo tpe inutilit̄ labi p̄m̄t̄. sibiq; vacat. eius vita longissimā ē. licet pau-
cis sit ānis & putata. Itaq; ut putam⁹ hic est
sēsus illi⁹ elegātissimē Salō. sētentie. senectus in
q̄t venerabil̄ est. nō diuturna nec nūero āno-
rū & putata. Ecce inquit senect⁹ venerabilis ē.
nō diuturna diu viuēdo s; sibi vacādo nō diu-
turna pluris ānis s; actiōib; sanis. nec nūero
ānoz & putata s; v̄tute ei tota adōnata. Itaq;
lōgissimō tpe viuūt. q̄ breui tpe: tñ sibi vacans
viuūt. q̄ quātūcūq; viuūt id sibi totū tribuūt.
Romano vero p̄t̄fici qui populoz curis an-
gic̄. necesse ē temp⁹ deficē. q̄ illi⁹ vitā popul⁹
tollit & eripit. Quo fit. ut parū ille viuere cen-
send⁹ sit: q̄ nullū aut modicū tēpus in suos
v̄sus ouertit. Et hoc est qd̄ idem Sen. dicit. q̄
decipiē qui p̄t̄ canos et rugas in frōte putat
diu vixisse. Non enim nauigasse putand⁹ est:
quē seua tempestas a portu huc atq; illuc tu-
lit. totūq; orbem egit. de quo dicere ver⁹ est. q̄
ille nō multū fuit pegrinat⁹. s; plurimū iacta-
tus. Itaq; cū Ro. p̄t̄fici nō desūt ut didū est.
Infelices & misere solitudinis cause: adeo ut
per tot occupationes non solū vita nō gerat̄.
sed optatur ad negociandū. merito tam inu-
tilib; occupacōib; pressus: breuissimō tempe
viuūt. q̄ qui omne tēpus pdidit: paruisimo

Cap. vii.

tp̄e uiuit. **A**dde q̄ omne tēpus aut fuit aut ē.
aut futurū est. papa em̄ si pie nō regit. si terre
nis occupacōnibz deditus. nec spūalibz intēt⁹
sit. nō vacat respicē preterita. et si vacat. mo
lesta est recordatio. quō em̄ iocūde recorda
bitur. si ambitiose occupauit. si supbe presuit. si
arrogāter ceteros contempnit. si auarē congregat.
prodige effundit. necesse est harū rez memo
riā teneat. **N**ā ois etas. aut p̄teritorū obliuisci
tur. aut illoz cū molestia recordat. **C**ōstat tñ
q̄ preteritū certior est ps nūi t̄pis. presens ve
ro tps pbreue ē. añ definit q̄ incipiat. solū tñ
hoc tps papa habet. qd̄ tam breue est. ut te
neri non possit. futurū vero dubiū est. **Q**uo fit.
ut romano p̄tifica omne tps pbreue sit. **P**az
presēs tps p̄t sui breuitatē. aut nō sentit aut
negligit. futura timet. preterita cruciat. sic oē
tps breue est. **R**ursum alio sensu papa nō diu
uiuit. q̄ paz uiuit. qui assiduo timore mortis
astringit. **F**acit enim ip̄e timor **R**ō. p̄tificē vi
tam p̄dere. qd̄ est nō viuere. q̄ iux̄ Cathonez
Qui metuit mortē. qd̄ uiuit p̄dit idipsum. **N**ō
sic **A**p̄t̄ Paul⁹ timebat mortē. s̄ plerūq; op
tabat **I**lle enim q̄ pie et iuste presuit. q̄ nihil
sibi cōsci⁹ erat. intrepide dicebat. cupio dissol
ui. et esse cū xp̄o. mori nō timebat mundo. qui
optabat xp̄o viuere. sed et alibi vitam penam

putabat. et mori lucy. Ad hunc sensum dicebat sapiens. quod iustus cito perit. impius autem multo vivit tempore in malicia sua. Iustus inquam cito morietur. quia quamquam paucis diebus in seculo manserit: multo premiorum cumulo floruit. Itaque quod ad numerum dierum brevis eius fuit vita. sed quo ad fructum et meritum longissima. Nam ut inquit **Cyprianus**. iustus magis letatur quod breve sed bona vitam egerit: quam quod longa non viderit. Impius vero longo tempore vivit in malicia sua. quod licet multis annis in seculo vitam egerit: primum tamen fructum pergit. quod de rei effectu brevissimum tempore vivere iudicandum est. Vel alio modo impius longo tempore vivit: quod cum cogitationes suas in longum ordiat. diesque sibi multos promittit: medicorum et desiderio suo longo tempore vivit. Vel alio modo. Impius longo tempore vivit: id est toto vite sue tempore vivit in malicia sua. Totum enim tempus vite alicuius licet breve sit. multum dicit sibi veluti alias dicit. quod multum dat qui totum dat. Nec intelligenda verba sunt ut sonant. quod impius longo annorum tempore vivat ne contradicat prophetae sententia quae ait. viri impij non dimidiabunt dies suos. Denique alio sensu papa non diu vivit. quod qui diu vivere cupit: diu vivere non videt. Unde **Crisostomus**. maximum vite imperdendum est vivendi cupiditas. Et **Cyprianus**. illi est in mundo remanere velle. quem mundus oblectat. Et ut supra diximus cum **Gregorius**. male vivunt qui

Capitulum. 50.

diu se viuicuros desiderāt. Desiderāt enim diu
viuere: omnis etas breuis videt. quippe q̄ nē
lam mortis diē videre uellet. **Nō** sic vitā occupi
uit rex et p̄ph̄a dauid. q̄ em̄ pie et iuste p̄fuit.
nō desiderabat diu uiuē. quāmo uolebat q̄ in
colat⁹ suus p̄logat⁹ eēt. **Cū** ergo Ro. p̄tifer
pie regit: sp̄ i eius meditacōe mortē p̄stolat.
illāq̄ exoptat. q̄re recte parū uiuit. q̄ parū vi
tā extimat. **Nō** sic de impio de quo ait sapiens
O mors q̄ amara est memoia tua hōi inuito
h̄nti pacē cū substātia sua. **Et** ut paucis agā.
sācti p̄ph̄e et qui pie populū p̄fuerūt. dama
būt desiderātes liberari de carcere mortis h̄. et
tāq̄ iusti detinerētur uolūtarie moriebātur. q̄
siebat. ut iuxta eoz⁹ desiderū paz⁹ uiuerent in
seculo. **Romani** uero pontifices ecōtratio moi
timētes. clamāt desiderātes uiuē. q̄ q̄ pluris
annis uiuāt. cū tñ p̄ref eoz⁹ mētem moriūtur.
non tanq̄ exeat de uita. s̄ tanq̄ exh̄atur. da
māt paz⁹ uixisse. q̄ nūq̄ mori uellent. **Fatem̄**
tñ q̄ si papa ad fructū sp̄ualē. et ad lucy aia
rum ac fidei incrementa occupacōes recipit.
longissimē uiuit. licz breuissimis diebz p̄fuerit.
Idq̄ agat si iuxta quēdā sapientē totū orbis
racōnes administrat. tā p̄ce q̄ alienas. tā dili
gētē q̄ suas. taz religiose q̄ publicas. **Lōgē**
diffusi⁹. q̄ putauim⁹ egim⁹ de Ro. pontificis

Statu. illiusq; sublimitate et excellentia. necnō
de eius infelicitate p̄spis a adūsis dulcib; et
amaris. **S**upeſt ut trāſeam⁹ ad ſtatū ſeqūtez
p̄fectū a excellētē. vic; dñoz cardinaliū. dem̄ ad
oēs alios ḡd⁹ a ordis eccliaſtici a ſpūal ſtat⁹.

Ca. octauū de excellentia et prerogatiua
ſtat⁹ et dignitatis cardinalatus. et de
laudib; a preconijis eius.

Cardinalatus ſiḡdē dignitas a excellētia.
poſt ſūmū pontificatū vltra oēs ecclie
dignitates ſup̄emiet. ac culmē gloriā a
potētia obtinet. q̄ppe q̄ eodē ſūmi p̄ticipij ſplen
dore coruſcat. q̄s em̄ radios ſplēdidiffimi ſol.
ab ei⁹ lucis claritate a glorie a laudis imēhta
te diuellē conabit. a q̄s mēbrē a corpe. ramos
ab arboē ſepabit. n̄ forte q̄s dicat. q̄ plurimū
inter hos a illos imēſt. **T**rūcata ſiḡdē altiffiā
cedrozami areſcūt edipſato ſole. radij dēſan
tur. mortificato corpe: mēbra motu fruſtrāt.
Sim̄ cardinalib; miſtici corpis ecclie edipſato
morte p̄ticipice: illoz officiū nō decreſcit: ſ; dig
tas vireſcit. nō ofundit: ſed magis diffundit.
q̄nimo i ſeipſ tō pene ecclie auctoitas reſūdit.
Dū tñ agit i hūanis illi⁹. a illoz tāq̄ capitis
a mēbroz vna ē laus. quoz vna ē vtr⁹. vna

Cap. viij.

excellencie gloria. eadē inseparabilis vnitās **C**ā
ta est enim inter **R**o. pōtificē a cardinales cō
munio. tāta vniō. ut omnis sūm pōtificat⁹ ex
ellētia. a culminis eminētia illoꝝ eē videatur.
ut vnū corpus reputētur. **N**ec mō vniō inter
eos vnitissimā consistit. quāmo ut ita dixerim eadē
idēptitas. adeo ut qđ vel fauore vel odio illā
sedē dēerit. a cētū cardinaliū veluti ptes cor
poris sui tangere cēsendū sit. hinc sapiētes vo
luerūt ex eaipsa idēptitate. cardinales sum
mo. p̄fusiū fidelitateꝝ aut obedientiam. iurare
vel p̄stare nō oportere veluti nec a seipō quis
fidelitatem requirit. cū inter p̄tentem a dan
tem debeat esse distinctō. **E**a igitur de re **R**o.
pōtifer in nūero cardinaliū se cōnūerat. sicut
impatorē legim⁹ in senatorꝝ nūero oputari.
Hij sūt preclara ecclē luminaria. a candelabra
splendore lucis et decore excellētie radiātia de
quibꝫ scriptū est. quia luminaria cardimū dede
rūt lucē. **H**ij sunt de quibꝫ zacharias p̄ph̄a ait
Quia tāq̄ filij splendoris assistūt dñatori vni
uerse t̄re. **H**ij sūt bases a colūne ecclē sacrosā
ctē. utpote qui suoz v̄tutibꝫ meritoꝝ vicarij
ih̄u xp̄i latera tenēt et illi⁹ amplissimi hostij
sūt firmissimi cardines. quibꝫ tot⁹ voluit or̄b̄
Hij sūt sacerdotes leuitici generis. qui excellēti
ore iureꝝq̄ leuitico idest diuina auctoritate in

executione pontificalis officij **R**o. presulis. et apostolici throni coadiutores existunt. **H**ij sunt qui ut nubes volant per altitudine; status et eminentiam dignitatis et quasi colūte per puritatem ad fenestras suas idest ad sensum corporaliū cohercōney. **H**ij sunt magni cōsiliarij summi pontificis. quoz sapiētia mūdus regitur. qui ex obscuris aperta faciūt. ex pūis magna. ex pūibus tota. qui in priuato publicū agūt negotiū. et plus vacando vtilitatis afferunt. q̄ alij adiones exercēdo. veluti nauem gubernātes. licz q̄eti sedeāt in puppi. tñ multo maiora et meliora agunt ceteris nauigantibus et cuncta corporis membra mouētibz. **H**ij ex toto orbe terrarum. pauci ex multis. singulaēs ex omnibus assumuntur. atq; a vulgaribus officijs educti. ad ipsius orbis regimen euehuntur. et in marcido corpore exercent mentis vires. eo sapientie et prudencie magis apti negotijs. quo in exercitijs corporis minus possint. **H**os gentilitas prefignabat. quos prothoamines appellabat. **N**am istoz tipum gerentes. magno honoris cumuloungebantur. **E**t nedum actu. sed habitu et ornatu a ceteris reipu. ducibus differebant. quippe qui eorū nomina aureis merito literis scripta erant. apud quos erat auctoritas omnium gerendorz

Cap. viij.

Nō sūt p̄ncipes noiati in orbe p̄ncipes leuitay offerētes. sacrificia. **N**ō sunt p̄ncipes quā cōgregati sunt. cū deo **A**brahā dei vicario patre ml̄tay gentiū. **N**ō sub n̄ro xp̄o optimo impatore p̄ncipes sunt cōstituti sup omnes terram. non vti qz in hac vel illā ciuitate siue p̄uincia. sed sup oēm terram. **Q**ue res agit. ut nō de **Ep̄is** p̄ncipat⁹ ip̄e intelligi debeat. qui determinatas h̄nt p̄uincias. **S**i igit. vni⁹ vrbis rectores in sūma gloria habētur. quāto erit gloriōsi⁹ toti⁹ orbis p̄ncipes fieri. **N**ō ad statū p̄fectū assumpti xp̄i vicario assistūt. in quo assistentiē genere **A**postolorū t̄pū representāt. atqz assistendo s̄c̄ditatē participāt. qz scriptū est. quos eligit ap̄p̄iquabūt ei. et s̄c̄dicat̄ in h̄is qui sibi assistūt. **E**t veluti in celesti gerarchia cherubin atqz seraphim ceteraqz celestium spirituum agmina. singulari quadam assistentiē prerogatiua ceteris angelis missis excellentiora sunt. **R**ec aliter in eccl̄astica gerarchia cardinales statū assistentiū tenentes. ceteris **Ep̄is** et eccl̄e prelatiis quā missorū statū gerūt. dignitate et gradu merito precedūt. **C**ongruū enim atqz dignū videtur ut veluti **R**ōna eccl̄a priorū digniorqz omnium existit tāq̄ d̄na et mgr̄a. sic et illi⁹ ministri singulari quadā honoris prerogatiua. et dignitatis excellentia ceteris prefulgeat. **N**ō certe a

cardine nomē ducit. qz veluti in materiali hō
stio templi duplex est cardinū gen⁹. supius
videlicz a inferi⁹. sic i vniuersis cardinibz duplex
consistit misterii supius et inferi⁹. spūaliū vicz
a tpaliū sedula admistracō. **V**tqz igr i hīs
cardinibz voluitzqz vtrūqz ecclie expedire ag
nosciē. diuerso tñ calle. **A**ltez quidē ut instru
mentū admittit. altez ut fruā? qrit Deseruit
ancilla dñe. a illā seqtur a obsequiē. **P**er eos
dem certe hostij cardines. dñia intrat et serua
sed finito ancille ministerioz aut forte ut alte
ra. **A**gar supbiente eicitur ancilla foras. a re
cūbit dñia cum sponso. serua non expellit dū
mistrat. sed sustinet. qz seruit: ideo seruat. qz
decorat statū dñe. de qua scriptū est. cū ancill
gloriosior apparebo. **A**bsit tñ ut fili⁹ acille sit
heres cū filio libere dñe. **D**iuersus est vtriusqz
finis modesta tempaliū occupatio. dū exteri
ora sine culpa sollicitat. durabiliora ornatioz
qz spūalia facit. **S**acra em cū auro splendent.
sordescūt sine gemmis. **N**ec tamē ea tempaliū
curaz expellētā aut status pfectioez in cardina
libz minuit. dū nō sit affectāda p libito. s̄ vti
lis. s̄ officōsa. p misterio quāmo plerūqz pfecti
onem auget. dū per eadem tempalia primo
rum salutē puidetur. **P**aulus siquidē aliqn̄
ad temp⁹ cōtemplatiōe caruit ut p extēsecas

Capitulum viii

actiones plurimorum predestinatis utilitatibus. Non sunt
alii seraphim qui ardentes interpretantur siue su-
stinentes. quia eorum assiduo obtuitu et familiari
consuetudine frequentibus obsequijs sponsi ecclesie
ardentissime intendunt. et super eorum humeros non
modo romane urbis. sed orbis vniuersitas. et toti
us eius machine pondus insidit. de quibus scriptum
est. quia domini sunt cardines terre et posuit super
eos orbem. Non sunt vigilantes. habent custodes pro om-
nium salute. quia dormientibus nobis ipsi per-
uigilant. quasi rationes pro nobis reddituri. Dum
enim dormire eos putamus. uigilant animo. hosti-
um insidias. infidelium machinamenta. et perseque-
ntium ecclesiam fraudes explorant sagaciter. Non anti-
cipant consilia malignantium deprehendunt laqueos.
elidunt tendiculas. reuocant dissipata. iniquum im-
piorum consilia frustrantur. Non tantum omnia tolerant.
orantes pro populo et sancta ciuitate. **Verum** quia
ecclesia ciuitas est propter collectionem. sponsa propter
dilectionem. grex propter pascua. Cardinales ecclesie
recte custodie et concordie inuigilant. quia ciuitas
est. inuigilant pascua. quia grex est. inuigilant orna-
ta. quia sponsa est. **De** quibus propheta ait. super mu-
ros tuos constitui custodes. et iteque cardines osti-
orum domus domini interioris sancti sanctorum. et
ostiorum domus templi ex auro erant purissima. **Ex**
his igitur aptissime noscitur huiusmodi spiritualis status.

eminētia sublimitas et excellentia. illiusq; ne-
 cessitas et summa utilitas. Colligit deiq; quāta
 sit huius status felicitas et comoditas. Super
 est tandem ut illius calamitates et misērias. in fe-
 licitates atq; picula breuissime audiamus.

**Capitulū nonū de plurimis anxietatib;
 et aculeis laboribus et piculis status et
 dignitatis cardinalatus. et de oneribus
 que incūbunt huic dignitati.**

Helix certe et totius prosperitatis honoratio-
 atq; beatioꝝ esset cardinea dignitas: nisi
 plures longe misērie atq; calami-
 tates illam premerent: quā felicitatis et dulce
 dimis cumulus demulceret. Quo fit ut qui re-
 ctus. qui iustus. qui equus huius rei censor
 extiterit: utiq; reperiet statum illum multas
 calamitatibus et amaritudinibus respersum
 esse. ut de eisiphis in hoc status culmine seden-
 tibus **Augustinus** dicere videatur. quā sum-
 mis felicitatibus deus amaritudines immis-
 cet. ut alia queratur felicitas cuius dulcedo
 non est fallax. **Fallax** certe istius status subli-
 mitas est. fallax gloria. si se falli permiserit: nisi
 illius dulcia ut amara consideret. **Illa** enim
 si mente reuoluerit: et experietur utiq; quod potius

Capitulum. Romū.

grauat q̄ subleuet. pl⁹ premat q̄ premiet **Cu**
ius ē priū teste **Crisost.** ut sic suis applaudat
ut noceat. sic in via fortunatos demulceat. ut
in fine p̄niciē opeatur. ab incio siquidē p̄inat
dulcia. ut cū inebriati fuerint. letale virus cō
misceat. **In** p̄mis itaq; fatemur hūc statū car
dineū sublimē fore atq; gloriofū: si bene in eo
voluitur orbis. **Si** ita ecce status voluit. ut nō
poti⁹ inuoluat. **Si** i eo iusticie rectitudo immo
bilis voluit. a constantē veritatur. ut cū expe dit
volubilis p̄maneat. **Vñ Hiero⁹.** qui eodē deco
re fulgebatur. de se a illis dicere videtur. **Stan**
dis est inquit dignitas. grāde offitū. si q̄ illo
digna sunt p̄fici m⁹. et rursus. letamur de ascē
su. si nō timem⁹ lapsū. **Et** subdit. nō enim tāti
est gaudij exalsa tenuisse. quāti meroris digni
tatis onera nō impleuisse. **Itaq;** ut putamus
qui in hoc statu letabūdi sedent. letai desinēt.
si illi⁹ sarcinas. si onera. si miseras. recta mē
te pensauerint. idq; si quadam sapientia aut
affectata ignorātia ignorare voluerint in ea
tempestate eos picitari necesse est. ut enim in
quit **Aug⁹.** Eger eo morbi p̄p̄quior est. quo a
p̄p̄rii morbi cōgnōe est remotior. **Agnoscant**
ergo qui hoc culmen tenent dignitatis natu
ram que plerūq; possessorū animos p̄ abrup
ta elacōnis rapit. **Et** quia eo quisq; extollitur

liber sc̄s.

quo se supra alios videt in supbiam et abusi
onē erigitur. non curat prodesse. sed gloriatur
fesse. presumit se meliorē: q̄ se cernit supiorē
p̄iores dedignat̄ amicos. notos ignorat. cō
temnit̄ antiquos. vultū auertit. ceruicē erigit.
grādia loq̄tur cū exigua opetur. sublimia me
ditat̄. subeē nō patiet̄: qui fesse moliet̄. **V**tinā
ex cōsideratōne veri dominij deeresceret tumor
sue dominatiōis. ut dicere possit. nec ambula
tū in magnis. nec in mirabilib; super me. **R**ur
sus gloriari desinet̄. si pondus seruitutis. si mo
le sollicitudinū. si turbā curarū et anxietatū ad
mentē adduxerit. **D**e quib; ait **J**ob. **E**cce gigā
tes gemunt sub aquis. **V**bi **G**reg. quōto quis
altior erigit̄. t̄nto curis grauiorib; onerat̄. Et
sequet̄. homo in sublime positus. tātos supra se
sustinet. quātos dignitate p̄cellit. **I**deo gigā
tes in ecclesia potentes. videlicet cardines recte
gemūt sub aquis. id est sub popul. Et q̄ scrip
tū est. aque multe populi multi. sub quib; cō
tremisat̄. q̄ illorū assidua cura grauātur. et
illoꝝ p̄c̄is dānāt̄. **D**emq; nō gloriēnt̄ cardi
nes ip̄i. q̄ sponso eccl̄ie assistūt. eiusq; adiuto
res atq; cōsultores instituti sūt. **S**i enī ad men
tis acie reduxerint. quantis laboribus plena
sit ac erummis ea romani pontificis assisten
tia. ea consulendi et inuandi necessitudo.

Capitulum. ix.

quantisq; periculis referta sit. illa desiderata ad
papam primitas. cithara gaudij vertet in lu
am. **R**into enim lucifer fuit deo propinquior: tanto
gravius peccauit atq; ruit. **N**imia plerumq; propin
quitas nocet. nec ignis ledit nisi approximan
tem. **C**ognoscant igitur quod assistentes sunt. non in
fidentes. ne dixerim obfistetes. coadiutores non
impeditores. assistentes bono. resistentes malo.
applaudantes bonis. impugnantes perversos. ut
sint de quibus scriptura ait. qui assistit: assistat
quasi **E**non in die vindemie. **E**non confidit vel
lucta dicit. **I**n vindemia vero mali fructum rapi
unt. **Q**ui igitur summo pontifici assistit: confidit ag
greditur. contra eos qui fidei et ecclesie impugnant.
Assistete ergo quippe et resistete iuuareq; omni tem
pore sint cardines patrum. non modo in prosperis: sed
aduersis. ne de illis **R**omanus pontifex recte con
gratur. quod ei assistunt. non autem in oportunitatibus.
non in tribulatione. **C**um autem tribulatio proxima est.
non est qui adiuuet. **D**emum propinqui sint ut con
sulant: non ut consumant. sicut scriptum est. quos
eligit appropinquabunt ei. nec derelinquet eum.
Vtinam qui tam proximi sunt in dignitate: propinqui
sint in sanctitate. ut de eis **R**omanus ipse pontifex
recte dicere possit quod in leuitico ad leuitas di
cebat sumus sacerdos. sanctificabor inquit in hiis
qui appropinquant mihi. **S**ed per hunc dolorem verendum

est potius. ne nimia propinquitate ipsi dracones
 sint iuxta arca; domini. ne de illis dicat ecclesie
 sponsus. aduersus me appropinquauerunt. ut
 deant eurfus. quod difficilima res est tanto tribu
 nali assistere. difficilius sic consulere ut similes
 sint et placeant. et longe omnium difficilimum ut
 in assistendo sit animus. in consulendo liber.
 non odio. affectui. non passio obnoxius. Nam
 iuxta quendam sapientem apud magnam tribu
 nal difficile est sic consiliari ut sit in uerbo ueritas.
 in consilio fides. in omisso silentium. Ille siquidem teste
Ambrosio est de consulere qui utiliter assistit. qui se
 ipsum formam et exemplum exhibet in doctrina.
 in grauitate. ut sit eius sermo salubris. consi
 lium utile. uita honesta. sententia decora. Denique
 quantum curae. quantum sollicitudinis. quantumque misere
 laboris atque periculi in ea assistentia uertitur
 illud apte indicat. quia quicquid egrotat. quicquid
 marcidum. quicquid turbulendum aut inquietum in
 debet erit. totum eis curandum tribuit. Quicquid de
 formationis. aut morum corruptionis in mundo erit
 sibi. non pontifici sibi et cardinalibus imputat. Si pe
 stis. si fames. si in deum et proximos fideles pecca
 uerint. si uicia excreuerint. eis imputabit. quod
 ut scriptura ait. comedunt peccata populi. Nam iuxta
Ambrosium cum populus indiscipulatus reperitur. signum est quod
 sacerdotium non est sanum. Unde **Gregorius** in quodam omelia.

Cap. ix.

vbi subiectus ex sua culpa moritur. ibi is qui
pest mortis causa inueniē. Et ut paucis agā.
tot sunt cardinaliū miserie et calamitates. tot
mētis et consciētie remotiones. quot sūt precep
torum et regum eis incumbētū transgressiones. Que
ōnia enūerare p̄ q̄ difficile foēt. Ceterum congruit
gradu. congruit ordini cardinaliū. expedit ho
noxi. uenit onei et piculo. ut cōsiderēt se cardi
nes fore atq; custodes ostiorum domus dei. p̄ que
nemo facile intrat. nisi p̄ cardinaliū ministeria.
ad eos igit̄ circūspicere p̄tinet q̄s ingrediēt̄ et
egrediēt̄. Conēc̄ itaq; ut intrēt hūtes vestes
nuptiales et qui digni reputēt̄. claudantq;
indignis. Clausa erat iherico vbi positi erant
p̄ncipes. ut viderēt intrātes et egrediētes. Et i
libris iudiciū. custodes vigilabāt clausis dili
gētissimē ostijs domus dei. Si caueāt ne claudāt
ostia hīs qui intrare deberēt. p̄cutientes eos
qui foris sūt. Quos scriptura commemorat. quia
claudūt ostiū cū intrānt̄ fuerint. Rufus in
uigilent custodie cardines ipsi. Duo enim. Si
mones eis occurrēt assidue inuicē ostendētes.
quos non equa lance amplectāt̄. alterū se
quāt̄. alterum p̄sequāt̄. Simonē magū cor
rūpere nitentē expellāt. Simonē Petrum ei male
dicentē admittāt. Simonē magū et filiam eius
etiant. quia ad eosdē cardines scriptura ait

claudite ostia. ne sinatis eā intrare. Et itez in
 libris regū. eice eā ⁊ claudite ostiū. v^o q; **S**imon
 negociaē ut intret. h̄ lōge dispiter **S**imon pe
 trus iniq̄ dom⁹ dei omercia dānat. alē **S**imon
 admittit. **I**lle frena vedit. ut celestia asseqtur
Iste spūalia emit. ut t^o palia adipiscaē. **I**lle dū
 ḡtis accipit. ḡtis dat. **I**ste id p̄cio vedit. qd̄ p̄
 tio emit. **S**imon magus ait. accipe nūmos. ut
 habeā gr̄e dei largitiōez. **S**imon petr⁹ ait. pecū
 nia tua tecū sit in p̄ditione. **I**lle nihil habēs
 terrenū. multū diuini muneris elargitur. cum
 ait quicqd̄ habeo tibi do. **I**ste plurima h̄ns
 nihil dat virtutis. quia extimauit do nū dei
 posse pecūnia opari. **I**ntret deiq; **S**imō petr⁹.
 cuncta visitet ⁊ opetur. pellat **S**imō magus
 qui vulnerat nec medetur. **I**lle claudos sanat
 ⁊ egrotantes. iste sanos efficit claudicantes.
Ille curat aliorum oculos. iste implet suorum
 loculos. **I**lle intret qui ait surge et ambula.
 alter expellatur dicens. qui veniit ad me nō
 eitiā foras. **I**lle in nomine **I**hesu nazarenū
 suscitāt mortuos. hic in nomine zabuli mortū
 ficat viuos. **D**emū expedit cardinalib; iactan
 tiam ⁊ ornatum exteriorem fugere. **N**on sicut
 de illoꝝ numeroꝝ in quibus cernit vestiū cul
 tus plurim⁹. virtutū aut null⁹ aut exigu⁹. p̄o
 pa em̄ vestiū tolerāda p̄ tpe non affectanda.

Cap. ix.

p libito. pmittenda p stat⁹ decētia. dimitte d a
pro scādalo. **A**uaritiā ut scorpionē cardines
fugiant. qz de illis scribit^r p cute cardinez a cō
moueātur sup liminaria. qz auaritia in capite
a plateis eoz^r p pterea nouissima eoz^r sūmā
Post aux nō eant. xpm nō questū sequātur.
affluentia rez nō querāt: nisi virtutū a dono
rū spūaliū. **V**itēt mentiaz luxuriē. ogeriē va
soz quia hoc non est ornare ecclāz: s; spoliare.
nō est decorē maiestatiq; custodire: s; pdere.
nō est defendere: s; exponere. **R**urfus exponāt
se muz p domo domini. **F**reat ex aduerso po
tētib; seculi. **R**egib; se exhibeāt impēritos ut
Johēz iniustis. ut moy sen egipcīs. formican
tib; ut **S**imees. **I**dolatriis ut beliaz. auaritis ut
Elizeū. ut **P**etrū blasphemātib;. ut **P**aulū p
sequentib;. vulgū nō spnant: s; instruāt. diui
tem nō palpēt: s; freat. paupez non grauēt:
s; foueant. dignos pmoueāt. indignos expel
lant **E**t ut inqt canon. querāt eos in ecclā colū
bas erigere: quos plus agnoscūt pdesse. non
quos vel ipsi amāt. vel quoz sūt precib; a ser
uitio delimiti: vel pro quib; ut prelati fiāt: mu
nerib; impetrarūt **E**t cū aploz tipū teneāt: di
stribuāt dignitas p meritis. nō pro volitis.
distribuāt vnicuiq; p ut opus est. nō sibi sed
populo. **J**uvenes doceant non exaltēt. minas

pr̄m̄cipū non p̄aueat: sed contemniāt. eccl̄ias
non spoliēt: sed or̄nent. marsupia nō exhau-
riant: sed corda reficiāt. ⁊ crimina corrigāt ⁊
studiosos diligant. ignorātes ignorent. quia
scriptū est. ignorans ignorabitur. **De dote vi-**
due et p̄m̄om̄io crucifixi pauperes pascāt ⁊
non in conspectu hōim sed dei. **Nec reprehendi-**
mus q̄sdā q̄ pauculas escas egem̄s erogāt.
q̄ de sua ⁊ suoz sup̄est mēsa. s̄ eos inculpam⁹
q̄ p̄tiosiora recōdūt. moē illoz de qb; mathe⁹
ait. qz decimāt mentā ⁊ anetū ac criminū. ⁊ re-
linquūt q̄ ḡuioza sūt. qm̄ hec oport; facē ⁊ illa
non omittē **Iubētur deniq; cardines viciliter**
stare p̄ afflictis. ⁊ iudicare eq̄tatez p̄ mansue-
tis fr̄e. **Iubētur deniq; vacare moz correctiōi.**
insistere cōcordie. inuigilare paci. infidelīū ex-
pugnacōm ⁊ fidei argumento intendere. eāq;
vsq; ad sāguinē tueri. in cui⁹ typo rubei pilei
insignis decorātur. **Sint deniq; in loquendo**
modesti. in aduersitate securi. in p̄speritate de-
uoti. in hospicio non dissoluti. in cōuiuio non
effusi. **Demū sint pontifici fideles. infidelibus**
cōportabiles. **Sint ad petendū verecundi. ad**
negandū iusta difficiles. **Sint grati postq̄ ac-**
ceperūt. **Sint largissimi exhibitōes ⁊ p̄missi**
p̄missores. **Et ut finē v̄bis sed nō mētis dolori**
ip̄onam⁹. tales interi⁹ exterioriq; cardines eccl̄ie

existat: quales se velle esse p̄fessi sunt. tales si
 bi appareāt. quales ab hoib; ēputari cupiūt.
 hoc sit illis pudor alios eē. et alios apparere.
Fuere quid multi. q̄b; expediēs minime fuit
 apparere et cōspici. d; p̄chdolor in omni statu
 exp̄imur alios esse. alios apparē. ut illud **An**
tid audiam apud oēs verū sit. q̄ aliqui nō sūt
 hoies qd̄ vidētur. **S**epe vero pluris sunt q̄ ap
 pareant. ut glorie eis sit ascēdisse. postremo
 id velle; cardinaliū cordib; semp̄ defixū sit. q̄
 si tandem diuersis illecebris delitescūt. nec eis
 onera incumbētia p̄timecūt. vereor ne illud
Amos p̄p̄he audiant. stridebunt inquit cardi
 nes dom̄ dei in illa die. **E**t itez illd̄ **I**saie. sup
 muros tuos constitui custodes. ipsi vero sicut
 locuste vineā depasti sunt.

Capitulū decimū de sublimitate excellētia
 et dignitate stat̄ patriarcharū. archiep̄orū
 ep̄orū prelatorū. p̄biterorū. et ministrorū
 ecclē. et de p̄fectione status eorum.

Ogit ordo policit̄ ut attingam̄ cete
 ros status gerarchicos vite sp̄ualis.
 vic; p̄riarcharū. archiep̄orū. ep̄orum
 archidiaconorū. curatorū. et aliorū clericorū sub
 eccl̄astico ordie de gētū. **C**ui; stat̄ dignitas.

excellencia nō satis a mōribus laudari
et commendari potest. Conficerem⁹ quidem mag
na volumina ⁊ si ea omnia adducerem⁹ ⁊ que
illoꝝ excellenciam et sublimitatē demonstrāt.
Paucula tñ sub quodā breuī epilogo p̄trin
gem⁹. qñtū p̄sertim ad p̄positū rationē p̄tinet.
quoniā latius excellenciaz hui⁹ status deduci
mus in libro defensorij stat⁹ ecclēstici. vbi
p̄dicta p̄probam⁹ nō solū ex fūdamētis iuris
natural. s̄ testimonijs et exēplis veteris legis.
ac etiā ex ip̄a gētiliū obseruātia. necnō testio
nijs noue ⁊ euāgelice legis. ⁊ demū auctorita
tib; ⁊ fūdamētis iuris hūani. Nā ut cetera ta
ceā. q̄s dubitat p̄ntificē ac sacerdotalē dignitatē
p̄ncipiū sūp̄fuisse ex ip̄o naturali iure. q̄ ut inq̄t
p̄h⁹ i politicis hōies naturalit̄ idmātur ad sa
crificia q̄ nō nisi p̄ pontifices ⁊ sacerdotes. etiā
ipsa antiq̄tas institūenda celebrādaq; durit
S; ⁊ illa gentilitas naturali iuri immētēs. hāc
pontificiū ⁊ sacerdotū sūmā super omnes mor
tales dignitatē ⁊ excellenciā nedū institutis ⁊
s̄ humili ac deuota obseruatiōe p̄fessa est. nā
ut **Plutarc** placuit ⁊ **Policrat⁹** refert apud
gentiles eos qui religionis cultui p̄erāt. quos
p̄ntifices appellabant. quasi tipū aie. in corpe
hūano tenētēs. sup̄ oēs mōiles venerabātur.
eisq; s̄p̄iebat̄. Sicut itaq; aia toti⁹ corpis h;

Capitulum. x.

principatū. cūctaq; mēbra vegetat. eiq; obse
quūtur. et illoꝝ gerit p̄ncipatū. ita pontifices
quos ip̄e plutarachus etiā p̄fectos dīmo cultui
vocat. toti corporis omūtatī p̄sunt oportet.
Sct̄es q; et Aug⁹. cesar sacroꝝ p̄tificib; eous
q; subiectus fuit. donec et ip̄e ne cui mōliū s̄b
esset. vel calis creat⁹ est p̄tifer. Demū in ipsa
veteri lege hic excellētissim⁹ ordo inchoat⁹ est.
et in noua plen⁹ cōfirmatus ut inquit **I**sidor⁹
Nā sancti doctores sacrificiū. et p̄ cōsequēis sacer
dotiū ab **A**bel et **C**ayn incepisse aiūt. qui p̄mo
sacrificarūt deo. **V**n̄ crediē **A**dā in spū et iussu
domini docuisse filios sacrificare deo. quāē di
cūt ordinē sacerdotij tūc p̄mo incepisse. **S**ꝫ pu
tam⁹ utrūq; recte stare posse. qm̄ ante legē sa
cerdotiū et sacrificiū incepit ab **A**dā et filijs ei⁹.
videlic; implicite et sub quadā figura. **S**ub le
ge vero explicite et expresse. iussu domini ince
pit ab **A**aron. **A**lij a melchisedech iuxta illd.
tu es sacerdos in eternū s̄m ordinē melchisedech.
Sed ut dixim⁹ sub lege **A**aron p̄mus iubente
dño victimas obtulit ut inquit **I**sidor⁹. **Q**uo
tūq; mō sit. ex ipsa t̄p̄is p̄mitate et diuturnita
te ac institutiōis excellētia et s̄cti stat⁹ s̄ctitas
atq; sublimitas aptissimē p̄probat. **D**emū vero
ipsa pontificalis et sacerdotalis excellētia et s̄
ctimonia ex hoc agnosciē. quomā sublimiori

noīe q̄ cogitati potest. in sacra scriptura ep̄i
copi sac̄dotes et ecc̄ie ministri noīant̄. **Apel**
latur enī dñj. Vñ in exodo scribitur. dñs non
detrahēs. p̄ deos ep̄os a sac̄dotes itelligēs. ut
ait q̄dā canō. rursus ordo ac stat⁹ ip̄e i eo emi
nētissim⁹ atq; sac̄dissim⁹ ē: q; typū tenet cele
stis gerarchie. Nā ip̄i ecc̄ie mistri ec̄c̄iasticā ofi
tiūt gerarchiā. **Ipsi q; i sortē dei electi sūt: a ip̄e**
sois illoꝝ ē. **Ipsi deiq; tāte excellētie a dignitatis**
ep̄istunt: ut merito a cūctis seculi p̄ncipib; a
x̄p̄iane fidei cultorib; p̄res appellantur. **Vnde**
Greḡ. **Quis dubitet ec̄c̄iasticā ordinis viros**
venerandos fore: quos regū a principū om
mūq; fidelīū patres a magistros. cōseri com
pertū est. **Et seq̄tur.** **Nōne miserabilis infamie**
esse videt̄. si fili⁹ patrē. discipulus mḡm non
honorent. et iniquis obligacōmbus illū pote
stati sue subicere. a q̄ credit nō solū i terrā. s; i
celis ligari posse a solū. **Et itez idem Greḡ.**
circa p̄ncipiū pastoralis inq̄t. honoz a sublimi
tas null poterit opatiōibus adequari. si regū
fulgore opes a p̄ncipiū diademati lōge inferi⁹
erit: q̄ si plūbi metallū a auri fulgore opes.
Quippe cū videam⁹ regū colla a principū sub
mitti gemib; sacerdotū. a osculata eoz dextraz
oīomb; eoz credāt se cōtineī. **Et Ambro. in pa**
storali. maḡ ē excellētia et sublimitas ep̄oz.

Cap. x.

que sicut maxima est. ita maximam debet habere
cautelam. quod honor gradibus gradiori debet solici-
tudine circumvallari. Et rursus idem Ambrosius. nihil
in seculo excellentius sacerdotibus. nihil Episcopis sub-
limius repiri potest. ut cum dignitatem eorum oculis
demonstramus. digne noscamus quod sumus. et quod fu-
mus professione et actione etiam demonstramus. ne sic
gradus exelus et deformis excessus. Demum **Io-**
hannes crisostomus huius status gradum et excellen-
tiam signans ait. sacerdotibus ecce deus cunctos vo-
luit esse subiectos. ad quos vniuersa que in ec-
clesia occurrunt voluerit pertinere. Et **Augustinus**. deri-
corum statum et ecclesiasticis ordinis sublimitatem et san-
ctimoniam designans ait ad mauritium. sacerdoti-
bus et levitis ecce non ex terrena potestate dominus
noster. sed excellenti potentia propter eum cuius serui sunt
Ita eis dominatur. ut debitam eis cuncti reuerentiam
impedant. et subdit. Nam in divinis eloquiis eccle-
stici ordinis derici et sacerdotes aliqui dii. aliqui
angeli vocantur. Nam et ad moysen de eo quod ad iura
deducendus erat dicitur. applica eum ad deos. vicem
ad sacerdotes. Et rursus scriptum est. diis non
detrahas et seculi sacerdotibus. Et iterum. Ego dixi
dij estis. Et propheta ait. labia sacerdotum custodi-
unt scientiam. et legem de ore eius requirant. quod an-
gelus domini exercituum est. Quid ergo mirum si
reges. si principes. si cuncti fideles eos honorent.

quib; in suo eloq̄o hōres; tribuēs. aut āgelos
aut cristos. aut deos. de⁹ ip̄e appellat. Grādis
ḡ ē excellētia stat⁹ a ordinis clericorū et p̄nfi
cū. veluti q̄ eius locū tenēt sup̄ terrā. qui celū
a trā condidit a oia q̄ in eis sūt. quib; tātā tri
buit potestātē ut quos ip̄i absoluūt vel ligāt
sup̄ trā: ip̄e ligatos solutosq; h; in cel. dicēte
eis saluatore. quorū pcc̄a remisit: remittū
tur eis. S; q̄d de hui⁹ eccl̄astici stat⁹ dignitate a
excellētia dicere phas est. Notius certe tem
pus q̄ dicendi materia deisset.

Cari. de differētia a opacōe eccl̄asticorū
vic; ep̄orū et aliorū inferiorū prelatorū et
clericorū inter se adinuicē et quis grad⁹
altero sit dignior et p̄fectior.

Xigit ḡ idē ordo policit⁹. ut eccl̄astico
rum siue clericorū ordinē int̄ se inuicē;
discernam⁹ et opem⁹ qd̄ breuissimē tā
q̄ manifesta absoluem⁹. Aliq̄ em̄ in minorib;
ordinib; sunt constituti. aliq̄ subdiaconi. aliq̄ dia
coni. aliq̄ p̄biteri. aliq̄ ep̄i. aliq̄ archiep̄i a p̄ri
arche inter quos longa valde differētia ē. Nā
etā ex xp̄i institucōne. maiorū et minorū sacer
dotū discrecō facta ē. qm̄ apostolos tāq̄ maio
res: a septuaginta duos discipulos q̄m̄ minores

sacerdotes instituit. ut patet luce. p. ubi glosa. q. si
 cut in apostol. for. epōz. sic in septuaginta duo
 bus forma presbiteroz q̄ si secūdi ordinis est
 p̄scripta. **P**ostea autē apostoli hāc formā secu
 ti sunt. et in singul. ciuitatibz episcopos in pro
 chys p̄sbiteros ordinant. **P**rocedēte vero tpe
 et crescēte messe dñi: apli ordinant diaconos.
 q̄z maxim⁹ fuit. **S**tephan⁹. subdiaconatū ve
 ro et alios minores ordines ecclā p̄ t̄pis discut
 sū sibi constituit. q̄uis nōnulli dicant subdiacono
 natū ab apostol. fuisse institutū. s̄ p̄ eos inter
 sacros non nūatum. postea tū ab ecclā aggre
 gatū. **V**erūtū diomisi⁹ q̄ pauli discipul⁹ fuit.
 in ecclāstica gerarchia tres tm̄ ordines descri
 bit. epōz presbiteroz et diaconoz. **E**pōz ordi
 nem dicit maximū et p̄fectiū. p̄sbiteroz vero
 illuminatiū. diaconoz purgatiū. **N**ec solum
 distinguē quo ad sublimitatē et excellētā dig
 natis. s̄ etiā q̄tū ad p̄fectionē stat⁹. non p̄ ex
 ellencia et prerogatiā dignitatis: s̄ put indu
 cit quādā seruitutē p̄pter deū oppositā statui li
 bertatis. **N**ā s̄m̄ sententiāz doctoz. circa istos
 ḡdus tria p̄nt cōsiderari. sicut tribz modis p̄fe
 ctio stat⁹ aut vite s̄ctitas acquirat. **P**rimo
 p̄fectio status sumit̄ omūter et large p̄ actus
 dilectionē. **S**ecūdo magis p̄prie p̄ officij admi
 nistracōe. **T**ercio p̄p̄riē p̄ vti p̄petuam

obligatōez. **P**rimo igit̃ mō oēs in caritate ex
istētes sūt in pfectōis statu q̃ ut ap̃lus ait. so
la caritas vīculū est pfectiōis **E**t hoc modo
pfectio opponit̃ ruine peccā et culpe. sed; quem
mod̃ dicit ap̃stol⁹ q̃ existiat se statē. vidat ne
cadat **S**ecū ṽeo modo. oēs q̃ assumunt̃ ad of
ficia eccl̃astica: p̃nt dici esse in statu pfectiōis
resp̃cū laicoꝝ. **S**ūt em̃ ipsi q̃si mediū int̃ deum
et populū. **V**ñ q̃nto p̃p̃m̃iores deo rācōe of
ficij q̃d ministrāt. t̃nto pfectiores **V**ñ in cano
ne scribit̃. nō solū ep̃i: s̃ presbiteri et diaconi
debent magnope p̃uidere. ut cūctū populū cui
p̃sident. observatōe vita et doctrina excedāt. **I**d
etiā agere debēt inferiōres grad⁹ puta exort⁹
ste lectores et alij. **S**ed tercō modo solū ep̃i ac
chiep̃i ac p̃iarche. ac etiam religiosi illi vic;
q̃ p̃ votum in p̃petuam seruitutē sese tradunt
ad seruiendū xp̃o et hominib⁹ p̃pter ipsū in
hijis que sūt circa opa p̃fectionis. tales sunt
p̃p̃riissime in p̃fectiōis statu. **E**t hoc mō in hac
pte accipit̃ stat⁹. ut vic; sonet in quādā s̃uitu
tē oppositā statui libertatis. q̃ p̃ talē statū fit mu
tatō stat⁹ libertatis. in p̃petuā xp̃i s̃uitutē ut sup̃
dixim⁹ **E**t h̃ p̃p̃riissime ē stat⁹ p̃fectōis vite ap̃lice
in hac pte. sed; quē mod̃ accipitur status. ij. q̃
vi. si quādo in causa capitali vel status inter
pellatū fuerit. nō m̃qt p̃ p̃curatōes. s̃ p̃ seip̃os

Capitulum. xij.

est agendū Ceteri ergo ministri ecclē indubie
sūt in statu pfectionis ppter officij administra
tionez. talis tñ pfectio stat⁹ magis accipit cō
patue q̄ pprie. Rā canones inferiorū clericorū
statū magis appellāt grad⁹ q̄ statū. Vñ dicit
in q̄dam canone. p̄ ḡdu officij vniuscuiusq;
studere oportet ad meliora. Et hoc didū sit qñ
tū ad epōs ⁊ mīstros ecclē int̄ seipōs opatos.

Capitulū duodecimū de plurimis diffi
cultatibz ⁊ aculeis. laboribz ⁊ piculis sta
tus Archiepōz. Epōz. ⁊ ceterorū clericorū
⁊ de malis ministris ecclē. ac de mul
tis abusibus vicij⁹ et inordinacōnibus
illoz in genere ⁊ in cōmuni. /

Illa excellētia dignitatis ⁊ sublimitate
status ecclēstici in gñe ac drā ⁊ opati
one int̄ se ⁊ sup̄ est agere in cōmuni de
eius piculo aculeis et difficultate. Et adducēt
in mediū auctoritates ⁊ racōes. quibz non in
ēpte pbari vidētur hui⁹ stat⁹ difficultates pi
cula et incōmoda. Indignū enim videt̄. ut si
quos epōs aut clericos hui⁹ status sublimia
⁊ dultia delectāt. amara ⁊ aspa moderentur.
nec in eo statu seuros se reputātes plurimū
extollātur: qui tam proxime ruīne insistent.

Liber Secs.

In primis itaq; nemo sibi blādiat ex sādimo
nia hui' emineētis stat' ecclesiastici. nemo certe
de eius excellentia extollat. nemo de illi' digni
tate ofidat. **Cogitet em̄ qz** ut in q̄t canon non
loca. nō dignitates. non cathedra statū faciūt. s̄
vita et mores. **Vñ** ex officio et dignitate nō li
centia; peccādi. s̄ necessitatē beneuēdi ecclia
sti viri se nouerint affectos. nec ex emineētia
status audaciā delinquēdi sibi fumant. peo
maxime qz ut in precedentib; dixim' nullus
sanctū dubitare debet; quē apex tāte dignitatis
attollit. **In** q̄ si de sūt tō acq̄sita p meritū; suffi
tiūt q̄ a loco et cathedrē testāē. Et itez cathedrē
ā claros ad hec fastigia erigit. ā q̄ erigunt illu
strat. **Ad** q̄ dicim' plurimū falli eos q̄ de loci
dignitate letātur. **Pā Symach'** papa scipm
declatans predicta de illis intelligit; qui p bo
nos actus sanctos predecessores imitantur.
Vnde subdit qz ea que de cathedre sanctitate
dixerat ad illos ptinēt quos uer sacōis splē
dor illuminat. **Sed** protūto sanctos uocat. qz
ppter loci et cathedre sanctitatē boni et sancti
presumūtur. **Vñ Hiero.** nō sādōz filij sunt q̄
tenēt loca sādōz. s̄ qui exercent opa sādōz.
Itaq; nō reddat ecclesiasticos viros seuiros
dignitatis fastigium. sed poti' reprimat aut
humiliet iminens ecclesiastici status periculū

Capitulum. xij.

Vnde **Greg.** nos qui presunt non cathedre.
non dignitatis. non ordinis vel gentis prerogati-
ua: sed moribus confidere debemus. quod ut inquit canon:
non dignitates aut ordines creati. primos fa-
ciunt. sed nos aut propria merita coniungunt. aut mala
disiungunt. Non ergo letentur episcopi ex sanctitate
cathedre. non sacerdotes confidunt ex sacerdotii dig-
nitate. sed potius contremiscant ex imminenti cala-
mitate et periculi periculo. Quid enim dignitas af-
fert si vita obest. Nam teste **Greg.** quid paradiso
altius tui? atque iocundius. quid celo securi? Et
tamen homo de paradiso peccato: angeli de celo ceci-
derunt. ut posteris cederet in exemplis. quod non loci
nec dignitatis amplitudo securitatem tribuat.
sed vite innocentia. quod ut idem **Greg.** subicit. iustum
quippe est ut nobilitate loci ac dignitate offi-
cii non inuectur qui dignitatem dei a se abicit. Vnde
crisostomus. ad episcopos de dignitate excellentia se
efferentes. nec illi eminentia pericula previdentes
pulchre ait. videte inquit fratres quod non sedetis
supra cathedram. quod non cathedra facit sacerdotem:
sed sacerdos facit cathedram. non locus sanctificat ho-
minem: sed homo locus. nec omnis sacerdos sanctus est.
sed omnis sanctus sacerdos. et sequitur qui bene sederit
supra cathedram: honorem accipit cathedre. Et iterum
**Malus sacerdos ex sacerdotio suo: crimine ac-
cipit non dignitatem. Secundo ecclesiastici status**

incommoda et onera difficultates et aculeos.
erunas atque picula ex ipso nomine satis apprehen-
dere possumus. Si enim episcopi sacerdotis aut clericici
nomen solum perterret. quod amplius ipsorum rei de-
fectus quem nomen importat. **Episcopus** enim superin-
tendens aut speculator dicitur. sacerdos vero dicitur
quod sciat docet aut doceat. **Clericus** idem appellatur quod
dei sorte electus sit. **Rui** ergo non superintendit. qui non
speculat. qui a longe non prospicit incommoda subdi-
torum: nonne episcopi falsum nomen usurpat. **Sed** et qui
sacra nec dat nec docet: nonne falsum sacerdotis
titulum sumit. **Clericus** vero quomodo sorte dei dicitur
est. quem mundus. quem seculum. quem demum ipse in-
fernus de illo verius sortiuntur. **Hos** itaque pul-
chre **Bernhardus** describit. mirum est quod clericici
aliud videri cupiunt quam sint. videlicet habitu mi-
lites. questu clericici. actu neutrum exhibent. **Non**
enim pugnant ut milites. nec euangelizantur
ut clericici. nec laborant ut ministri. **Cuius** igitur
ordinis sint cum utriusque esse cupiant. et utriusque
deserunt et confundunt. **Et** sequitur unusquisque
inquit **Apostolus**. in ordine suo resurget.
sed isti in quo. **Sed** certe quia nullum tenent
ordinem. sine ordine peribunt. **Et** cum sapi-
ens deus veraciter creditur a summo usque de-
orsum. nihil inordinate reliquerit. verorum certe
non alibi esse ordinandos. quam ibi ubi nullus

Capitulum. xij.

ordo. s; sempiternus horroꝝ inhabitat. Ad hos
p̄terea sic noiatos pastores. ⁊ pastoralē curā
deserētes. p̄ p̄phaz; deus acerbissimē cōminat̄.
Ait enim si nō fueris locut⁹ ut se custodiat im
pius a via sua. ⁊ ille iniquitate sua moriet̄: san
guinē eius de manu tua exquirā. **Q**d ergo ma
ius piculū cogitari potest. q̄ alioꝝ iniquitate
damnari. **I**n ceteris siquidē statibz; seu vitēdi
modis. culpa tenet auctores suos. quilibz; p̄o
suo peccato puniē. q̄ scriptū est. anima q̄ pec
cauerit: ipsa moriet̄. **I**n hoc tñ piculoso vitē
di gñe. nedū suo s; alioꝝ scelere pastor plectit̄
damnatur enim pastores populoz; iniquitate.
Ruis ergo sane mentis ad illud vite genus
aspirat. ut aīaz; suā teneri obligariq; baratio
eligat. si alij peccauerint. **I**n exordio humani
generis. **C**ayn ipse licet reprob. tātē tñ intel
ligētie fuit: ut vite aliene curā abiceret inqui
ens. **N**ūquid ego custos fratris mei sū **R**epel
lebat ille a se caute fratris curā. ne incautus
p̄ fratre tenē. **I**lle etiā vterim fratris curā;
recusabat. nūc p̄cholor ad extraneoz; curā
tū apto piculo p̄peramus. **R**uis oro tā sibi im
pius. quis tā sui oblit⁹ existit. quis sponsoꝝ
seu aliene vite se cōstitui fideiussorē optat. qui
vitā p̄p̄riā vix tueri pōt. **A**ut quid tā insanū.
quid tā inconsideratū. q̄ aliēaz; culpaz; strictā

Pastoris cura

racōez sese reddituz pmitterez qui sua aut nō
videt. aut nō intelligit. **Q**uid tam demēte pri
mū: q̄ alienoz facinorū fieri diligēs indaga
tor: qui suoz est negligētissim⁹ inquisitor: aut
q̄s aliena peccāa portat se pollicet: q̄ suis p̄mīe
Quis purgādi alios on⁹ suscipit: q̄ purgato ē
indiget. ā illūmādi plurimos officiū accipit:
q̄ ce⁹ est. a q̄ se nō videt: q̄o alios cōsiderat.
Periculosa certe atq; ḡuis sarcina ē. cura pa
storis. **N**ā cuiuslibet ouis de p̄dicō: illi⁹ piculū
est. ad quē p̄ph̄a ait. et erit aia tua p̄ aia illius
Demū illi⁹ status piculū in eo cōspiciē. qm̄ te
ste **Greg.** p̄lati tot mortib; digm̄ sūt: quot ad
suos subditos p̄dicōis exēpla trāsmittūt. **I**n
cetera vero de tēstāda exēpla vnū illd est. **Q**m̄
et si scriptū sit: seruos dei non oportet litigare
Epi tñ a deici q̄ sp̄uales sūt a lites ac p̄tēcōes
vitae specialius iutēē. p̄chpudo: tā acerbe. tā
impie. tā crebro litigāt. ut oēs vincāt i cōten
tēdo laicos. a s̄b colore iusticie obrepit impietas
Ias nō mō p̄ ep̄atu litigat: sed bellat: nō mō
pro sacerdotio contenditur: sed pugnatur. **E**t
plerūq; nō sine orbis a verbis piculo bellat in
ecclesia que pax; filijs ut pia mater. p̄mittit
Aiūt em̄ gloriā nostrā nō dam⁹ aliei. qui dū
vanam retinēt: verā et eternam amittūt. ad
gloriā currūt. sed gloria eoz in cōfusione erit

Cap. xij.

Crist⁹ iubet tunicā primo dimitti. quippe et i
facie pcuti ne litigēt. isti eligūt pcutere q̄ p̄cē.
malūt piditari eccl̄ias: q̄ non honorari. **T**er
tio ille hominū stat⁹ nedū difficilis ⁊ laborio
sus: ⁊ et piculosus videt. ex quo plures sedu
ctores ⁊ scismaticū seminatores in eccl̄ia oriūtur.
quos certe ex sacerdotū ⁊ epōꝝ statu p̄disse cō
perim⁹. **Vñ Hiero.** veteres p̄scrutans histori
as repire non valeo. alios eccl̄iam dei scidisse.
populos seduxisse. p̄ter eos qui sacerdotes ap
pellati sūt. **A**ccedit qm̄ ille videt piculosior dif
ficilior atq; incomodior viuendi modus. de q̄
plures cadūt. ⁊ plures piditātur. **C**ōstat autē
plures cadere in via salutis. ⁊ longe pluēs ex
statu eccl̄astico picitari p̄pter plurima. ⁊ pre
sertim p̄pter tpaliū affluentā. **S**icut certe plu
res deuiāt in p̄speris q̄ in aduersis. de quib⁹
putandū est p̄ph̄a; dixisse. cadēt a latere tuo
mille ⁊ decē milia a dextris eius. dexterā qui dē
hōratioꝝ p̄te; ep̄i ⁊ prelati i eccl̄ia tenēt. ceteri
sinistrā. **S**i igitur de ceteris statib; ad sinistrā
cadent mille; p̄fecto de istis cadent decē milia.
Quarto eligere curā animaz; nihil aliud est
q̄ exponere se ad manifesta ⁊ indubitata pei
cula. qz ut inquit **G**reg. talia appetere est mē
tis tempestas. nā nihil aliud est potestas cul
minis q̄ tēpestas mentis. quis em̄ tā audax;

aut veri⁹ q̄s tā temerari⁹ est: q̄ in alto a tēpe
stuoſo mari navigare popat. q̄s illi⁹ nauis
cupit fieri gubernator: quā piturā de prio ospi
cit. teste **Greg.** q̄eto mari impit⁹ nauta nauē
dirigē p̄t. turbato aut tēpestatis fluidib; etiā
pitus nauta se cōfundit atq; pturbat. **Profe**
cto nil aliud ē curaz animaz suscipe. sacerdotiū
aut p̄ntificatū sumere. q̄ sciēter se naufragi⁹s
mergere. **Solent** hoies de tempestate in portū
fugere. **Qui** vero aiāz pastoēs fieri desiderāt.
de portu in tempestate libēter fugiūt. De quib;
p̄p̄ha dicere videt. qui descēdūt mare in nauī
bus faciētes opacōes in aquis multis. a descē
dūt vsq; ad abissum: quoz aiā i eis tabescit
p̄p̄ negotiorū multipliciū p̄cellā. q̄re turbati
sūt a moti sūt sicut ebri⁹ a tandē oīs sapiētia
eoz deuorata est. **Mirū** certe videt. ut nō satis
difficile aut ḡue videat. vni ep̄o vni⁹ aie curā
sumē. nisi oīm curas i se suscipiat. **Vñ** q̄dā sa
sapiens de tā graui sarcina dicebat. **Fortes**
hūeri q̄ talia sustinēt. aut fortis ambitio ad
id aios cogens: vbi futuz piculū sciūt. **Qd** si
pontifex in altū se locatū gaudeat: cōsideret q̄
tūto erit ei casus grauior. **Vix** em̄ ex alto sine
labore aut piculo descēditur. **S;** ut paucis odu
dā. cura animaz si recte gerit. sūm⁹ ē honor:
s; sūm⁹ labor. sūmū onus. sūma seruit⁹. **Si** vera

AB.

Cap. xij.

male agitur. sūmū anime piculū. sūmū malū.
q̄ anceps ex omni pte negotiū est. Quāto nō
est p̄posito alienū cōsiderare. quomā ut ait **Cri**
sostom⁹ in canone. homo xp̄ian⁹ fortit̄ cadit
in peccatū p̄pter duas causas. aut p̄pter mag
nitū d̄m̄e peccati. aut p̄pter altitudinē dignita
tis. **De** igit̄ due p̄ditādi cause eccl̄asticos vi
ros fortiter ruere cogunt. **Primo** magnitudo
peccati. sciēter enim ⁊ ex cōtēptu peccāt. **Na** q̄
scit̄ voluntatē d̄nī ⁊ non facit iux̄t̄ verba salua
toris vapulabit plagis multis. **Secūdo** altitu
do dignitatis. q̄ quāto dignitas altior. t̄nto ca
sus grauior. **Et** teste **Greg**⁹. quāto q̄s in sede su
p̄iori locatus est. t̄nto in maiori piculo v̄sature
Et **Aug**⁹. sublimitas honoz. magnitudo scelez
est. **Et** **hiero**⁹. in maiori gradu. maior ē sine dū
bio pena. **Et** itez **Criso**⁹. in canone. h̄oris mag
nitudo h̄is qui indigne viuūt honore. maxi
mus cumul⁹ incipit esse penaz. **et** itez **Aug**⁹.
derici officiū si p̄functorie gerit. nil apud deū
miseri⁹ tristi⁹ d̄nabili⁹. **Sexto** ex ep̄oz ⁊ dei
coz administracōnez picula difficultates ⁊ in
cōmoda aptissimē demōstrātur. **Nō** enim ep̄i et
derici dom̄m sūt honorū eccl̄ie. s̄ ut **hiero**⁹. ait
p̄curatores s̄ disp̄satores rez alienaz. ⁊ ve
lut sacrilegos pledēdos eē. si q̄d paupibz est
ero gā d̄. sibi veniēt pl⁹ q̄ eius statui sufficit.

ad Valerium.

Quo mō ergo securi sūt clerici. quī non solū ex
mala aut dehdiosa admīstracōne. sed ex cupi
da retētiōe damnātur. Vñ pulchre de se et
ceteris p̄biteris dicebat. **Hiero.** quō possum⁹
aliena fideliter distribuere. qui nrā timide re
seruam⁹. **Hinc Aug⁹.** ad ep̄s a p̄biteros ait
Ehucientū panis est quē tu detines. nudoz ve
stimentū quod tu redudis. miseroz redēptio
ē pecunia quā tu ēfodis. infirmoz solatia sūt
delicie q̄ abus tu lasciuus. tantoz ergo scias
bona te muadere: quātis possis prestatē quod
velis. **Sed et bernhard⁹** in epistola ad fulco
nem ait. **N**e tibi o pontifex o sacerdos blandi
aris quo tuis contētus alia nō accipias. **Ra**
pis enim cū luxuriaris ut de alto supbias.
de qb; qd̄ preter necessariū ac simplicē vidū
retines: tuū nō est. rapina ē et sacrilegiū. **Ha**
bētes inq̄t **Apostol⁹** vidū a vestitū. nō vidū a
ornatū. non delicijs non vestib; quibus lasci
uiam⁹. **Et itez idem bernhard⁹** ad **senonensē**
Archiepiscopū. **C**lamant nudi. clamāt fame
licā. con querūtur paupes. dicunt dicite ponti
fices in inferno: qd̄ facit aurū nobis fame fri
gore miserabiliter laborātib; **Q**uid conferunt
tot imitatoria vel extēsa in p̄cijs. vel plicata
in manicis. nostrz est quod effunditis. nobis
crudelē subtrahit; qd̄ immaniter expenditis

Non

Cap. xij

Hinc a **Dietero** pontifices a clericos ominas ait
Eccie pncipes qui delicijs affluunt propheticus ser
mo describit qd eitiendi fut de spacōis domibz
lautisq; diuinijs Et sequit Si vis scire quo eiti
endi sunt in tenebras vic; exteriorōes vbi erit
fletus a stridor dentiu. Itē idē **Bernhardus** ad
clericos ait multiplica pcedas habe archi
diaconatu aspira ad episcopatu gdati ascende
a in pūcto ad inferos sine omni gradu descen
des. Septimo picula inōmoda aculei et diffi
cultates huius status ecciastici ex eo euidentius
apparēt qm si pphaz si pūarchaz si totius
sacre scripture repetitur ānalia nullū repiē
gen; hoim quos deus vehemētius arguat et
seueri; omine; a crudeli; pumiat; qd pōtīfices
pastores et sacerdotes. **Discurrere** per pphas a
scripturas lege qd audis nisi pastores populi
mei preuaricati fut in me. ppterea adhuc i in
ditio ostendā vobiscū Et itez stulte egerūt pa
stores Et seqt pptea euellā eos de tra. **Rurs;**
ad eos oēs pastoēs meos pascit vent; a ali
bi; v; pastorib; q dispūgūt gregē meū. Et itez
ve pastorib; israhel q pascūt seipōs. Et sequit
Collidā i te pastore a gregē. **Deniq;** ad iohelē
pphaz trāsi quid nisi ominacōis penas quid
nisi clamores plangētū sacerdotū a pontificū
audis. **Ait enim** plangite sacerdotes vlulate

Lib. 1. c. 6.

ministri altaris **A**usculta ezechielē. & pastores
bus israel qui pascūt seipsos. **E**t itez. sup pa
stores irat⁹ est furor me⁹. **M**alachiasq; nō ta
cet eoz extirminū. **A**d vos inq̄t sacerdotes qui
despicitis nomē meū ad vos est mandatū. **O**
sacerdotes. ecce ego. p̄cizia; vobis brachiū ire
mee. & dispergā sup vultus vestrū sterens. **E**t
itez. **D**edi vos contemptibiles omnib⁹ populis
Sed et **A**mos p̄pha q̄d dure prelatos & pasto
res ecclē omineē audiam⁹. ait em̄ & vobis q̄
opulētū estis in spon & cōfiditis in mōte sama
rie optimātes capita populoz. **I**ngredientes
p̄opatice domū dei: qui dormitis in lectis ebur
neis. & lasciuūtis i stratis vris. **D**einde otra h⁹
stat⁹ & vite hoies scriptū est. **Q**uicūq; desidera
uerit p̄matū in terraz: mueiet cōfusioē; in celis.
Et itez. inter suos dei nō cōputabit⁹ qui de p̄i
matu tractauit. **S**ed & xp̄us in euāgelio has
illis penas & cōminacōnes confirmat. **A**it em̄.
& vobis qui diligitis p̄mas cathedras. **S**ed
q̄d hec cōmemoram⁹. **P**lena ē sacra scriptura
hmōi increpacōmbo & cōminacōmbus. **Q**uis
ergo dubitat piculosū difficilem & cūctis acu
leis miseris refertū esse illū hominū statū. cui
tot maledictionum et anathematū. tot cōmi
nationū genera. tot penaz & supplicōz mala.
p̄phe patriarche s̄cti: ipseq; de⁹ in scripturis

Capitulum. xii.

sanctis imprecātie. Vñ Criso. sup illud obedi
te prepositis vris. O pōtifer o prelate cōspice
quōto igni supponis caput tuū. Et subiēt Miroz
fi quē uringat saluari de hīs qui pncipātur.
a presūt in tātis minis. a in tanta pigrītia. in
tātis increpacōibz. a in tāta defidia. **V**ideo tñ
currētes et sponte se submittētes in picula. cō
tra quos durissimū iudiciū hīs qui presunt
sez male. De bonis vero scribit puerbioꝝ xii.
nouit iustus animas iumētoꝝ suoꝝ. **S** quid
de piculo a incōmoditate. et aculeis ecclīastici
stat? dicā. Cū ep̄is a clericis ipsa symonia q̄
heresis appellatur. tā familiaris et cara sit. ut
vix sine illa in domo dñi incedāt. quibz etiā in
uidia domestica. auaritia annexa. libido. ira a
supbia in rez abūdantia videtur. **S**ūt in hoc
statu patriarche pōposi. ep̄i negligentes. deca
nus timidus. archidiaconus elatus. canonici ep̄
choꝝ vagātes. vicarij in litibz. tabellio falsus.
presbiter imprudēs. curatus ignarus. cōfessor le
uis. diaconus euangelia nesciens. subdiaconus
epistolā igōstrās. cantor latrat. thesaurarius fa
bricat a fraudat. sacerdos sacmēta vedit. ca
pellanus venalis. ut statim latius tangemus
in ea. sequētibz. vbi singulariter de quolibet
gradu et officio ecclīastici status succinēte
agemus.

*Dreanus tinn
thi*

Capitulū decimūtertium de dignitate et prerogatiua officij decanatus in ecclesia Et de illius honore et ueneracione. et de hijs q̄ ei cōpetūt Demū de plurimis onerib; et afflictōib; ac defectib; et picul; decanor;

Audita sunt p̄comia. laudes. necnō exellentia. p̄minētia ac s̄ctimonia stat⁹ ecclesiastici in ḡne et omniū. Audita de niq; sūt ei⁹ uite formule incōmoda. calaitates et miserie. afflictōes et picula. Quo fit ut facile eiusdē stat⁹ dulcia et amara cuilib; eē iactā patē p̄nt. vñ q̄ ea q̄ i ea re breui dista sūt ad oēs ecclē stat⁹ s̄m ordinū et officior; differētijs applicari possunt q̄ oēs clericor; nomē et ministror; officitū ecclē sortitū sūt. q̄ tñ p̄ticularius ep̄os et p̄latos respicē vidētur. superest ut ad ceteros inferiores ecclē stat⁹. ḡdus et or dies. breuis et singularis sermo decurrat. Conuetū igitur ordinem sequentes. vnūquēq; inferiorum clericor; gradum siue statum tangemus. et quid laudis. quid exellentie. quid vtilitatis. Demū quid calamitatis afflictōis et periculi habeat. sed et quot defectus in eos damnabiliter. omittātur. succincte afferem⁹. Primo igit post episcopū decanus siue p̄positus existit. nec id ratione caret. quia ut in q̄e

Capitulum. xiii.

Canon Calixti pape et martiris. decanorum dignitas recte maior post pontificalem appellatur. Nam decano post pontificem maior ac principalior cura et collegii administratio congruit. Rursus primus est episcopus dignitate et honore. cui propinquior est in consilio et assistentia. Ipse collegium necnon ponas ac res collegii iudicat et tuetur. Sic in exodo inter iudicantes universitatem decanus constituitur inter. quare sacri canones veneranda eius dignitatem decreverunt. Est enim decanus collegii caput. de quo scriptum est Constituit eum dominus in capite non in cauda. quod ceteris corporis membris auctoritate et iudicio precellit. idque primitas loci in ecclesia indicat. Habet demum decanus in ea et collegio primam vocem. primas salutaciones. primos recubitus. Sed iam audi huius dignitatis onera huius statum calamitates miseras defectus et pericula. In primis igitur sateor. gradus est huius status prerogativa Sed utinam tam bene huius dignitatis onera agnosceretur: quam ipsa appetit Dicam verius tam utiliter ei incumbentia impleverunt: quam ab omnibus sciuntur Gaudet certe decanum et prepositum de honore excellenter: utinam dignitatem virtus sequeretur. Virtus enim ut quidam ait sapiens non solet esse iactatrix aut sui miratrix. sed alieni imitatrix non de extrinseco honore: sed de conscientie onere cogitat. si illud delectatur: siud

eruciat virtus non de se confidit. non arrogat. scit hoc esse tempus militie et laboris. non delectationis non pompe. non faustus. fateor de miq; decanus collegij et capituli caput existit. **Sed** vide ne dignitas ipsa qua tanto pe delectaris conteret caput tuū. Sic age ne de te ecclesia dicat quod scriptum est et caput meum doleo. Videat decanus qui se collegij caput iactat. ne ceteri de improvido capite capita sua moueant. Cernat si eius facta ingerunt commotione; capitū in populis. quia omne caput languidum a pede vsq; ad verticē non ē in eo sanitas. Caueat decanus ne sit illud caput de quo scriptum est. facti sunt hostes eius in caput eius. Auertat decanus ne caput serpentis sit. cetera membra nedū vegetans sed inficiens quia deus confringet capita draconū in aquis. Verendum est plurimū ne sint illa capita de quibus scriptū est. in vniuersis capitibus eius caluitiū. id est deformitatis vitium. Decanus siquidem si recte agat. episcopo odiosus sit necesse est. adeo ut illius sit hostis: si collegij amicus esse cupit. Si vero a prehuie amatuzza capitulo odieēt. Pro eo enim caput capituli est constitutus. ut nonnūq; cupiditatis aut episcopi insolentijs resistat qui privilegia. qui libertates. qui bona. qui redditus

Capitulum. xiii.

ecclesie plerūq; vsurpat. Ideo cetero decanus
caput est: ut colla p̄sa collegij erigat. sparsa
colligat. recuperet p̄dita. deformia reformet. Ca
put tūc eē definit: cū singulorū de collegio cri
mina palpat. ne eorū fauores p̄dat. atq; ut eū
eligāt: honorent ⁊ venerētur. S; fateor labijs
horabūt nō aio. cor autē longe est ab eis. Col
legiū rursū regēdū decan⁹ suscipit. p̄mo veri⁹
ferā indomitā gubernandā. Parua em̄ dom⁹
egre ⁊ difficultē regit. Magna collegia prefer
tim sine sapientia aut v̄tute tūto regūtur dif
ficili⁹ ⁊ quāto quot sunt singuli: tot singularib;
ferūtur opimionib;. Si igitē decan⁹ letat de ho
noris dignitate: metuat onera. metuat picula.
q̄ tot sunt ut enarrari facile nō possint. Ruis
enim est decanus quā ep̄o nō sit grauis ⁊ con
tumax. quā potius contra eū cōspiret qui in ei⁹
cōtētū non abstinet a diuinis. qui sigillat lras
sine capituli assensu. qui sibi omnia ecclie ap
propriat. qui non residētes agit ut p̄cipiant
fructus lic; nō faciētes seruitiū. qui grauant
subditos. qui eos non defendūt. qui eos tole
rant p̄ pecunia in peccatis: qui inhoneste ince
dunt. inhonesti⁹ viuūt. Paucula hui⁹ digni
tatis onera picula ⁊ afflictiones atq; defectus
enarrauim⁹. qz in sequentib; ecclie officijs et
gradib; plurima adducem⁹. que merito eidē

diſtanti aptari p̄nt. q̄ igit̄ aures h̄z audiendi
audiat. et in̄ tot piculoꝝ anfractuꝝ ſit cauꝝ.
facile em̄ vitabit crumatuꝝ. ſi velit vitæ reatuꝝ.

Capitulū decimū quartū de dignitate et
p̄rogatiua officij archidiaconoꝝ. ac de
honore a veneracōe ei debitis. a de h̄is
que ad eum ſpectant. Demū de plurimis
oneribus a afflictionibus. defectibus a
periculis archidiaconoꝝ.

Archidiaconi dignitas nō puā in ecclia
militādi p̄rogatiuā nec infimū hono
ris ḡdū h̄re dimoſcat. Ip̄e em̄ p̄cipuus
ocul⁹ ep̄i d̄r. p̄ eo q̄ cūcta ad ep̄m expectantia.
vidē ac ſolent̄ p̄uidē tenere. veluti q̄ a canoni
b⁹ vicari⁹ ē illi⁹ oſtitut⁹. Ad archidiaconū ſi q̄
dē p̄ ceteris ecclie ḡdib⁹ p̄ ſingulari q̄dā excellē
tia examinare p̄tinet ordinandos. idoneoſq̄
admittere. inabiles vero repellē. Qui ut cano
nes aiūt prelat⁹s merito exiſtit. q̄ poſt ep̄iſco
pū p̄minentā iuriſdictionē a auctoritatē ob
tinet. p̄ſertim coherentiā a oſtētoſā. Rurſus illi
corrigen̄di atq̄ viſitandi nō tā deꝝ q̄ popu
lum ſas eſt. Ip̄ſe demiq̄ p̄ſidere debet. cū ar
chidiacon⁹ eligitur. Ip̄ſūq̄ inſtituit et pro
melis deſtituit. ſi oſtētia nō exiſtet oſuetud⁹.

Capitulum. xiiii.

Ipsē tantē tantē dignitatis est: ut coadiutor
episcopi ecclie p̄ncipis recte dicat. **Sed** et ad eū
p̄inet vacātes custodire ecclias. **Ex** quibz pre
fate dignitatis eximius honoz siml et utilitas
facile cōprehēdit. **Vex** audi amara huius sta
tus: tu qui dulcia degustasti. atq; in p̄mis ea
repete que supra p̄ime attulim⁹. signāter in
precedētibz capitul vbi de episcopis et clericis
in ḡne egim⁹. **S;** et illa hic insere. q̄ pauloan̄
de decanis dixim⁹. **Adde** qz fateor archidiacono
ampla s; et honorāda est dignitas. **Si** tu ea
dignus existis. nō pua est p̄minētia: si quos
potestate regis. virtute p̄mines. **Honoris** est
prerogatiua. si ceteros huilitate precellit. **Qd** si
secus agis: vtiq; expieris illud sapiētis sena
toris. qz dignitas ipsa parē vicē improbis red
dit. que nō tā a possidēte deturpat: q̄ ip̄sū de
turpat. deniq; nō parum eos cruciat ipsa assu
dua dira q; ambientū cruat. **Quis** enim est ar
chidiacon⁹. qui nō preposit⁹ aut decan⁹. ille
episcop⁹ aut archiepiscop⁹. ille p̄iarcha. ille
cardinalis. ille tantē **Roman⁹** p̄tifer assumi
nō velit. **Quis** archidiacon⁹ p̄ficiē nisi ut po
tentior aut ditior sit. et cōtra iustitie precepta
p̄esse querat: qui prodesse nescit. et magne clas
sis gubnacula querat. qui pua; scasā dirigē
non nouit. **Taceo** int̄secas eoz calaitates.

qui plerūq; spem emūt dignitatū. ⁊ ut quīdā
sapiens dicebat. vertigo est oīm pessīa: ut ad
ea nūc currant certatim hoies q̄ fugē intēare.
ab hīs q; retrahi nō velint: que olim aspna
osueuerūt. quippe et debuerūt. **F**ateor rursus
archidiacon⁹ oculus episcopi describitur. nō
nūq̄ tamē tales ipsi presules sūt talesq; eorū
oculi. ut alē altero orbari vellet. adeo ut ep̄s
de eis ip̄s oculis dicere cogatur: ⁊ tenebrat
sunt oculi mei. ⁊ itez cū alio p̄p̄ha. nihil respi
tiūt oculi mei nisi mala. **Q**uib; ali⁹ p̄p̄ha ait.
dedit tibi dñs deficiētes oculos. ⁊ **I**eremias
oculi eorū pleni sūt puluere. qui ap̄tis palpe
bris nihil videant quia oculos habent ⁊ non
videbūt. **Q**uis em̄ ep̄s cop⁹ de hīs oculis gra
tias agit: ut dicere valeat. nec elati sunt oculi
mei. q̄ ita ep̄i sui negligentias suppleāt: ut de
eis dicat. imp̄fētū meū viderunt. oculi mei id
est archidiaconi. **D**ñi certe sūt oculi de quib;⁹
ait p̄p̄ha. ponā oculos eorū sup malū et nō su
per bonū. **Q**uid em̄ aliud vidēt archidiaconi
nisi munera. **C**onferūt beneficia nō meritorū
sed pecuniarū cumulo. non virtuti sed sangui
nī. qui ad sacros ordines deordinandos ordi
nant. implent inutilib; atq; ignaris mīstris
ecclesias: ut bursas repleant. **D**ñi xp̄e obseq̄a
delicta nō sp̄miūt. archas nō p̄sonas v̄sitat;

Cap. xiii.

nec ad lucrū animarū: s̄ questū a grauamen
uiscādi officū v̄tunt. h̄i res pauperū paup̄i
bus nō erogāt. sese secularibz exhibēt. qui cō
temnūt p̄biteros. qui p̄ncipū curias sequūt
ut ad cathedrā pestilencie pestilēter ascēdant.
Dñ certe ut cū p̄ph̄a loquat. uinificāt mortu
ros et mortificāt uiuituros. excomunicāt sine
cōgnitōne. absoluūt excomunicādos. **D**ñ ma
gis lauta diuicia q̄ diuina sequūtur officia.
Adde q̄ que ad eos p̄tinēt negligunt. aliena
vero vsurpāt. a cum eoz tota pene iurisdictō
ex cōsuetudine p̄deat: cōtra episcopū p̄scribūt.
in eius ordinariā messem. extra ordinariā fal
cem mittūt. **T**aceo eoz pudiciā q̄ tāta est. ut
subditos agat impudicos. qui facile maiorū
imitātur exempla. **A**d quos **Diēmas** in tre
nis ait subtrahunt ministri dom̄ dei a tēplo
aurū a argentū. a erogāt illud in semetipsos.
Et sequē. dant aut̄ ex illo p̄stitutis et meretri
tes ornāt. h̄i nō liberātur ab erugine a tinea.
Ilos certe signat **Malachias**. recessistis inq̄t
a via uestra scandalifastis plurimos in lege.
p̄pterea dēdi uos cōtēptibiles a huiles oibus
populis. **P**aucula certe ex multis hui⁹ officij
calamitates a afflictiones. miseras defedus
atq; pericula enarrauim⁹ cū longe plura sint
q̄ scribere libeat. que cū quis in eo constitut⁹

di die secū ipse cōsiderat. nihil ē aut nō int⁹ plu
rimū cruciet. cui⁹ aptissimi sunt defect⁹ a pau
cissimi pfect⁹. Quare q̄ habet aures audiendi
audiat. a in tātis picul cōstitut⁹ sit caut⁹. nō
em̄ timebit supplicia: si studebit fugāe vitia.

Ca. decimūquintū de dignitate a proga
tina officij cātoris a p̄micerij. a de hono
re ac veneracōe ei debitis. a de hñs q̄ ad
eū p̄tinēt demū de pluris oneribz et ca
lamitatibz defectibz a piculis cantoz.

Quanto: siue p̄micerij singulari hono
ris a dignitatis prerogatiua in ecclia
fūgit. cui⁹ ministeriū ad celestes lau
des ⁊ ad cultus diuini augmentū p̄ncipali⁹
ordinatur. Sic ut canonica tradit institutio ⁊
accolitos a ceteros ecclesie inferiores grad⁹
ac ministr os ad diuina dirigit officia canēdi.
legendi. ymnos a psalmodiā preūd; atq; in
struit. Sed et quicq̄d diuine laudis in cōmuni
choꝝ decantatur per eum solite preordinaē
psallēdi ordinem. orandi modū: ip̄e cōmittit.
negligentes aut discolos punit. Et ut paucis
agamus eius oneri incūbit: ut diuina officia
gnamter a ordinate altissimo persoluantur.
ut iuxta apostolū om̄ia s̄m ordinē fiāt in ecclia

Canto igitur cantoris dignitas apud deum dignior
acceptiorque est. quanto principalius celestibus lau-
dibus occupatur. **N**emo enim dubitat quantum deo
nostro sit iocunda deo quoque laudatio. **H**inc ami-
co dei moysi per speciali quadam excellentia dictum
est. elige ad iudicandum populum viros qui ode-
runt auaritia. tu autem insiste in hijs que ad deum
sunt ut laudes et cerimonias offeras deo tuo.
Sed et **I**saias super cuncta que in ecclesia dei ge-
nerat signabat modernis dei ministris ait Tu inquit
bene canta. frequenta cantum. **E**t iteque scriptura ait
vociferabuntur leuitae et ego exaudiam eos **V**erum
heu heu dixerim cecidit corona de capite eorum.
et catus illoque usus est in ludum. quod carmen lugu-
bre in ore eorum. **C**antores siquidem moderni in
ecclesia nec canunt deo laudes. nec ut alij eos per-
soluant efficiunt. quos cominat scriptura inquit
ens. non claudas ora canentium. deo enim gratum
est obsequium eorum. **N**on ex officio canere debent do-
mino. quod bona tribuit sibi. **N**on nequaquam dicere
possunt exultabunt labia mea cum cantauero tibi.
Quo enim tacet qui cantare iubetur **Q**uibus propheta
ait. psallite domino in vociferatione. **C**antant plerumque
que non cum grauitate et modestia **Q**ui vtrinaque ex
eorum numero eunt qui dicere possent. in populo
gravi laudabo te. **N**on enim cantat domino qui ex
corde non psallit. cuius vix ipse fuit et ad seculum

debaçatur. Quē et similes: alijs pphā figurat i
quies. voces a victime impioꝝ nō placēt dño
Et iter. Cantica eoz q̄si panis lugētū. **Et rur**
sum alibi. Non psallebant ad me in corde suo
ministri altaris: sed vlulabant in cubilibus
suis. Quomodo enim ecclesie cantores septies
in die laudē dicūt dño: qui vtiā semel choꝝ
in grederētur. Quippe verecundū hodie purāt
canere dño: qui cātores appellari gestiūt. **Op**
positū apponunt in obiecto et monstro simile
tentāt. cū cantores esse volūt a cantare dedig
nātur. Non igitur canentes aut psallentes: s̄
potius silentes dicant. quare nec ut canētes
manducēt: quippe ut silentes mendicent.
Magna itaq; miseria. magna calamitas. sed
a magnū piculū est id negligere qđ fūt. a ita
agere ne nomē osonet rebz. Canebāt em̄ an
ti qui eccie ministri. sed diverso calle. **Nōnulli**
em̄ psallebāt cū gaudio. qđ suū psoluebant.
misteriū. quos rex a pphā h̄gē inq̄ens. exulta
te iusti i dño. qđ rectos dec; decātatio. **Alij** vero
cantabant dño corde a voce. nec eos tenebat
psallēdi fastigiū. qđ delectabat pueiendi desi
deriū. **Sic** canebat dauid inq̄ens. cātabiles m̄
erāt iustificacōes tue in oī tpe. **Hos** cte cātoēs
laudat. extollit et omēdat ecclia. nō vtiq; eos
qđ totū psallēdi finē i vocis dulcedie collocāt

Cap. xv.

Qua de re facti viri et sapientes. diuersas circa
ecclie cantu tulere sententias. Athanasius enim
meditans cantilenas animos hominum plerumque
inanes vanosque efficere posse. cauendum canendi
vsi in ecclia interdixit. Meminerat enim factus
vir canendi delectationem vanos nonnumquam gignere
conceptus. memor multorum noiatorum principum. qui
incredibilem curam vocis habuere. velut de galo
cesare legimus. Taceo de nerone. qui vltima vi
te sue hora prima inter querelas quas propinqua
mors afferebat. illa fuit. non quod tantus princeps
sed quod tantus musicus periret. Verum beatissimus
presul Ambrosius pietatis appetens diuinique cul
tus auctor et institutor. ut in ecclia canere instituit
Aurelius vero Augustinus vtrumque se passum ait
difficileque negotium indicauit ut in libro confessionum
asserit. Adde quod dicemus cum de canonicis age
mus. qui igitur aures huius audiendi audiat. achi inter
tanta pericula constitutus secure incedere cupit. agat
in precepta sui genitorum. nec vltimumque sit ei finis parum.

Capitulum decimum septimum de dignitate et honore officii thesaurarii vel custodis ecclie
Et de hijs que ad eum pertinent. Deinde de plurimis oneribus et calamitatibus. afflictionibus de reatibus. et periculis illorum qui talia officia habent.

*Figurata rante
introdixit Albi
casus*

Plam rante

Thesaurari⁹ siue custos p̄cipua q̄da^z
prerogatiua. ac honoris p̄minētia i
sacro sancta ecclia fulget. Illo^z enim
diḡtati et officio basilicaz primo incūbit. cu
stodia a tuitio. hostiarior^z institutio. luinariū
incētio a prepatio. Cura deiq; officēdi cōseruā
diq; baptismatis dirigēdi baptisterij. vasoz
q̄b̄ sādōz ac sacdotaliū vestiū: necnō sacz re
liq̄az. a tādē tot⁹ ecclie thesauri ad eū p̄cipa
lius p̄tinet custodia. sed a int̄ ecclie mistros p
mō obsequij a p̄sonaz differētiis reddit⁹ et
oblatōes diuidit. Merito igit̄ sādā synodus
idip̄sū diḡtatis officitū. ut vnā ecclie colūnā sū
mo studio eligēdā hōi^zq; habēdā decreuit: ut
null⁹ in ea nisi sādior a melior ordinet̄. S; ordo
exigit policit⁹. ut h⁹ diḡtatis onera. afflictio
nes a p̄icula breuissimē audiam⁹. In p̄mis igit̄
sacriste siue thesaurari⁹ ecclie aut cuiusuis
reipu. recte stomacho corpis natural⁹ op̄atur.
veluti em̄ stomach⁹ recipit q̄ppe a cōseruat
sūma diligētia alimēta hūano corpi necāria.
q̄ tñ refūdīt v̄tualiē a effectualiē in mēbra sin
gula. nec aliē thesaurari⁹ cōseruat ecclie thesau
ros. a sua dispositiōe expensaz s̄bidia infun
duntur aut in eratiū ecclie. aut in singuloz
necessitates: principis aut cōmunitatis iussu
Et veluti stomach⁹ pestifer ē q̄ multa recipit.

Cap. xvi.

et recepta minime refūdīt in membra p̄ eorū
nutrimento ⁊ sic thesaurari⁹ aut ecclie custos
multa ab ecclia recipiēs. et nō conseruās ⁊ nec
equalit̄ p̄ singulorū vtilitate distribuēs ⁊ pesti
fer est. multosq; morbos in corpe ecclie gene
rans **Et** de talibus ait **Ieremias.** v̄trez meū
doleo. **Et** itez **Isaias** trāsgressorē ex ventre vo
caui te. si vero fidelit̄ cōseruat. atq; p̄ mēbroū
a p̄sonaz ecclie q̄litate a p̄sidentis dispositōe
vtiliter distribuit. tāq̄ saluberrim⁹ cōmendā
dus est. **Vinc** **Policētus** recitat fictā s̄ factaz
ac vtilē fabulā: de alitacione a discordia inter
membra et stomachum. eo q̄ ille deuorabat
ōnes labores eorū. **Nā** ut ait ecclastic⁹ omnis
labor h̄is in ore ipsi⁹. tanđē cū venissent ad iu
ditū. corā racōe q̄ erat iudex. a ratio iudicass̄
membra nihil debere dare stomacho illico mē
bra debilitata sūt. et tremores in cūctis mem
bris aderāt. quare eisdē mēbris cōquerētib⁹ ⁊
itez ratio iudicauit. ut alimenta stomacho a
mēbris ministrarētur. **Quo** facto mēbra reso
cillata sunt et pax cōfirmata est. **Et** ob eā rem
Policētus subdit. q̄ thesaurari⁹ eccliaz et quī
p̄ncipū tenent eraria: nō sibi sed cōmunitati a
totius corpis reipu. coaceruare dñt thesauros
ip̄os et ecclie reddit⁹. **Si** enim aut sibi tenacit̄
cōseruat aut nimia largitate exmānit⁹ fuerit.

Etimologias
nois

nihil habebit quod ministris et ecclesie membris
distribuat. Sed iam specialius ad huius offi-
tij labores. difficultates incommoda atque plicula
descendam. **T**hesaurarii itaque siue custodis
dignitas fateor pudicis est. **I**demque eius nomen
indicat ab auro dictum nec mirum si nomen dele-
at. cuius re mortales tam auide perquirimus.
Delectata certe noia. sed difficilia officia si re-
cte gerantur. alioquin pliculosa plurimum atque
mortifera. iocundum nomen. sed mesius effectus at-
que promptum pliculum si red denda est aliquando de-
receptis ratio. **T**aceo de neglectu. cum scriptum sit
maledictus homo qui agit opus domini desidiose.
Basilicarum igitur sacrorumque vten filium ac vniuer-
si ecclesie thesauri custodia. atque illi vni pch
pudor. cuiusmodi vccunde omittit. qui plerumque sui
non recte gerit custodia. que aut puer est aut mi-
nus ad pdoneus. nec satis notus. **E**t quod pliculo
sius est. cui nec etas nec ingemum. nec moes nec
industria ad pue domus custodia. satis suffi-
ceret. matricis principalisque ecclesie tepla non
modo turribus munita. sed sacris pretiosissque io-
calibus ditissima. illorumque conseruatio intre-
pide demandatur. **M**ira confidentia aut mag-
na dementia miranda facilitas aut stulta se-
curitas. Vereor ne hii sint illi custodes. quos
daniel signat inmensus **C**ustodes tui quasi loaste

Cap. xvi.

Sed oro quo pacto lūnaria in ecclia accendēt.
ne lucis in domo dei desit splendor. qui semper
obscuri existūt. Aut quō qui dormiūt in tene
bris a vmbra mortis alijs lucebūt. Quō rur
sus sacra tueē: qui p̄fana intueē. Quō reliq̄a
rū s̄ctarū preciosa pignora venerabiē. qui tū
tulū nō vidit. nec eius auris audiuit. nec ī cor
ascēdit. de reliquijs a veneracōe s̄ctoz. Quō
domināū corpus reuerēter tenet: q̄ spurciē
adheret. Quō solerter prestabit exactā custo
diam ceterarū rez spiritaliū: cui assidua ē cu
ra rez seculariū. Adde cui sacrariū carcer est:
altare exiliū. Iubetur siquidē custodes ut in li
bris nūcroz legit excubare in custodijs tab
naculi. quippe custodiā extra custodiā diligen
tissime adhibere. s̄ hij ut alij filij heli cōcubi
nas mittūt ad custodiā dom⁹ dei. Deniq; red
ditus ac oblatōnes thesaurari⁹ recipit. quas
vānā equa lance diuideret. s̄ forte male dixē
rim diuidūt in q̄: s̄ non ut Apostoli put vni
cuiq; opus est: s̄ habēt dant. a nō habēt s̄
trahūt: id qd habere debeat. nōnūq̄ v̄ro nō
seruēt: s̄ absenti tribuūt diuidit in q̄ a fra
trib; non a se. sic ptes distribuūt: ut totū reti
neant. expēsas graues defalcat. qui lucra sen
sit. non pua dāna suppotat. qui vltra sortē ex
tendit. et more pditoris dispensatoris. sacrū de

Custodes obscuri

liber scds.

facio eripit. atq; dignitatis emolime tu i sacrile
giu vit. **E**x qbz h9 offitij de fed9. calaitates et
picula. facile aspicias **S**i igit aures habes au
diēdi audias. a me tot discrimia a picula v̄sa
tus sis. puid9 **T**utus em̄ in hac via gradieis.
si qd ordo requirit sequeris.

Ca. xvij. de dignitate et progatia offitij sco
lastici i ecclia. a de h̄is q̄ ad hoc offitū spe
ctāt. **D**emū de pluris onēib. afflictioib. a
calaitatib. ac defectib. a picul scolastic9

Scolastici offitū siue dignitas nō mō
hōrandaz. s̄ h̄iūe necāria i ecclia foē di
noscat. ut em̄ ait **D**onori9 i canōe. sco
lar9 m̄gū velut stelle i perpetuas emittates do
ctrie lumē infūdūt. hos meito ecclia hōrat atq;
p̄tēdis atq; reddidib. nō mō p̄miat. s̄ ditat.
ut in vnaq; cathedrāli ecclia clericos et cete
ros scolares paupes ḡtis instruāt. q̄re illi ea
de re tā opulenti puidēt. ut a doctis releuetur
necitas. a via pateat discēbus ad doctriā.
Si h9 offitij calaitates. defect9. afflictioēs a pi
cula breuī audire libet. **A**tq; i p̄mis scolastic9
q̄ a sapiētē scola nomē tēhit. neq; q̄ ut puto
tā faustuoso noīe oblectaret si vera sapiētia
fulgeret. **V**t em̄ inquit laureatus poeta. nō

egret titulis sapientia solida p seipſū dara est.
Ruis lucernā ut videat soli adhibet. plurimi
scolastici doctoris aut mgū dignitate insigni
tū cū hñs titulis obscuro et absq; ill darissimū
euasere **S**ed verū est. qz hodie mōles. titulos
querūt nō rem. laudē petūt. premiū certe ma
ne exiguū atq; sordidū. **Q**ue res egentis inge
nij signū est. qz vmbriſ gloziari ac opinione
nō veritate duci volūt. **R**urſus necesse ē illud
noscat qui scolastici dignitatē assumit. qz do
cendi nō lasciuēdi nomē assumit. **D**ocere em̄
eū oportet nō nuda litteraz instrumētaz sed
moy predara documēta. ut qđ docz in se tēat
Sz pchdoloꝝ assumūtur quid scolastici in hac
tpis tempestate ad huiusmōi ecclie officitū. ut
hñs assequātur dignitatē. licet nullaz sciētie
habeant facultatē. **A**pellātur qđ nō sūt. nec
vnq; didicerūt. qđ docere ostendūt. a qđ vere
cūdius dicā a piculosius est. qui nusq; scolas
viderūt. scolas regere pfitētur **M**agistri vocā
tur. qui nondū fuerūt discipuli aut si vel ma
gistri sūt erroris. qui nūq; fuerūt discipuli ve
ritatis. peritiā docēdi pollicētur. qui apte ig
noratiā ostētur. faciūdiā dicendi hoc officitū ex
igit. qui barbaris mis vtūtur. **S**ubtilitatē dem̄
q; sacras intpretādi scripturas ea digstas ex
quirūt. qui vtinā simplicē intellerent hām.

Cap. xxij.

Archipresbiter non paruū honoris et prerogatiue gradū in dei ecclesia obtinet. **D**ic enim maior presbiterorum dicitur quia illis preest. et in eos iurisdictione et coertionē exercet cui uisitatio ut sacri hūc canones aliquū personarū regulariter uero ecclesiarū ac fabricarū competit. **S**ed et qua deuotione. quoue ordine baptismi ceteraq; a presbiteris conferantur sacramēta: cura ei p̄tinet. **D**ic ex singulari prerogatiua absente episcopo missas solemnes in ciuitatib; celebrat. sacerdotesq; ad missas et diuina officia decantanda deputat. **D**ic largo nomine prelat⁹ licet ruralis nūci pat̄. magna certe dignitas: cui magna comittitur. **V**erū quāta sit hui⁹ officij et status calamitas. quāta afflictio. quātum periculū: ex eo cōspicere libet. quāia ipse archipresbiter qui maior presbiteris nominat nomen solū retinet: rem aut ipsam diu perdidit. atq; utinā ceteris presbiteris non minor esset uita et idoneitate. ipse qui gaudet nominis maioritate. maiorēs sunt ut potestatem exerceant. non quidem in re ditidine. et humilitate. sed in rapinis. supbia. et abusione. sacre est archipresbiteri nomen. sed exercens p̄fanus. datus titl⁹. obscura est. **M**agna certe calamitas est ex dulci fauo amritudine; fundere. **V**isitat archipresbiter. qui

Dignitas ruralis

Liber scđs.

plerūq; visitābus esset. corrigere contendit :
quī ad vitia tēdit. ecclesias visitat: ut eas spo
liet non ut ornet. fabricę curā gerit: s; domus
fug non muroꝝ templi. **D**ñ sunt quos ppheta
omemorat suscitabo pastore qui delicta nō vi
sitet. **A**dde quia si visitant non quidē in virga
iniquitatis subditoꝝ. aut in verberib; peccata
eoz. nec ea visitacōe qua scriptū est. requiraz
oues meas: a visitabo eas sicut pastor visitat
oues suas: sed visitant bursas. palpāt delicta
qui merito audient: vos dispistis gregē. deie
cistis eos et non visitastis. quod crassum est
comedistis. qđ infirmū non visitastis. quare
inquit ppheta ^{bo} visita preuaricacōes syon. Et
iterū visitabo super viros defixos scabibus vo
luptatis videlicet a auaritie. **R**uī igitur habet
aures audiendi audiat. et in tantis periculis
constitutus sit cautus. agat iuxta eius officio
incūbentia: a vitabit cūcta discrimina nocētia.

Capitulū decimū nonū de prerogatiua et
magna vtilitate officij canonicorum. et
quantū sit honoris et reputacōnis. a qđ
eis congruat. **D**emū de innumeris hui⁹
status oneribus a afflictionibus de facti
bus et periculis. 171

Visitant bursas.

Cap. xix.

Canonicus sicut honestū habet nomē.
sic saluberrimū in ecclia ministeriū ge-
rit. dictus est enim a canone vel regu-
la que cuncta ordinat et dirigit. Canonici itaq;
regulati et disciplinati dicuntur. quippe qui sua
electione regulacōe ac dispositiōe eps eligit.
quī est vertex et norma cuiuslibet ecclie. qui et
in sacros canones cūctorū est preordinator.
Nec ab re sancti patres canonicos cōsiliarios
episcopi fore decreuerūt. quē in corpe reipubli-
ce cordi recte compātur. Nā veluti a corde in cor-
pore naturali est vita et regimē. sic a canonicis
episcopū eligētib; et ei consulētib; regimen et
omniū pene in ecclia agētorū regimē et directiō
predit. Que res agit ut nō pua sit canonicorū
honoris et tituli prerogatiua. qui p̄mū in ecclia
gradū eligūt siml et dirigūt. quē huiusmodi
status et vite forma nō modo honois. s; et emo-
limēti in dei ecclia plurimū h; . Demū hic viuē-
di modus trāquill⁹ atq; secur⁹ admodū est.
nullā cure aiaz sarcinā hñs. Quo fit ut mior
dōctrine atq; etatis idoneitas eis sufficē vide-
atur. Adde quia libertatis obtinet satis. nec ad
sacros artae ordines. quippe quib; ad seculū
redire et sub sancto viuē m̄rimonio libet. Vex
hui⁹ vite miseras cruciatus et defedus. cala-
mitates ac picula nūpse audj. qui tā libenter

Simil.

no 6.

hū? status dulcia auscultasti. In p̄mis itaq; canonicus q̄ ut ais nomē a regula traxit an sub regula uiuat oro cōsidera. atq; hic repete q̄ sup̄ de ep̄is et ceteris clericis in om̄i d̄ictō. p̄ij. h̄? libri capitulo. Demū q̄ pacto canonic? a regula dicat̄ ignoro: qui canonicē et sub regula nō uiuit. q̄ ut cetera tacē s̄m̄ ēgulas canonū: plures p̄bendas obtinent. et vnus ipse plurimoz forsan melioz loca occupat: q̄ppe cū nō satis est ut vn? seruiat: d̄anabiliter m̄ltoz seruicia intercipit. Demū quāto liberiores sunt canonici. tūto licentius in plurima deba cātur uicia. nec vna v̄m̄ sufficit muliercula. nisi retentam in domo habeat ut vxorē. concubinas vero et adulescentulas quarū nō est numerus. Sed et quomō sub regula uiuant nō video: q̄ ep̄iscopis nō obediūt. resistūt. sepeq; in eos conspirāt. armaq; mouent. atq; ne in se ab ecclesie principib? puniātur. iniuste se principib? seculi fedrātur: sed et famulātur. Et ut paucis agā. in trib? locis canonici uersatur officiū. in altari uidelicet. in choro. ac in capitulo. In altari inq̄ reuerentia exquiratur. In choro honestas et d̄imorū deuota decāratio. In capitulo mox correctio. ac agēdoz. vnitas et utilitas. p̄ h̄is canonici in altari irreuerentiā x̄dicāt. in choro dissoluōez. in capitulo lites

Capitulum xix

Ad altare in quibus irreuerenter accedunt. qui ut ait
Hugo licet ablutis manibus lota facie albis ve
stibus appropinquet. tamen pueris ope. polluto
ore. immundo corde. christi corpus. sacra vasa per
tingere non erubescunt. Denique ad altare acce
dit elatus ad humile. iratus ad mites. crudel
ad demetere. Accedit seruus ad dominum non cari
tatis superne amore. sed pendendi corporalis stipendii
timore non deuotione. sed coactione. Accedit rursum
turbatus ab aliquo aut alios turbans. Accedit
inquit canonicus. ad altare vanus curiosus volup
tati subditus. Accedit ad mensam christi non nisi ali
quid temporaliter accepturus. sed verum est quod accessit
ad Iesum **Petrus**. tamen accessit et iudas. sed quo
pacto deuote accedent. qui legem domini nec sci
unt nec discunt. vacant enim otio et omissa comi
bus. non libris. non contemplationi. non utili actioni
student. frenis inhiant. temporalia sapiunt. assidui
in plateis. in ecclesia rari tardi ad predicandum.
pati ad leporis vestigia inuestigandum. veloci
ores ad congregandos canes. quam ad alendos pau
peres. plures illis ad mensam seruiunt. ad missas
nullus. Cibus eorum calice pretiosior. equus mis
sali carior. cappa eorum casula pulchrior. camisia
delicior alba. Non igitur eorum sacrificii deus pla
catur. sed indignatur. quod scriptum est. oratio iusti
impugnat altare. deprecatio impij non liberabit eum

Liber scti.

Et iterum. speclit dñs altare suū ppter iniquitates
mistratiū. Rursus qlit in choro vsenē discuti
endū est vbi tūto deteriores inhonestioresq;
canoici degūt: qūto honestiores eē deberēt. vbi
mēte vagi. attorniti ocul. habituq; dissoluti.
pspitiūt p cancellos nō paupculas. s; mulier
culas. aliud cātāt. aliud cogitāt. In choro sūt
corpe. in foro sūt mēte. mane in teatro. sero
in ecclia. ibiq; nūc int? nūc foris exeūt inqēt.
psalmoz vba nō pnūtiāt: quib; cātare pūdo
ri existimāt. q; si verba aliqū pferūt: eoz sēfū
nō attendūt. nesciētes illud **Greg.** quā vox
psalmodie cū ex cordis deuocōne agit: deo p
intencōez mētis diungit. Alij cantāt. s; nō qd
libri habeant cantāt ut placeant populo ma
gis q̄ deo. tanta quibusdā leuitas est vocis:
quanta et mentis. frangit vocē qui nō frāgit
volūtātē. seruiat consonātiā: vocū non mox.
q; ait **Greg.** quid pdest dulcedo vocis: si ad
est asperitas mentis. Tandem cātant non cum
dauid in archa; domini. s; in palatio cū hero
diade ut placeat discūbentibus. Merito igitur
chorus eoz nō exultacōis: s; deploracōis ef
fect? est. ut dicere cogātur cū Hieremia. vsus
ē inq̄t in ludū chor? noster. **S;** quid hec. Vere
or. ne v? sit canonicos nostri tpsis fruct? nō
facē suos. cū plurimi choz nō eēnt ingressuri

Capitulum xix.

nisi aliquid extorquerent. Alii vnicē infestentes
hore. totius diei emolumenta rapiunt. Alii sterilibus
officiis sterile exhibent obsequium. pinguiora
vero officia frequentant. Alii falso infirmantur.
ut distributiones percipiant. et in domibus dilitescant.
Alii ut ita dixerim infortūata hora qua inter
sunt non diuinoꝝ decetatorum. sed secularium nego
ciarum nec diuinis officiis. sed humanis ornamentis
nec orationi. sed vane fabulationi vacant. Denique
ad capitulum canonicum accedunt sed ut litigent.
ut per cholor ubi litigia sopiri deberent. ibi nas
cantur. ibi culpa augetur. ubi deleri debuit.
ibi discordias gignunt. partes constituunt. Et ut
paucis agam quotiens canonicus capitulum ingre
ditur. tocies domum plures redit. prece enim aut
pretio. odio. fauore aut timore longe aliud con
sultit. quam aut conscientie aut ecclesie utilitas expos
cunt. ibi non modesta discussio. sed clamorosa con
fessio. fitque capitulum officina discordie. cum esse de
bitum in concordie. Congregantur non ut se corri
gant. sed detrahant. nec fit de animabus sermo. sed
ipsi loquuntur de extrinsecis ducunt ad capellam oues
et boues. Et ut paucis concludam. ibi nec maria lo
cum habet. nec martha conpescitur. quia nec bona
actio ventilat. nec marie silentium custoditur.
Taceo de electione episcoporum. in qua caro et san
guis ac mammona iniquitatis longe plus possunt

¶ Ordo iustitie et vnitatis. Cū vero capitulum
canonicos creat aut cetera offert bñficia non
ad merita. s; ad volita dirigunt vota sua. nec
ad lōgiora obsequia s; ppinquiōra trahūtur
vmercia. **V**eluti vn⁹ ex factis ecclie doctōib⁹
nō tam eleganter q̄ facete in ecclia argentina
accidisse refert. In ea enim cū de pferēdis cōtis
in ea ecclia vacātib⁹ p̄tendis nō bonū disco-
darēt. altero nepotē puez. altero filiū. altero
ignobilē fratrem noiantib⁹. **Q**uidā roman⁹ mi-
hi canonicus asellū qui plus q̄ .xx. ānis ei ser-
uierat noiauit. asserens in cōscientia: q̄ ppter
diuturna seruicia q̄ a sin⁹ ecclie fecerat: digō-
cūctis noiat⁹ erat. **Q**uis igitur ea omnia re-
tolens. iocūdis. tranquill⁹. aut securus esse
potest. **E**t ut inquit Bern. quis in tātis picul-
stitut⁹ ac tātis bonis destitut⁹: nō intra vrge-
tur. nō vritur nō cruciat. **Q**uis igitur h⁹ aures
audiendi audiat. et inē tot miserias. laq̄os et
picula sit caut⁹. vnatq; s; regula q̄ a regula
nomen accepit. Non enim timebit eterna sup-
plitia: s; studebit vitare seculi vitia.

¶ Ca. xx. de feminētia. necitate et vtilitate
officij sacdotū. curatoꝝ. rectorū. curā aiaz
hñtū. Demū de pluris hui⁹ stat⁹ labori-
b⁹. et calamitatibus. defectib⁹ et piculis.

Nov b

¶ doris
dignas
q; mi
māssimū a
nō accessum
a cōtus nost
mātpalis b
vuis q̄atēte
stentis q̄al bite
dignitatē
vita et dōctō
tis dupliē
vnt et p̄tētia d
libim p̄tētia d
allere mēdōgō
re dōctō a q̄al
a dignitas h
mā ut inquit
mā: medi
laban⁹ nō q̄
hic enim so
p̄tōmīe u
sōlēt. Ad
re dūat. hic
egnis alo
p̄tō casti
p̄tōmāq; n

Capitulum. xx.

Rectoris curatiq; sacerdotis eximia ē
dignitas atq; p̄necessariū. salubrimū
q; ministeriū. habet enī in p̄mis illū
familiarissimū atq; salutiferū ad veri corporis
cristi accessum assiduū. in quo est redēptio vi
ta et salus nostra. Demū quāti honois et emoli
menti t̄p̄alis hoc ecclie officitū existat. beatus
Aug. patēter insinuat. Nā illud apostoli expo
nens. presbiteri qui bñ presūt duplici honoē
digni habentur. sic ait. p̄sbiteri qui bene presūt
vita et doctrina: digni certe habentur a subdi
tis duplici honore. scz ut spūaliter eis obedi
ant. et exteriora bona ministrēt. Nec solū hōie
sublimi premiari debent: s; et freno. ut nō con
tristent in digētia sūptiū t̄p̄aliū. et gaudeant
obediētia spūaliū. Demū ex eo rectoris et cura
ti dignitas honor et vtilitas p̄prehēditur. quo
niā ut inquit Greg. nazarenus. spūale ē ei⁹
officiū: mediatorē esse populi apud deū. Vñ
Kaban⁹. nō q̄liscūq; dignitas sacerdotū est.
huic enim sorte datū est. ut mediator sit in
deū et hominē. ut p̄ eos genus hūanū creatoi
reconciliēt. Adde hic p̄ populo orat. hic sordes
eius abluat. hic vice xp̄i p̄c̄ca cōdonat. hic da
ues regni celoꝝ penitentib; aperit. hic bap̄t̄
mū quo cristī nomine censetur et ei coniūgi
myr. ceteraq; ministrat salubrima sac̄mēta.

Liber 100.

ut merito de illo dici possit quod scriptum est. quod ipse comedit peccata populorum. Superest ut huius officij calamitates. afflictiones. defectus et pericula succide narremus. quorum plurima in xij. huius secundi libri capitulo describimus. cum in communi clericorum omnium miseras. onera et labores tetigimus. sed et illis nonnulla addenda sunt. que in ceteris ecclesiasticis officiis diximus. presertim cum de canonicis egimus. Parua tamen ex multis singularius eis congruentia afferemus. ut vni quilibet nisi mente obcecat existat. facile huius vite formule calamitates et pericula conspiciet. Fateor igitur summa est dignitas. summus honor curam animarum habere. quod ex eo facile conspiciet. quam summa est honoris prerogativa corporum. rerumque quibus non parum anime prestatur regimen. Sed oro consideret rector qualis ipse debeat esse. quam ceteros regendos imo corrigendos suscipit quod tanto est periculosius quanto pauci sese corrigant. Attendat curatur vires suas qui aiatum sarcinam super humeros portat. Non enim teste Crisostomo dignitas. non officium facit sacerdotem. sed sacerdos officium. nec locus sanctificat hominem. sed homo locum. Ideo subdit. quod malus sacerdos aut rector de suo ministerio crimine acquirit non dignitatem. qui enim alios purgandi curam suscipit. alijs sanctior purgatorque esse debet.

Cap. xx.

¶ n̄ idē crisost. magna est ofusio. magnū piculū sacerdotū. q̄n̄ laici inueniuntur fideliores eis atq; iustiores. **Quo** aut̄ nō erit ofusio. illos eē inferiores subditis: quos etiā eq̄les eē ofusio est. **S;** inter cetera in eo sacerdotū curatoꝝ imminēs piculū vsatur. q̄ nō mō sua. sed ut ait **Ildor?** populoz iniquitate damnātur. si eos aut ignorātes non erudiūt. aut peccātes non corrigūt. qd̄ a beat? **Greg.** testat̄. ait enim q̄ sacerdos causa est ruius populū. **Quis** enim se p̄ populū peccatis intercessor obiciet. si sacerdotes quī eā curā h̄nt grauiora omittāt. **Quare** merito grauius sup̄plicio sunt destinati. sūt enim eodē z̄ teste **Greg.** veluti aque sacri baptismatis. que peccā baptizatoꝝ diluēs. illos ad regnū celoz mittit. a ipsa in doacā descēdit. **Qui** enim alioꝝ delicta in se suscipiūt nō tā suā q̄ alioꝝ vitā inspicere d̄nt. quia quoz sudorib; viuūt. quoz sanguīe laute pascūtur. dignū ē ut eoz culpis plectātur. **Hinc** id̄ **Greg.** qui de oblatōib; fidelū viuūt. quas illi p̄ peccatis suis obtulerūt. si comedūt a tacent. eoz p̄cul dubio peccata māducāt. **Quare** nō tā rectorū dignitas extollēda est. q̄ illoꝝ piculū deplorandū. qd̄ **Bernar.** sūmis eiulatib; lacrimat̄ inquis. **Egressa** est iniquitas a sacerdotib; tuis d̄ne. qui vidētur regere populū tuū. nō est ias

Liber 106.

differentia. ut populi. sic et sacerdos. **D**eus heu
dñe deus q̄ ipsi sūt in p̄secuōe tua p̄m q̄ vidē
tur in eccl̄a tua populū regē. **Q**uis em̄ aiaz re
ctor int̄ nō affliget: cū sciat curā s̄bditorū suo
p̄iculo suscepisse. **D**e q̄ scribit sapiens. defixisti
extraneū manū tuā illa q̄atus ex verbis. oris
tui. **Q**uis est curatus aut rector qui infirmes.
cū infirmo s̄bdito. **Q**uis cū scandalisato vri
tur. **Q**uis cupit fieri p̄ fratre anathema a s̄b
dito. **Q**uis ponit animā suā p̄ s̄bditis. **Q**uis
curatus est samaritanus: qm̄ ligat vulnera
s̄bditi. **Q**uis facit secū misericordiā. **Q**uis du
cit eum in stabulū eccl̄iā dei. **Q**uis reddit q̄
ultra ei necessaria sunt. qui v̄tinā vite necessa
ria nō auferret. **Q**uis curatus hodie est alter
Joseph q̄ frumenta in egipto diuidat. cū sint
p̄mptuaria eorū plena. **Q**uis liberat paup̄em
a potente. et inopem cui nō est adiutor. **Q**uis
rector est hodie merentū consolator. **Q**uis ut
alter **J**ob de velleribz ouū suarū imo eccl̄ie
calefacit paupes. **Q**uis viatoribz hostia apit.
Quis curatorū dicere poterit cū **M**oyse. tu scis
bene quia nec asellum nec quid aliud accepe
rim. ab eis nec quēq̄ afflixi. **Q**uis cum **S**a
muele audaci animo dicit s̄bditis loq̄m̄ni
coram dño a corā xp̄o eius. verū bouē cuiusq̄
tulim aut asinū. si quēpiam calūniatus sum

Si obpressi aliquē. si de manu cuiusq̄ munus
 accepi illud q̄ restitua vobis. quis cū **Ambro**
 fio vasa sua inflat. et dat captiuis et paupibus
Ruis cū paulino nolano ep̄o ut inquit **Greg.**
 p̄ redimēdo filio proehiane vidue. mītram et
 baculū et indumēta p̄ntificalia vendit. **S;** cer
 te iā mutat⁹ est color optim⁹. et disp̄si sūt lapi
 des sāduarū. qui merito sūt ecclīaz rectores q̄
 disp̄si sunt nō solū in plateis. s̄ in capite plate
 arū. q̄ publice honorari volūt de ymagine sād
 ditatis. in quib⁹ nō est v̄tutis existētia nec ve
 ritatis. **Sūt** enim fermēto phariseorū q̄ est
 ypocrisis saginati. qui mesto vultu cum fletu
 ad altaria domini virtutū accedūt. in quibus
 spūs sanct⁹ nō habitat. qui ut inquit scripturā
 effugiet fictū. merito repellit eū dñs et mūera
 eius. q̄ nō vero corde accedūt. **Ruos** pulchre
Malachias signat. opiebatis iquit lacrimis
 altaē domini. et fletu et mugitu gemebatis. ut
 vos popul⁹ sacrificaret. **Et** ut paucis multa p̄
 tingā. solū eis curati et redtois nomen relictū
 est. cura ipsa atq; regimē perit. **Deficit** eis pi
 etas. mānt auctoritas. qui galli erāt. castrati
 effecti sūt. canes non valētes latrare. rectores
 plebiū vacce samarie sūt. et ditati nō mugiūt.
 nec via regia gradiūt. **Hij** ut dicit **Bernh.**
 nō tā facile optarēt honores. si cure dīderēt

No

no

Ps
liber Iohs.

labores **N**ec modo ea que dixim⁹ picula recto
res a sacerdotes comitatur. sed alia contra or
dimis et officij sui naturā dānabiliter ample
ctitur. Sunt enim inuidi et inobedientes supe
rioribus quibus inuidēt et detrahūt. Rursus
nouū curati facin⁹ cōmittūt. Non enim contē
tantur ceteris rectoribus viuos sed mortuos
subtrahere parochianos. pcurant enim sibi
in testamētis aliqd relinq̄. **T**aceo qđ sacmē
tum penitentię mistrantes in ipsū sacramen
tū cōmittūt. Imponūt enim penitentijs missas.
quas ipsi pecunia se celebraturos pollicētur.
penitētijs nō discretas imponūt. nulli sūt ill
casus reseruati. cētātm oēs de oib; absoluūt.
missas a cetera eis incūbētia p defūctis onera
nō psoluūt. celebrāt nō recōciliati. vocati ofes
siones nō audiūt. plerūq; sine sacmētis subdi
ti eoz negligētia moriūt. admittūt ex cōmū
catos ad dīna. nō p̄dicāt populoz; a populo
p̄dicāt. **Q**uo em pacto p̄dicabūt. q̄ lris opam
nō dederūt. **A**ut quō alios docebit. quē null⁹
docuit. s; **v**erū ē illd̄ **C**elestini i qđā epla qđ añ
Hiero. dixerat. qz abiectissimē artes addiscūtur.
solū sacerdotiū vilius est qđ ante sumit q̄ ad
discitur. auidius querit q̄ cognoscit. facili⁹
tribuit; cum tamen difficilius impleatur. **D**e
inq; rectores animaz facti sunt corpoz suoz

Cap. xx.

crassatores. impinguati enim dilatati et increas-
sati. buccas rubentes hñtes. diuersis epulis
saginati facile ut inquit hiero. spumant in libi-
dines. s; quid tam profuõorie loquimur de vmo
lentia. de crapula ac ceteris gule irritamētis
sacdotũ et alioꝝ qui ecciastico noie cõsentur. z
Rui autẽ comedam? et bibam? et moriamur. q̃
viuunt ut comedant. quoz deus venter est. quia
ventri vacat. et ad ventrẽ ut ad eoz hñmã felici-
tatem et finẽ cuncta ordĩmãt. nec eis satis est
vã cibis qui in ea qua degũt patria nascuntur.
s; deũ et naturã emẽdant. **N**ã vltra marimis et
forẽsib; vimis. ac cũ magnis impẽsis adductis
ferculis sagmãtur. quib; nõ vna sufficit puin-
tã diuersitate vmoz letãtur. nõ cõsiderantes.
qẽ vni? vmi pot? patriarchã **N**oe p sexcentos
ãnos sobriũ. temulentũ fecit. et ut **V**iero. in q̃
dam epistola ait. **L**oth p ebrietatẽ insciens li-
bidim misciuit incestũ. et qd̃ dictũ mirabile ẽ.
quẽ sodomia non vicit. vna vicerũt. **S**acdoti-
bus enim lex philet vmi vsũ. s; et ceteris qui
presũt ne obliuiscantẽ iudicioꝝ dei. modernis
vero sacdotib; et eccie ministris longe magis
mera abhorreda foret. quibus dignitas hõra-
bilior est. et opatio sanctior. quos vmolẽtia ac
ipsa exquisita epulaz auditas. misterũ vili-
ficat. psonas dehonẽstãt. ouerfacõez deturpat

Liber 10.

et postremo ceteris lasciuendi causā prebent
Teste enim greḡ. cū maiores voluptati deser-
uūt. minuz minoribz lasciuie frena laxātur.
Taceo cōmemorati dilectā ab eis philargiā
idest amorē pecunie. p lucimi certe eorū aurū
ficiūt. aurū bibunt. ut cōseruent carnī a sāgu-
ni. **R**ectores modernū nō pastoēs: s; raptores.
ouīū consores. non ad viridia pascua ducto-
res. non piscatoēs: sed negotiatores. non dis-
pensatores bonoz crucifixi: sed voratores. sic
sua falso querūt. ut que vera sua sūt pdāt. p
pecunijs celebrāt corp⁹ xpī v̄dūt cū **J**uda. de
māmona im̄qtatis sacmēta. mīstrāt. Vereor
satis an rem sacramēti cōferant sacra emūt.
sacra vendūt: sed gratiā nō infūdūt quā non
habent. aiūt nihil accipim⁹ gratis. nīl dam⁹
gratis. dicētes qđ compauim⁹ v̄dīm⁹. quā
mercatores parati sunt vendere que cari⁹ ipi
emerunt. sed hīs lucrū est in bursa. dānū in
cōsciētia. nulla in eis grauitas. a ut ait canon
nihil in eis defendit industria. **S** audi q̄acer-
be eos cōminat ecclā quā offendūt **I**psa enim
clamās ad sponfū ait. duplici cōtriciōe cōtere
eos dñe deus noster. quā tāta rapacitas. tā-
ta pteruitas. tāta segnities. duplici eos pena
cōterit anima a corpe dū hic egere et in labōe
inutili viuere. et bonis suis gaudere nō sinit.

tantē gehēnā vsq; pducit. **U** ergo aures h; audiēdi audiat a inter tot picula posit; via; querat securitatis. qui tam p̄p̄inqu; est discrimini tēpestatis. narrata picula nō pauebit. si curā subditoꝝ digne tenebit. **D**aucula cte de cūctis eccl̄astici stat; dignitatib; officijs a ordinib; enarrauim;. dulcia piter a amara tan gētes. **Q**uare iā faciem; finē q̄ finis nō est; si q̄s conaret; plene narrare cūctas miseras a labores. aculeos a picula hui; status vic; p̄tificialis a sacerdotal. **V**erūt̄n̄ ne quis ista le gens ex tāta multitudīe laboꝝ a p̄mitate p̄viculoꝝ statū eccl̄asticū p̄fectū a dignū. aut replet aut dānet; intelligat sane predicta vā eē de illis ep̄is a clericis. q̄ male negligēter et p̄fūctorie curā pastorale gerūt quib; p̄dicta a maiora picula pata sūt. si t̄n̄ digne admistrāt eo maiora glorie p̄mia hūt destinata. **E**t hoc est qd̄ paucis v̄bis dicit **Aug;** q̄ nihil piculofius. aut dānabili; in hoc seculo ep̄iscopi et presbiteri officio. si p̄fūctorie agat. sicut nec beatus a deo acceptius. q̄ si eo mō militeē quoniam impator noster iubet. **I**taq; non est piculū in statu. s; abutentib; statu. nec est reprobatio in dignitate. sed in deturpātibus dignitatē. in q̄ nim; si sit multitudo laborum. vbi est expellētia honorum a premiolum.

Non

Lib. 1. c. 2.

Ca. xxi. de secūdo statu spūali vicē religi
osoz. ⁊ de motiuis ⁊ auctoritatib; ad pro
band statū ecclīasticū ordinis simpliciat p̄
ferend esse statui religiōis. et p cōseq̄s
ecclīasticū ordinē esse p̄eligendū.

Non est agere de secundo statu spūali
vicē religiosoz. ⁊ p̄mo adducūtur ra
cōes ⁊ motiua ad p̄band statū ecclī
asticū simpliciat p̄ferend eē statui religiōis. et p
cōseq̄s videt̄. q̄ ep̄i ⁊ m̄istri ecclīe in dignitate ⁊
p̄fectiōe statū sunt religiōis p̄ferēdi. P̄rio em̄
illud apte p̄bare videt̄ **Hiero.** Nam et ad ru
sticū monachū sic inquit. viue in monastioz
ut deiciis esse merearis. **Et iterz** alius sapiēs.
vix bonus monachus mediocrē clericū facit.
et **Iterū** ad **Heliodorū.** alia est causa clerici;
alia mōachi **Clerici** oues pascūt; ego pascō.
illi de altari viuūt; ego ut securis quasi ad ra
dicem arboris infructuose pomē. si mun⁹ ad
altare non offero **Et iterū.** mibi ante p̄biterū
sedere non licet. **Illi** si peccauero licet me trade
re sathane. **Vides** ergo dignitatē ⁊ excellēti
am clericorum super monasticā vitāz. **Demq;**
quis dubitat bonum publicū preferendum
esse priuato. **Constat** autēz clericoz et prela
torum vitāz magis populo fructuosā fore q̄

Cap. xxiij

religiosorum. ut enim dicit gregorius. nullum deo magis
acceptabile est sacrificium. quam zelus animarum.
Clerici ergo cum magis fructificent. merito ergo
eorum status monastice vite preferendus est. qui
proprie duntaxat salutem intendit. de mundo vero non hesitat
quoniam helias longe perfectior fuerit quocumque mona
stico viro. quod ex eo maxime constat. quod christus **J**o
hannem quo inter natos mulierum alius non fuit ma
ior in perfectione eum inducit. dicens in euangelio
luce. ipse preibit ante illum in spiritu et virtute helie
Et iterum in mattheo dicit. si vultis scribere ipse est
helias. **S**uper quo verbo crisostomus pulchre ad pro
positum loquitur. si tale aliquando mihi adducas mona
chum. qual ut exaggeratione dicam helias fuit.
non tamen illi comparandus est. qui traditus populo
et multorum peccata ferre impulsus. immobiliter per
seuerauerit et fortis. **H**ij autem sunt ecclesiastici et
prelati. qui populorum salutem continuo studet. sed
nec illud obmittendum est. quoniam cui amplius
committitur. ille magis mereatur. si bene ministrat.
quam ille cui minus commissum est. **C**onstat tamen quod vi
ris ecclesiasticis et prelati amplius est commissum.
quam monasticis viris. **A**ccedit quoniam perfectio
seu sublimitas alicuius status non acquiritur
sine caritate iuxta illud. si habuero omnem
scientiam et fidem. ita ut montes transferam.
caritatem autem non habeam. nihil sum.

Cōstat tñ caritatē. p̄mōz magis inesse dei
 coz statui. p̄t̄ aiaz curā quā hñt Preterea si
 meritū vtriusq; status considerare libet. illud
 verissimū est. qm̄ meritū hoīs cōsistit in libera
 do innocentes de manib; fortioz a tirannoꝝ.
 in quoz persona dicebat **Job**. conterebā ma
 los ab iniquo. et de dentib; illius auferebam
 predam. **Q**d magis fit p̄ statū clericoz et p̄la
 torū: q̄ monachorū. **Vñ Hiero. ad Paulmū**
 ait. q̄ sancta simplicitas solū sibi p̄dest Et qm̄
 to plus edificat ecclesiam dei ex vite meritoꝝ
 tñto plus nocet si contradicētib; non resistit.
Demū magnitudo meriti consistit in magnitu
 dine conatus. ad vincendū magnam p̄mpti
 tudine; et incitamentū ad peccatū. quia inq̄t
 ecclesiasticus. perfect⁹ a beatus est. qui potuit
 transgredi et non est transgressus. facere ma
 la et non fecit **T**alis ergo magnitudo conat⁹
 potius est in statu ecclesiasticoz q̄ religiosoz
Possent in hac re plurima adduci. sed breui
 tatis gratia predictis racōmib; contētor. qui
 bus quidam pbare videtur **E**piscopus et cete
 ros ministros ecclesie in status et dignitatis
 eminentia a p̄fectione preferendos esse religi
 osis. a per cōsequens ecclesiasticū statū esse p̄
 ligendū. **V**erūtamenē quid tenendū sit in sequē
 tibus capitulis explicabitur.

Capitulum xxij

Capitulū viceſimūſecūndū de p̄ſta p̄p̄aōe
hōꝝ duoz ſtatiū. vicꝫ q̄liter hñ duo ſta
tus clericōꝝ ⁊ monachōꝝ ſe hñt alſ ad
alteꝝ opatus. et quis eoz ſit ſimpliciter
eligibilior q̄tū ad eminētiā ⁊ p̄fectionē
ſtatus. ac etiā vite ⁊ ſāctitatis.

Conſiderandū rurfus occurrit atq; diſ
cutiendū. q̄liter hñ duo ſtatus ſeu vi
uendi modi. eccliaſticōꝝ vicꝫ ⁊ religi
oſoz. inuicē ſe hñt alter ad alteꝝ opat⁹. reſpe
ctū eminētionis vite ⁊ p̄fectionis ſtatus. In q̄
articulo licꝫ plurima dici poſſent. breuiſſime
tñ ⁊ ſub quodā epilogo dicendū eſt ſm̄ ſan
ctoz doctoz ſm̄as illd eē veſſimū. vicꝫ ep̄s
nō ſolū ceteros oēs ordines ⁊ miniſtros ecclie
militātis: ſ ⁊ cūctos religioſos. et regulares
viros p̄fectioni mō rep̄ntare apoſtolos. ⁊ ideo
ſup oēs eminētiores et in p̄fectioni ſtatu fore.
Nā manifeſtū eſt. q̄ ep̄iſcopi ſuccedūt apoſto
lis in regimie ecclie. vñ **Paul⁹** ad eos ait. **A**t
tendite vob ⁊ vniuerſo gregi. in quo ſpirit⁹
ſāctus poſuit vos ep̄s regere eccliaꝝ dei. quam
acquiſiuit ſanguine ſuo. **P**ro q̄ re aptius deda
rāda preſupponēdū duxim⁹. q̄ q̄tuor p̄ncipa
liter ⁊ ſingularit̄ fuerūt collata apoſtol̄ ⁊ xp̄o
⁊ ep̄iſcopis eoz ſucceſſoribꝫ. que magnā i eis

excellentiarum stat⁹ perfectio⁹ designat. et in quibus
epi aplis succedunt. et eos p̄ ceteris imitantur
Primo v̄ga potestatis in susceptione tpaliū stipē
diorū **Vñ in Matheo legim⁹.** Precepit eis ne
quid tollerēt in viam nisi virgā. ut noie virge
potestate a cristo receptā. de recipiēdo tpalia
stipēdia itelligam⁹ fm̄ **Aug⁹.** Secūdo clauis
in iurisdictione admistracōis sacramētoꝝ.
Vñ ait xp̄pus Petro. tibi dabo clauis regni ce
loꝝ. **Tertio data ē** insufflatio spūs i remissioe
pccōꝝ. **Vñ ap̄d Iohānē legim⁹.** insufflauit
et dixit. accipite spiritūs sanctū. q̄z pccā remise
ritis c̄c. **Sup̄ q̄ v̄bo Greg⁹ in q̄t.** licet intueri in
quātū culmen glorie p̄ducti sūt apl̄i ut vice dei
q̄busdā pccā relaxēt. q̄busdā retineāt quorū
nūc in eccl̄ia ep̄i locū tenent. **Quarto data est**
dispcio linguaz in predicacōne verbi dei. ut
in actibz apostoloꝝ legim⁹. q̄ apparueēt apo
stolis dispcite lingue ad p̄dicandū verbū dei.
In hīs ergo quatuor episcopi apostolos excel
lentiore mō rep̄ntant. q̄ quicūqz religiosi. et
ideo sūt in p̄fectiori statu. **Adde quintū p̄pter**
votū perpetue cure om̄i suaz. vsqz ad animā
et sanguinē **In qua re p̄fectiori mō apostolos**
rep̄ntāt. q̄ omnes religiosi. **Qd̄ votū cure ani**
maz in cōsecracōne sua fecerūt vouētes aias
suas ponere p̄ om̄bz suis in quo voto tā exelle

Cap. xxij.

caritatis oēs religiosos excedūt. quia teste re
deptoē. maiorē caritatē nemo habet. q̄ ut am
mā suā ponat quīs p̄ amicis suis. Sūm⁹ ergo
gradus p̄fectiōis est in ep̄is. q̄ eorū dignitas
p̄fectā caritatē iā acquisitā: requirit non acq̄
rendā. Si vero seclusis ep̄iscopis presbiteros
et ceteros ministros eccl̄ie ad religiosos cōpa
re volum⁹: hoc tripliciter cōsiderāē et intelligere
possum⁹. Primo q̄tū ad hūmā conat⁹ volū
tatē. Secūdo q̄tū ad opis qualitatem. Tertio
q̄tū ad vtrūq; status q̄ditatē seu p̄mitatem
Primo mō preferē opus opi vel stat⁹ statū
ex volūtate opantis. Qui enim p̄mptiori volū
tate et cū maiori conatu facit opus ad qd̄ tene
tur: maioris p̄fectiōis et maioris meriti est.
Si ergo isto mō opa religiosorū et p̄sbiteroꝝ
ad invicē cōpēt: incertū est. que opa sint ma
ioris meriti et maioris p̄fectiōis. q̄ planū ē:
q̄ illoꝝ opa maioris meriti et p̄fectiōis sunt.
qui cū p̄mptiori volūtate et cū maiori conatu
ipsa opātur. Secūdo vero modo q̄tū ad opis
q̄litatē. v̄ginitas preponit cōiugali vel vidu
ali cōtinentie in bono. In malo vero homicidiū
preponit furto. Similiter vita actiua preponi
tur cōtēplatiue. q̄ fructuosi or. Contēplatiua ve
ro preponit actiue. q̄ merito maior: et p̄fectior.
fm̄ quē modū opando aliq̄ opa particularia

que faciūt p̄sbiteriz sūt p̄fectiora aliq̄b̄ opib̄
p̄ticularib̄: z̄ q̄ religiosi faciūt. sic magis ē in tē
dere saluti aīaz: q̄ ieiunare. q̄ filētū tenere.
Et aliq̄ opa q̄ faciūt religiosi. p̄fectiora sūt quī
busda; opib̄. q̄ faciūt p̄sbiteri. Et ita isto mō
habēt se sicut excedens et excessa. **S**z tercio mō
opando opa religiosorū ad opa p̄sbiteroz in
ordine ad primā quiditatē et radicē a qua p̄
grediūtur. puta in ordine ad radicē illaz qua
religiosi totā eoz vitam deo vouē. et se et sua
in cristi obsequiū perpetuo tradiderunt. longe
sunt p̄fectiora quocūq; singulari opere presbi
teroz et eode; modo in perfectione vita religio
soz ad vitam presbiteroz compac. sicut infi
nitū ad finitū. ut dicit **Anselmus in libro de si
militudinib;** Quāuis enim in bono abstīnētia
sūptioni cibi preferatur. fumere tamē cibum
cū aliquo p̄pter caritatē p̄fertur abstīnētie
In malo vero q̄uis adulteriū p̄ferat furto z̄
furati tñ gladiū ad occidendū est grauius q̄
adulteriū. Sic q̄uis p̄sbiteri in aliq̄ p̄ticulari
ope possint p̄ferri religiosis: ex adiūcta tñ ra
dice perpetue obligacōnis. qua se in cristi ob
sequiū religiosi tradiderūt. simplicit̄ i p̄fectōis
statu p̄ferēdi sūt. et hāc opimōnē aliq̄ eximij
doctores tenēt. Alij vero affirmāt archidiacono
nos et curatos et alios inferiores ecclie ministros

Cap. xxxij.

esse in excellentiori perfectionis statu. et maxime
propter tria que eis specialiter ouerunt **P**rimo
propter potestatem. Secundo propter administrationem
officij. Tertio propter honoris preconiũ. **P**otesta-
tem enim receperunt a xpo in persona discipulorum
quũ dictũ est eis **Luce. x.** Ecce dedi vob potesta-
tem calcandi sup serpentes et scorpiones. et sup
oẽm virtutẽ inimicũ. et nihil vobis nocebit. ac
si diceret. dedi vobis potestatem eitiendi omne
genũ immũdanorum spirituum ab obsessis corpo-
ribus. ne putaret esse dictũ de bestiis ut **Criso-**
stomus exponit. **I**stud autẽ repũtant presbiteri in sac-
ramento administratione. **A**dministratiõis vero
officiũ receperunt quũ dictũ est. in quacũq; do-
mũ intraueritis: p̃mũ dicite pax huic domui
Quia enim bonorum oim pax mater est. sine qua
cetera inania sunt. **I**deo xpus discipulis p̃mo
pacẽ iussit offerre: tãq; bonorum omnium initium:
quorum mistros eos faciebat. ut **Crisostomus** di-
cit. **N**os autẽ repũtant presbiteri in euangelij
predicatiõne. in quo p̃mo nũtanda est pax.
Iuxta illud ad **ro. x.** q̃spetiosi pedes euange-
lizantium pacẽ euangelizantium bona **I**stud autẽ
repũtant presbiteri in plebis cure susceptiõne.
pro qua donec ipsã tenet animã: et vitã propriam
tenetur exponere. **S**i honoris preconiũ recepe-
runt: quũ resti cũ gaudio dixerunt dñõ. **temões**

etiā subiciūtur nobis in noīe tuo. **G**audē bane
em̄ ut glo. dicit q̄ q̄si sublimes effecti terribi
les hoībz a demonibz erāt. **H**oc autē rep̄sentāt
p̄sbiteri in subditoꝝ iurisdicōe a cohercōe. a
quibz si bene eis p̄sunt; duplici honore debent
haberi ut dicit **Apostolus. i. Thi. v.** Per hec
igitur q̄ prime dicta sūt occludūt aliqui docto
res. etiā inferiores mīstros ecclie. in eminētia
et in p̄fectione stat⁹ religiosi p̄ferēdos eē. v̄l
saltē eos fore in p̄fectiōis statu. **H**āc itaq; opi
nionē p̄dicti doctores roborare vidētur p̄ rati
ones et autoritates sup̄ius allegatas cum de
excellētia et p̄fectione episcopoz et mīstro
rum ecclie actū est. ad quas qui religiosos
inferioribus ecclie mīnistris p̄ferūt respō
dent. prout in viceſimoquarto ca. videbitur.

**¶ Capitulū viceſimūtertū de alia cōpato
ne hoꝝ duoz statuū clericorū et religio
soꝝ in se adinuiē. v̄icꝝ q̄s sit eligibilior
tāq̄ simpliciter hūanior a tolerabilior.**

Post predictā cōpatoē; hoꝝ duorū
statuū videlicet ecclesiasticoz et reli
giosoz q̄tum ad p̄fectionē status;
alia cōpato succedit; quis videlicet hoꝝ
statuū clericalis vel regularis eligibilior

Cap. xxij,

fit tāq̄ simpliciter hūanior et tolerabilior. In q̄
re ut mihi sane videt̄ questio ipsa facti est. v̄t̄
q; enim viuendi modus excellētissimus atq;
sanctissimus est. in quorū quolibet diuerse
vie ad salutē repiri possunt. nec enim cristus
sponsus ecclie plene illi prouidisset. nisi scdm̄
diuersas infirmitates seu vires suoz̄ fideliū.
sic diuersos viuendi modos ad vnū tñ dei cul
tū tendētes instituisset. Hinc ip̄e ait. in domo
p̄ris mei māñones multe sūt. Et itez̄ scribit̄.
in via domini alius sic. ali⁹ sic ibat. oēs tñ nō
ad diuersos fines s; ad vnū p̄perātes. Sed ut
deo diuersis tñ gressib; famulētur et si ali⁹ cur
rat. alius plane vadēs. ei nō inuadeat. cū vter
q; metam attingat. que diuersitas vnitatis ē.
q̄ ad vnū dei cultū diuinit⁹ ordinata. Ita igit̄
decora diuersitate atq; fulgida vnitatis floret
atq; splēdet dei ecclia. tā pulchra fideliū suoz̄
vnanimi varietate. **N**ihilomin⁹ tñ inter istos
status seu viuendi modos ut supra tactū ē. ex
diuersis casib; et respectib; alter istis. alē illis
eligibilior est. **V**n̄ ait diomisi⁹. nōnulli sūt in
via p̄ficiēdoz̄. et ad p̄fectionis acquisicōez̄ ali
quo indigēt. qd̄ alijs nō expedit. **N**ā ad depri
mēdas passiōes. ardua vita vic; p̄ abstinētiā
ac exercitia et vigiliāz̄ expedit. Alijs vero
non hñtib; illas passiōes. non ogrueret. qui

forte defectus suos alio exercitio: vel diuine gra-
tie auxilio supplere possent. Nam veluti s^m do-
ctrima Apostoliz in vno corpore multa sunt me-
bra non itez officiu habentia. et qd vni congruit
alteri plerūq; est nociuū sine offensione cor-
pis. sic plerūq; vna viuendi forma q̄ aliqui-
bus est ad salutē: alijs cedit i p̄nitentem. et eō-
tra. Profecerunt certe sibi et multas in ordine
ecclesiastico cōplures quos nūerare opofū foēt
Ad eo ut dicere mihi recte posset aliqs tāq̄ de
stellis celiz nūera si potes. Sic **Nicola** fulsit.
sic **Greg.** sūm⁹ ip̄e pontifex. sic **Paulin**⁹ ep̄us
nolan⁹ licet opulētissimus: s; et in regulari et
monastica vita effulsit. Itē **Basilis**⁹ **Benedict**⁹
Hieronim⁹ **Dominic**⁹ atq; **Franciscus**. et plu-
rimi quibus domus domini referta est. inter
quos nōnulli aut dīmo motu supnaq; inspiā-
tiōe vocati: aut varijs ex causis ex altero sta-
tu ad alterū aspirarūt. in quo beati euasere:
sine tñ prioris status dīminuōne. Hinc **Bn-**
dictus. hinc **Onicus** et q̄ plures strīdiori fer-
uore deo famulari cupiētes. et seculi osoria fu-
giētes: ex clericorū ordine ad regulatē vitā trā-
siērūt. Hinc rursus **Aug.** **Greg.** eadē vocati inspi-
ratōe et p̄fitendi fidelib; vterib; zelo succēsi:
ex monastica religione ad ecclesiasticū episco-
palis ordīs gradū s̄acte et merito re d̄meāt

Unusquisq; igitur putet secundum Apostolum destina-
uit in corde suo: sic hanc vel illam viam eligit. vias
suas considerans secundum finem sibi intentum. Est enim vter-
que statim ut tactum est non preceptis sed consilii et su-
perrogationis. nec imperat sed suadet. Et veluti de
virginibus Apostolus ait. qui potest cape capiat
Et de matrimonio secundum eundem Apostolum plerumque meli-
us est nubere quam mori. Ita in hijs statibus dicē-
dum est In quibusdam forte vtiliter foret ut per
spirituale matrimonium ecclesie nubant. quasi ultra vi-
res inextinguibiles sub stricta regulae vita retro re-
spicientes. vitas deserunt inceptam Itaque inextinguibiles
et infirmis putamus. quod status
ecclesiastici ordinis tamquam humanior et tolerabilior
est preeligendus. nisi altiori inspiratione quis de
super ad aliam vitam vocatus aut spirituali et corporali
adiumento roboratus fuerit. Accedit ad hoc. quod
eligere actus est voluntatis et virtutis. virtus ergo
ipsa consideranda est in christum secundum electionem me-
di dei quod in recta ratione consistit. Ecclesiasticus itaque sta-
tus attendit humanam fragilitatem et promptitudinem
peccandi: quaedam viam mediam et rationabilem viam
ubi habet videtur. Habet enim religiositatis satis.
Habet et aliquid humanitatis seu laxitatis. quod si
forte dicatur religionis vitam etiam eodem respectu
simpliciter fore eligendam. pro eo quod habet toleran-
tiam et moderationes suas ad iudicium prelatorum.

nec ultra precipitur: quod rationabiliter si supportari
possit. Et quod dato quod quis in religione cadat: ha-
bet resurgendi remedia propter intentionem ad
deum erectam. Habet demum fratres a quibus iurari
potest. **F**actor illud verum fore. tamen illud idem quod
eisdem religionis ex promissione fit: seu indulgentia
dericis: fit ex iure communi. quod enim tolerat
aut indulget. constat legi derogare. atque aliquando
prohibitum esse. et si aliquando sine causa indulgetur:
conscientia urgetur et inter bellum nascitur: ubi querari
sperat. maxime prope instituta et artificiosas cuius-
que religionis constitutiones: quibus se artari voverunt.
et ad multa alia quorum transgressio: aut contemptus
mortale plerumque inducit peccatum. quod omnia non ita
acriter clericis contingunt. **D**emum ea ipsa remedia.
quae religionis appetunt ex tolerantia vel fratrum pro-
fidio esse clericis omnia esse possunt. **C**irca secundum vero
quod statum seu vivendi modum perfectiorum religio fit.
tamquam sanctior et perfectior: dictum est in praedicta ca.

Capitulum 111. assignentur rationes ad obiecta contra
religiosos pro tuncda opinione illorum quae sentiunt
religiosos esse in perfectiori statu: quam sint decani
archidiaconi et alii inferiores deici post episcopum
ubi discutitur quae sit perfectior vita activa vel con-
templativa. et de eorum ad invicem comparatione.
et de aliis hanc materiam tangentibus.

Libet igitur pro tuenda illa opinione
 que habet inferiores ministros ecclie.
 post epōs non equari religionis quo
 ad statū pfectōis rēdere ad nōnulla obiecta
 supius adducta. que p̄bare vidētur. archidi
 aconos. curatos. ⁊ predictos inferiores mini
 stros ad religiosos compatos pfectiorē. aut
 saltē equalē statū in ecclia obtinere. Et q̄ q̄ p
 ea q̄ dicta sūt satis racōes ipse solute videant.
 p̄ticulari⁹ tñ ad singulas singule sient fatissa
 diones. primo iḡ dicebat. q̄ monachis lici
 tū est trāsire ad statū presbiteroy. tāq̄ ad p
 fectiorē. q̄ ut inquit Hieronim⁹ et trāssump
 tione in canone. xxiii. q. i. dicit. sic vine in mo
 nasterio ut clericus esse merearis. Rūdet em̄
 q̄ monach⁹ tāq̄ monach⁹. nō habz officii
 clerci exercere. verūtū inq̄tū lrati ⁊ docti sūt li
 cite possunt pmoueri ad presbiteratū. ⁊ curā
 monachalē alioy habere. pfectionē tñ status
 non habet ex illo transitu. s̄ ex perpetua obli
 gatiōe voti. ⁊ ita licet fiat presbiter nō dimie
 tit pfectionē monachalē. ideo subdit in presb
 ito decreto. multo tpe discere. que postmodū do
 ceas. ⁊ inter bonos semp meliores sectare. De
 inde adducebat illud Hiero. ad Eliodoy ubi
 dicebat hiero. m̄hi scz monacho aū presbi
 terū sedere non licet. illi si peccauero. licet me

liber scds.

tradere sathane. Ex quo videt̄ curā aiaz habē
tes in p̄fectiori esse statu quibusuis religioſis
d̄teplationi vacantibz. aut saltē in statu p̄fecti
omis eē. Sed dicendū est omnes ministros ec
clesie esse in p̄fectionis statu modo quo supra
didū est vicz p̄p̄t officij adm̄stracōez. h̄ talis
p̄fectio stat⁹ s̄ in eos q̄ h̄ac op̄ionē tenēt: ma
gis accipiē. op̄atiue q̄ p̄p̄rie. Vñ canones ap
pellāt statū clericoz gradū quēdā. ut inferi⁹
lati⁹ tāget. Postea vero dicebat̄ bonū publi
cū p̄ferendū eē bono p̄uato. et cū curati gerant
officiū publicū quia curā aiaz. quo zelo vel
officio s̄ in **Greg.** nullū ē deo acceptabilius. et
religioſi solū intēdāt p̄p̄rie salutē. videtur curā
tos eē in p̄fectiori statu. Quibz r̄ndēt. q̄ q̄uis
absolute intēdere bono publico: sit maioris p̄
fectionis q̄ intēdere bono p̄uato. hoc est in ge
nere opis p̄fectio. intēdere tamen p̄fecte bono
p̄uato. vel salutē p̄p̄rie p̄fertur illi q̄ imp̄fecte
intendit bono publico. zelus enim aiaz sacri
ficiū est acceptū deo. si ordinate fit. q̄ ordo ē: ut
q̄s p̄mo habeat curā salutis sue. et postmodū
alioz. quia ut scribit̄ **Math. xvi.** et trāſſump
tiue in canone. Quid p̄c̄st h̄oi si vniuersū mū
dū lucretur. aie vero sue detrimētū patiatur.
Demqz r̄ndēt alio mō. vicz q̄ ea q̄ dicta sunt
bene p̄bāt curatos: et inferiores m̄stros ecclē

Cap. xxiii.

si recte agant: posse eē in p̄fectiōis op̄e: s̄ nō in
p̄fectiōis statu. Quia predicti mistri ecclesie
nō suscipiūt plebis aut parrochie sue curam
cū perpetuo obligatiōis voto. qđ ex eo patet.
qđ eā deserere p̄nt. aut renūtiādo. aut p̄ religi
om̄is ingressum. soli ergo ep̄iscopi cū voto p̄
petuo suscipiūt curā animarū. ⁊ ideo sine licētia
Apostolice sedis illā deserere nō p̄nt. Rursus
qđ obicit de **Helia** de quo **Crisost.** dicit. si talis
aliquē adducas mihi monachū: qual **Helias**
fuit. nō tñ illi op̄andus est: qui tradit⁹ est
cure populorū ac. **A**d qđ dicit. qđ **Crisost.** non
intelligit de simplici presbitero. sed de ep̄isco
po. qđ si loq̄tur de simplici p̄sbitero. nō intēdit
preferre statū presbiteri statui religiōis. s̄ in
tēdit qđ piculiosior est stat⁹ hūis curā animarū:
q̄ religiosi in contemplatiōe viventis. ⁊ p̄ conse
quens seruaē se innocentē in maiori piculo in
ditū est maioris virtutis. **S** q̄ quis maior ut⁹
requiratur ad hoc qđ aliquis se preseruet im
munē a peccato int̄ populos q̄ in religione:
maioris tñ virtutis est vitare picula religiōis i
trādo qđ nō vitat picula int̄ populos vinēdo.
Ite obiciebat qđ p̄sbiteris et mistris eccl̄ie ma
gis omittit. vicz cura animarū. q̄ religiosi. ⁊ p̄ ose
quē stat⁹ maioris p̄fectiōis ⁊ merit. ad qđ di
cit. qđ aliquē agē l̄ admistrāe dupliciter argit

Lib. I. c. 8.

si enim ille cui plus est commissum maiora faciat. aut plus seruiat: indubie plus meretur: & quod ille cui minus committitur: et minus faciat. sed si ille cui minus committitur maiora et perfectiora faciat et plus seruiat magis meretur quod ille cui magis est commissum et minus seruiat.

In utroque igitur statu clericorum et religiosorum ista duo reperiri possunt. per que vis argumenti soluitur. Ad aliud autem quod dicebatur de merito et perfectione quod consistit in cura animarum. supra responsum est in solutione ad argumentum quod fiebat de publico et communi bono priuato preferendo. Subsequenter non obstat quod dicebatur quia liberare innocentes de manu perfidorum maxime perfectionis et meriti est. adducentes etiam illud Hieronimi. quia sancta simplicitas solum sibi prodest. sed tanto plus nocet: si contradicentibus non resistit. Dicendum est quod illa magnitudo meriti intelligitur ex parte mentis. quando quis tantum proficit in contemplatione. ut propter deum velit intendere salutem proximorum. etiam cum aliquo detrimento contemplationis. Hoc enim modo certum est quod ad maiorem perfectionem caritatis pertinet quod simpliciter vacare contemplationi. Et hoc est quod Iheronimus in libro de summo bono ait.

liber scs.

et esse cū xp̄o. qđ mibi multo melius est. per
manere autē in caritate necessariū ppter vs.
Et hoc confidens scio quia pmanebo omnibz
vobis ad pfectum vestrū. super quo verbo di
cit glo. **Rs** elegit **Paulus** non qđ sibi meli⁹
erat. sed qđ multis expediebat propter cari
tatem que supereminet omnibus. Si vero cō
sideretur principiū formale quo quis meret.
putant aliqui qđ maioris meriti est contēpla
tiua vita q̄ adiuua. Cū enim principiū forma
le merendi sit caritas. sicut magis meritoriū
est diligere deum s̄m se q̄ diligere proximū.
sic maioris meriti est vita contēplatiua que
directe de suo gñe ordinat ad dilectionez dei
s̄m quez modum intelligitur illud **Greg. vi.**
morali. ultimo ca. **Marte** cura nō reprehendit.
Marię vero contēplatio etiā laudat. qđ magna
sunt vite adiuue merita. sed contēplatiue sūt poti
ora. Verū si considerat op⁹ meritoꝝ videtur
se h̄re sicut excellētia et excessa. qđ respectu me
riti accidentalit. cū tale meritū datur s̄m gen⁹
opis maioris meriti pōt esse adiuua vita potior
q̄ contēplatiua. Et isto modo nedū ep̄i s̄ psb̄itei
a sacerdotes curā animaz h̄ntes. in excellenti
ore et perfediore statu sunt. q̄ religiosi. Et de
istis loquit **Aug⁹.** **Valerio.** Nihil est in hac
vita difficilius. piculosi⁹. laboriosi⁹ ep̄iscopi.

presbiteri. aut diaconi officio: si pfuatoe agatur. sed apud deū nihil beatius: si eo mō militetur quo noster **I**mpator iubet. si vero utrūq; seu utramq; vitā sumimus respectu meriti essentialis. qd̄ respondet caritati tanq̄ radici merendi. putāt aliqui simpliciter maioris meriti eē cōtemplatiuā q̄ actiuā. **A**lij vero famosi et moderni doctores cōpādo istas duas vitas ad inuicē distinguūt. qz q̄tū ad eoz substantiā simpliciter potior: et p̄ se q̄s p̄ferēda est cōtemplatio. ut dicit̄ in c. nisi cū pridez. de renūtiacōne. **I**psa est enim securior et magis suavis. paucissimis indigens et propter se eligenda tanq̄ quietissimā. quoz contraria contingūt opibus actiue. et fm̄ hūc modū opandi cōtemplatiua simpliciter est melior. et p̄ferēda actiue. si vero opant̄ q̄tū ad eoz vsū: tūc distinguūt. nā qz vsus respicit opis executōez. **E**xecutio autē actiōis duo respicit. scz ipsos ad quos est scz subditos. et ipsū exequētes scz prelatū. **S**i p̄mō mō opent̄. sic actiua p̄ferēda ē cōtemplatiō. qz pluribz vtilis ē. et magis fructuosa. ut dicit̄ i dicta decretali. licet illa sit securior et magis suavis. qz in fecunditate sololis lippitudo. **L**ie **R**achaelis pulchritudini ē prelata. ut dicit **G**reḡ. sup̄ **E**zechielē exponens illud erat **L**ia **H**ipparh̄ fecunda. **S**i vero compentur secundo

Liber s^os.

modo aut est ad illud dispositus et idoneus :
aut non. si non: tunc melior est sibi vsus con-
templatiue. quia sibi potest ibi p̄ficere. sed in
adiua: nec sibi nec alijs. Si vero est idoneus.
aut accedit vocat⁹ a necessitat⁹: aut p̄pria vo-
luntate. Si secūdo modo contēplatio precellit.
quia adiuua non precellit nisi pueniat ex coa-
ctiōe a necessitate. Si vero coactus. tūc simpli-
citer adiuua precellit quo ad vsū eius. et sic si
ue cogatur ab homie vel ex caritate. vel p̄pter
necessitatem proximoz. et talibus melior est
adiua: q̄ contēplatiua. Nam p̄ talem actionē
augetur caritas. et ad p̄ferendū aduersa. et
contēplandū optima. et sic sua actio est meli-
or alijs: q̄ sua contēplatio. est etiā maioris
meriti. Et sic patet q̄ quo ad vsū vite presē-
tis talis adiuua est simpliciter melior status
eius. et etiā opera magis meritoria. **F**atetur
tamen q̄ contēplatio est realiter preeligēda.
quia plures inueniuntur ad hoc idonei: qui in
actione deficerent. Si tamen homo esset asse-
curatus. q̄ populus indigeret. a q̄ bene gere-
ret illam curam etiam sine periculo peccati pos-
set illam desiderare a se in gēre. a velie magis
hoc fieri per se q̄ per alium. neq; hoc esset pre-
sūptuosū. quia licitum est appetere maius me-
ritū sicut fecit **Isaias** Itaq; talis vita tāq̄ bō

Cap. xxv.

simplicit̄ est p̄eligēda Ex quibz apte mōstrat̄
quō intelligēde sūt racōes adducte p̄ pte illo
rū. qui putāt statū clericorū inferiorū. ab ep̄o
perfectiorē esse statū religionis.

Capitūlū viceſimūquintū de excellētia et
laudibz vite monastice. ⁊ religioſe. ⁊ de
pluribz cauſis propter quas p̄eeligē
da ſit q̄ alius viuendi modus.

Monasticā religioſāq; vitā; p̄conūſ
laudibusq; efferre: nō puto aliud fo
rez q̄ lucē ipſā facibz adiuuare. habz
enim hęc vite gen⁹ ea om̄ia q̄ ad bene beateq;
viuendū p̄ferūt. q̄ ad verā felicitatē p̄ducūt. ⁊
ut paucis om̄ia p̄prehendā. id habet p̄riū reli
gioſorū vita. ut deo p̄pinq̄oz acceptiorq; ceteris
eſſe videat̄. qui em̄ inq̄t Apoſtol⁹. adherz deo ⁊
vn⁹ ſpūs ē cū eo. Pa ⁊ Hiero⁹. fatet̄. melioēs
nō poſſe inueniri: q̄ q̄ in monaſterijs p̄fecerūt
Vñ et Aug⁹ i libro de opibz monachorū. illos
ſāctiores eē teſtat̄: qui a ſpectu hōim ſepati:
paucis ad ſe p̄bent acceſſum. ſ; deo p̄templāt.
Quis em̄ dubitat qn̄ deſerētes mūdū ⁊ tumultū
ſeculi. ⁊ ſe a ſeculi obſcāmētis ſegregātes ⁊
xp̄o p̄formētur. ⁊ ab eo facili⁹ p̄fortētur qd̄ lati
us ip̄e Auguſt⁹ p̄ſequit̄ ſup illud Apoſcalipſi.

Liber 106.

mulier fugit in solitudine. si neque illud promittendū est: quoniam in ceteris huius vite occupationibus et viuendi modis. illud hominibus omnium est: ut tunc transeant et non redeant. Religiosi tamen viri illud facile agere possunt. non tamen ne tempus fugiat: sed ne pereat. Occupatur quidem religiosi aliquando lectione plerumque oratione. nec altera alteram impedit. sed auget. Succedit demum diuini verbi predicatio: qua deo nulla gratior occupatio esse potest. Deum itur ad bonarum artium studia. Discunt enim aut docent scribuntque posteris doctrinam ad erudandos saluandosque homines. nullumque illis tempus vacuum est. Et cum teste Cicerone. nihil dulcius bene impensis temporis memoria. hac locupletissimi sunt religiosi. In ceteris siquidem viuendi modis consideremus hominum tempora. Primo infantiam ipsam siue pueritiam in vanos ludos. Adolescentiam et iuuentutem in libidine et auaritia. Senectam vero a senium in querelas. in cruciatibus et dolores et verborum in suspiria. in lamenta consumimus. Religiosi vero infantiam in artibus addiscendis. in diuino cultu imprimendo. Adolescentiam vero in altioribus studiis. Senectutem vero in docendo. predicando. deoque vacando et contemplando fruduose expendunt. Et ut paucis agamus inter monasticam vitam et ceteras viuendi formulas illud inest. quod quod magis illi minister ut saluum fiat

Cap. xxv.

entūisti conā ut pereāt. quāmo quātū illi nos
ad saluandū inuitāt. adiuuāt. atq; cogūt. tū
tū nos pōs prepedim⁹. **C**eterū religiosoz vitā
ex quinq; causis excellētior atq; pfectior ceteris
videtur. **P**rimo quidē qz dignior. veluti quam 1
p̄ps eligere visus est. ⁊ Apostoli secuti sūt. **S**e
cūdo qz securior. nā ut inquit **Aug⁹**. p mille ca
dētibus in religione. cadent decē milia in seculā
vita. **T**ertio excellentior est vita monastica. 3
qz dulcior atq; iocūdiōr. nō enim habz amari
tudine conseruatio eius. nec tedū diuidit illi⁹.
sed gaudiū ⁊ leticiā. **Q**uarto qz sanctior ⁊ deo 4
p̄ximior p adhesionē ⁊ contemplacōis. vñ quidā
sapiēs religiosoz vitā recte p dexteraz designt.
secularē vero vitā p sinistra. vñ sup illo leua
eius sub capite meoz ⁊ dextera illius amplexa
bit me. **R**ecte inq̄t secularis vita sub leua ec
clesie ponit⁹ qz inuat ad sustentacōez. **S** dexte
ra idest vita religiosa. cristū sponhū ecclie āple
xatur. dū eius innocētie ⁊ cōtemplacōis āplexi
bus delectat⁹. **S** et hīs alia quinq; addenda
sunt. ppter que monastica vita pfectissā atq;
excellētissā habet. **P**rimo qz tpaliū solitudi 1
nis minus habet. **S**ecūdo quia ad spūales ad 2
hesionē maiorez habet aptitudinē. **T**ertio qz 3
maiorez recōpensationē ab ea sperat. **Q**uarto 4
qz in ea maiore vnusquisq; hz sui potestatem

et fruítione. Quinto quia in ea vnusquisq; fa-
 cilius vitat hūanorū piculoꝝ p̄mptitudines.
 Rurſus monaſtici viti nedū in hīs ſed plu-
 rimis alijs cūctis vite modis p̄ferūtur. Alibi
 em̄ negotiantes foris quietē querūt. quā reli-
 gioſi iter ſe hñt. Illi t̄p̄alib; ſtudet. ſecularib;
 implicātur. vanitatib; inuoluūtur. a dū in fei-
 ores plurimos habere delectātur. ab interiori-
 bus a ſuperiorib; elongātur. Diſtrahūtur alibi
 hoīes p̄pter ea q̄ foris ſūt. et infeliciter amittūt
 p̄tioſiora que intra ſe ſūt. ut recte cū **Bernb.**
 dicāt. Q̄nto magis ad mundum accedimus
 t̄nto magis a deo recedim⁹. Deſiderāt em̄ qui
 extra religionē degūt videri ſapientes: dū ope-
 rū bonorū penuria. a vera ſapientia ſtulti effici-
 untur. Credūt foris lucrari dū ſeipſos pdūt.
 celeſtia appetere vidētur. dum carnei eis oculi
 ſunt. Q̄nto magis in t̄p̄alibus redduntur ſo-
 liciti: t̄nto magis a ſp̄ualib; efficiūtur mēdici
Ceci quippe ſunt et duces cecorū. omnia enim
 diſponere. ordinare. et ſciē preſumūt: dū ſeip-
 ſos diſtrahunt. Illa preterea differētia inter
 ſeculares et religioſos aptiſſima eſt. quomiā
 ut inquit **Hugo de ſancto Victore.** in illis vi-
 gilat ſp̄s dei dum in ceteris dormit: viget in
 illis ratio. in iſtis ſenſus. in hīs ratio extingui-
 tur. feruet in illis amor dei in iſtis amor mūdi

hī mūdū diligūt: dū illi relinquūt illi omniū
 obliuiscūt. et vnusquisq; vnice matris sue
 p̄tinuo recordat̄ isti vero om̄iū que sunt mūdi
 recordātur et se obliuiscūt. Illi caduca. hec et
 terrena amplectūtur. et ad ea sūope aspirant.
 dū isti ea q̄ supra terrā sūt desiderāt. **N**ō gres
 su p̄prio currunt ad interitū: dū monastici ad
 salutē festināt. **R**eligiosi oīa p̄p̄t̄ deū dimittūt.
 dū tpales vici deū elinquit̄ p̄p̄t̄ oīa. **S**z c̄te nō
 fallūtur. ea enī funesta cecitas vicē eis reddit.
 q̄ cū p̄pter eos om̄ia deus fecerit. isti p̄pter illa
 deū dimittunt. q̄re iuste eos om̄ia dimittunt.
Seculares deniq; prudētiores vidētur. in qua
 re hui⁹ seculi se homines cōprobant. quia ut
 scriptū est. filij hui⁹ seculi prudētiores sunt fi
 lijs lucis. **I**sti ad ea que dei sunt. tardi. duri.
 pigri. tepidi. atq; inertes sunt. nec cogitāt q̄
 tendere debeant. viā sciūt: sed scienter deuiāt.
 et si quī eam nesciūt. illam nō inquirūt. **R**uin
 imo religiosoz vitaz. quia humilem. quia se
 cūlo obiectā. quia mollibus noo indutā abiti
 unt et vitam eoz putant insamiam. quī pau
 lopost videbunt quomodo computati sunt in
 numero sanctorū et fors illoz ineteruū. **P**at̄
 ergo hui⁹ regularis et monastice sūma excellē
 tia et p̄fectio sup̄ ceteros tempales status.

Liber 106.

Capitulū viceſimūſextū de difficultatibz vite religioſe et de laboribus et aculeis religioſorū in genere.

Religioſā atq; monaſticā vitāz laudabilem atq; pfectā. et deo acceptāz eſſe nemo eſt qui ambigat. Verum alia alijs congruūt. et diuerſi ad diuerſa aptioēs ſunt. Deniq; aliud eſt religioſū eſſe. aliud religioſe viuere. multi noīe religioſi ſūt. paucī re. plurimi religioſe viuere ceperūt. quī ſuperſtitioſa vita ſimerunt et ut quīdā ait ſapiēs dulce negotiū. iocundū nomē religionis eſt. ſed pgreſſus difficilis. veluti ī quo vite ſtatu hōi libertas. volūtas ac voluptas. et affluētia admittit. et ut breuibz dicā ipāq; que natura cōcedit. ſancta religio prohibet. Fatet in monaſterijs de^o ipſe noſcīt. ubi deī notitia. amor et cultus habētur. ea tamen in ceteris vite ſtatibus impleri poſſunt. et vtinam tam dignē tam recte implerentur ab hōibz q̄ ſciūtur. Scit em̄ vnusquiſq; quō placere deo poſſit. id q; ſi agat. vere religioſus eſt. ſe em̄ deo ille religat. quī in pietate et humilitate deū colit. et inſolentias ſtirpat. Fatet ea cōmodius in monaſterijs fieri. ſi facultas corporis animi q; vires ſuperēt. deniq; quietē aī in religioē

Cap. xxvi.

monastica inueniri aiunt. **Quibus** ego dicē possem. si quiete; animi speras aut optas. cur ego in bello stas. **Quocūq;** igitur i statu viuas. quis tibi bellū infert: nisi tu vn? **Quid** ergo tu tibi auferis: q̄re in alio statu speras. **Deniq;** cōsidera illud **Ih̄dori.** quomā ad dei quietudinē nō accedit passib; corpis: sed mentis speculationib;. vidisti tu plurimos religioso habitu indutos p̄ inquietudines discurretes. apostatantes. et alios p̄pter inopiā rez necessariatū ab incepto ope cadentes. de quib; scriptū est. quomā p̄pter inopiā multi deliquerūt. **Quāq;** illud fateor nō sacre religioni: sed eoz improbitati imputandū est. verūtamen deliberatōe et consilio nō paruo opus est. **Quare** ut ego puto monastica religiosaq; vita ab illis potissimē eligenda est: qui casū non timent. imperfectis enim et fragilibus. et nondum vicioz mortificatione; supantibus. expiendū dixerim non p̄fitendū. aut verius differendū. **Preterea** religiosi nōnulli huius temporis ab vtero regule sue aberrātes. quo enim modo conuersentur quoue obedientie paupertatis et castitatis tramite religionē obseruent. tu ipse nosti. in quibus ut mihi videtur maior est periculi timor: q̄ spes p̄ficiēdi. hinc quidā sapiens illud tenoz exponens lapides sanctuarū disposi sunt.

Liber S^odis.

Plangunt inquit religiosi implicati tempali-
bus negotijs: quod non est actio secularis vite.
quam hodie non admittunt religiosi. discurte
singulorum occupaciones et officia: religiosos
adesse videbis. Secularia enim negotia seculariter
pertractant. ad que vana proficendi gratia.
aut vocati accederent. Sed per dolorem sese inge-
runt cupiditatis vel adipiscende dignitatis gra-
tia. aut forte lasciuatatis et habende exēptiois.
ut exantiant collum ab obedientia suorum prelati-
um. agentes contra principalia eorum vota. pro
quorum obligacionem positi sunt in statu perfecti-
onis. Et quod quod prauorum hominum facta. bonos a
bono non retrahant. quoniam sicut pena suos
actores: sic innocentia suos tenet sectatores.
Nihilominus hec quorundam religiosorum pra-
ua exempla. et si aliquos a religione penitus non
arceant. cogunt tamen ut differant quousque se
expiantur. Quibus colligitur hunc statum non
parum laboris et difficultatis habere.

Capitulum vice simū septimū particulatū
et latius de promptitudine periculorum
huiusmodi status in specie. et de malis
religiosis. et abusus illorum.

Dest difficultates et labores predictos quos nonnulli in genere adducunt. circa monasticam vitam afferunt. et alia periculosa de promptitudine periculi huius status. **A**nt enim quia pericula monastice vite ex plurimis conspiciuntur. eo presertim. quod cum peccata effugere vix possimus. constat in eodem genere peccandi longe grauius religiosos peccare quam ceteros homines. **Q**uis enim dubitat ut sanctus **Thomas** refert. religiosum grauius peccare fornicando contra votum continentie. quam peccare contra votum paupertatis. grauius denique peccare inobediendo contra votum obedientie. **D**emum quis dubitat religiosum grauius peccare ex contemptu. quod ut sancti antea doctores. pro contemptu videtur ingratus beneficii recepti. cum per religionem sublimatus sit ad perfectionis statum. quoniam et dei filium osculetur atque vituperat pro contemptu. **C**ontra quos **Hieronymus** queri videtur inquit illud sapientis. quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa. **D**enique grauius peccat pro prompta scandala. cum multi eius vitam ut speculum respiciunt. **Q**uos idem **Hieronymus** signat. **A**it enim cum propheta **Hieremia**. vidi similitudinem adulteri. et iter mendacium. et confortauerunt manus pessimum. non ut auerteret unusquisque a malitia sua. **C**onfortauerunt inquam manus pessimum. quod malo eorum exemplo mali quodammodo confortati videntur. eos videlicet

Libet D. C. S.

sequendo in sceleribus quos sequi debuerit pie
et sancte viuendo. Est igitur periculosus contemptus in
religioso. quod ut **Thomas** ait. cum religiosus ve
nit in contemptum incorrigibilis efficitur. et omnis
est pessimus. **Ad**ducens illud **Hieremie**. contem
pisti iugum et dirupisti vincula mea. **Ubi Berno**
ad Eugenium Rue maior pueritas. quam maior con
temptus. quam post perfectionis votum promissionem
voluntariam obligationem. post sacri habitus
susceptionem. post exemplorum virtuosorum patrum
multitudinem. et perfectionem redire ad peccata si
cut canis ad vomitum. **Illorum** precepta ostendere.
quos totius vite et actionis sue iudices loco
dei elegit. **Et** subdit. magna monachi dignitas.
sed magna eius damnatio. si que sunt monachis
agere permittit. **Ceterum** huius status labores
et difficultates non negauit **Augustinus** ad
Vincentium donatista. **Ait** enim. fateor caritati
vestre coram domino deo nostro. qui testis est super
animam meam. ex quo deo seruire cepi. quomodo
difficile sum expertus meliores posse inuenire.
quam qui in monasteriis profecerunt. ita nec peiores
quam qui in monasteriis defecerunt. ut hinc arbi
tror in apocalypsi esse dictum. **Iustus** iustificet ad
huc. et qui in sordibus est. sordescet adhuc. **Attende**
denda ergo sunt **Augustini** verba. **Fateetur** enim meli
ores non reperiri quam qui in monasterio profecerunt.

16.

Cap. xxvij.

sed nec peiores q̄ qui defecerūt. Cōstat enī lō
geplures deficere q̄ p̄ficere. Nam ut Hieros.
inquit. rara est virtus. atq; difficilis. a pau
cis appetitur. Sed et p̄hus in ethicis ait. diffi
cile admod̄ fore tenē medium v̄tutis. q̄re lon
geplures deficiūt q̄ attingūt. velut sagittan
tes ad signū mediū: plures deficiūt q̄ signū
tangāt. Vñ quidā sapiens nō mirat̄ q̄re plu
res hōies sint viciosi q̄ v̄tuosi maxime q̄ pec
care multis modis cōtingit. a v̄nico defectu q̄s
reddit̄ v̄ciosus: s̄ nequa q̄ quis v̄tuosus a in
nocēs erit. nisi omni cōcurrente virtute que in
uicē onere noscūtur. Vñ saluator multos fore
v̄catos ait: s̄ paucos el̄cōs. Et p̄pha clamat.
q̄ multiq; defecerūt. Et itez. ones fil̄ inutiles
facti sunt. nō ē qui faciat bonū. ut bonoz rari
tatem atq; paritatez designaret. Cū ḡ in ōni
statu plures deficē arbitrandū sit: religiosos
gravi⁹ deficere nō est ambiguū. Quis em̄ non
cernit religiosoz tā copiosā nūerositate. sed
quis nō videt tā paucoz sanctitatē. quis non
cernit multoz religiosoz supbiā a elacōez: s̄
quis non videt paucoz humiliacōez. plurimi
ēte sūt religiosi. s̄ p̄chdolor tales ut cū Bern.
loquat̄ sub habitu ēligionis animū secularē.
a sub panis ouersatiōis h̄te inueniātur: cor
altū in seculo. a p̄uersum ad religionis opa.

de quibz idē **Bernh.** ait. doleo de multis q̄ post
spretā populi pompā ouersari deberent in sco
la humilitatis. grauius insolescere a impatiē
tes ampli⁹ fieri in claustrorū q̄ fuissent in secu
lo. Et quod magis piculosū est. pleriqz in reli
gione nō patiūtur haberi se contēptūz qui in
domo sua seculariter viuentes. nō nisi contēp
tibilis esse potuerūt. Preterea in eo versatur
q̄ maxime religiosorum periculū. quia cum
sint religati deo dum se ligatos fore dolent. se
amittunt solutos. non considerātes q̄ bene li
gata securius custodiūtur. soluta vero facile
perdūtur. Multis rursus aculeis a laboribus
status religionis est refert⁹ et pluris piculis
expositus. Quis em̄ dubitat teste **Bernh.** gra
uissimū esse inter assuetas epulas efurire. inē
delicias p̄teritas macerari. inē vestes p̄tiosas
et multas algere. Et inē diuitias quas oñdit
mūdus. offert diabolus. desiderat nē appetit⁹
eas contemnere. Profecto tñto hec grauiora
existūt q̄nto grauius a pauitoribz tolerātur.
Fateor certe quia ut **Bernh.** ait. non desūt re
ligiosi in claustrorū. qui hoc pacto volūt eē pau
peres. ut nihil eis desit. Demiqz volo religiosi
casti sint a pauperes. Quid tamen dices de pe
riculo arrogātie. vane glorie. q̄ nō nisi melio
res tēptat. Vñ **Hiero.** plus ē depouisse aīm ⁊

Capitulum xxvij.

quod cultum difficilius attigantia quam auro careremus
a gemis. **H**is enim abiectis gloriosi interdum
tumemus sordibus et redibilis paupertate popu-
lari aure offerimus. **S**ed ad alia transeamus. **Q**uis
talis religiosus est quem **Bernardus** ipse describit. qui
in nullo profusus aut resistit personis aut inuide-
at paribus aut subiectis. plene obsequatur sociis
vgruens subiectis utiliter omnibus descendens
fugax voluptatis appetitor laboris patiens ab-
iectiois impatiens honoris pauper in pecunia
dines in scientia humilis ad merita superbus ad
vitia. qui ita huic mundo moritur sicut soli deo vivere
delectatur. **D**e his **Eusebius** dicebat. quoniam tali-
ter in monasterio vivere perfectio est. sed aliter con-
uersari magna damnatio est. sed certe potius eos
imitantur. de quibus idem **Bernardus** ait. quoniam superbie
inobediencie et auaricie studet. quare pro me culpa
casus attulit. alie labor. tertique lapsus timeat.
His tribus piculis tres claustraliu ordinis sub-
iciuntur. scilicet qui sede prelatiois querunt. et posse
non valent. alii qui nec obediunt nec obedire vo-
lunt. tertii familiares. **I**ude oculos portantes et
in occulto detrahentes. **S**ed ut paucis multa com-
prehendamus si studia si mores. si vitam plurimorum
religiosorum agnoscere visis. considera. quod illis capi-
tulorum hostis est. ex murmur et inuidia. in nocte
nullas vigilias habent nec in die labores.

Liber s^os.

laborat monachus ut fiat abbas. abbas v̄
trofus. prior ingrassatur. mendicās blandiē
potētibz. terrena diligit. suspitiosus claustra
lis. bursari⁹ pecuniosus. infirmari⁹ cōcubina
rius. capitosus sacrista. sine oratione conuer
si. fratres ad questū p̄dicant. gardian⁹ equi
tat. provincialis proclamat. generalis gene
rat. **P**reterea de hui⁹ statu piculo vide quid
Bernhardus dicat in quadā epistola mori
ens vix vnq̄ aliquis in cella ad infernū dese
dit: quia vix vnq̄ in celo predestinatus in ea
vsq; ad mortē persistit. **I**tem labores pericula
hui⁹ status aperitissime demonstrat **Greg.** in
registro in quē. vos quā viā vite extra hoīm
frequētiaz ducitis tūto maiora certamina pati
necesse ē: qm̄ ad vos magister ipse tēptacōnū
accedit. **C**eterz ex multitudine preceptorū et
onerū religionū periculū et difficultas huius
status comprehendit. **N**ā ut dicit **Aug.** vbi sūt
multe p̄ceptiones: tibi multe sūt trāsgressiōes
Valēt em̄ religiosi lōge plura p̄cepta: q̄ qui
cūq; hoīes alioz statuū. imo plerq; ut supra
dixi. qd̄ alijs meritū: tibi ad peccatū a piculū
ē. ne inuat si dicas: nō ōnia p̄cepta obligant
Quibz **Hiero**⁹ r̄ndet in quadā epla. nō ideo
putet qui se deo obtulit aliq̄ p̄tēnenda eē mā
data q̄ leuia sūt. tā em̄ maxima illa q̄ mīma

Capitulum xxviij.

impata sunt. et deceptus vni⁹ preceptū peccāpi
ena iniuria est Et sequitur. in quocūq; enim sta
tu in quis gradu eq̄le peccatū est. vel phibita
dimittere. l' iussa nō facere. **Et bern.** ait. iussa sine
culpa nō negliguntur. et sine crimine nō cōtem
nuntur. **O** q̄ multa sūt hodie in religionib; pre
cepta. o quot vincula multiplicata. o q̄ pauca
et tarda remedia. **De** quib; xp̄us dicere videt̄
Alligant onera grauiā et impōribilia et impo
nūt ea in hūeris hōim. **Cōtra** hos multiplicā
tes precepta omnia ē deus duas maledictōes
Prima est. ve vobis scribe et pharisei ypocrite
qui clauditis regnū celoz añ hōies vbi nō in
tratis nec pmititis alios intrare. **Secūda** est.
ve vobis scribe et pharisei. q̄ deciat̄is mentā et
anetū. et relinquitis que ḡuia sunt. scz legis in
ditiū misericordiā et fidē. **Fortē** dicet quispiā
fatend esse. plurima esse religionū precepta.
plurima onera ex quib; necesse est plurima
sequantur peccata. **Fatendū** etiā plurima esse
in religione picula incōmoda. plures difficul
tates et labores. **Verūt̄n** ex plurimis bonis q̄
religiosi agūt facili⁹ creditur absorbi posse. s;
et p̄mptius ab eis resurgere valebunt. p̄sertū
Ter intentionē quā hūt ad deū credā. **Acce**
dit q̄ hūt socios a quib; iuuentur. ad quos
dici p̄nt que tetigi s̄ in. xxviij. ca. **Demū** fateor

possibile illud est. sed difficile dixerim. p̄cepta enim apta sūt. implecōes dubie. mādata certa. trāsgressiones certiores. vitia non occulta sūt. bona nō vidētur. picula manifesta existūt. nec sine discrimine incurrūtur. remedia vero dubia. nec sine magnis laboribz q̄rūtur. **F**acilius cadim⁹ q̄ refurgam⁹. soti⁹ vero an iuuēt eum qui se ledere vult. vnusquisq; cōsideret. de quibz quidā sapiēs ait. quid iuuat amic⁹? si animus amicitior ledit. **F**actor tñ bonis et deo dicatis religio sis. picula difficultates. labōes h̄mōi q̄dā certamīa. q̄dā ex̄tītatiōes existūt. que religiose viuentes eo magis coronant. at q̄ ut supra dixi cum de piculis et laboribz status ecclesiastici egi. non est in culpa religio. s; abutentes religione. **N**ec est improbatio in religione. sed de turpātibus religionē. in qua non est mirū si sit multatudo periculoz. vbi volētibus et bene militātibus est cumulus donoz. **N**az ut ait **Hugo de sancto Victore**. om̄m̄ statui benigna est eligio. abūdans paup̄. mediocribz sufficiens. tolerabilis. diuiti. in firmis larga. dedicatis cōpatiens. penitētibz miserās. puerhis seuera. bonis optima. **E**t **Crisost.** religio nūq̄ senescit. fatigatiōez nō sēat. **E**x quibz oībus aperte monstrat hui⁹ vite et stat⁹ piculū. labor a difficultas siml a necitas

Cap. xxviii.

Capitulū viceſimū octauū de inclinacōe
a diſpoſitiōe naturali a diuerſitate com
plexionū a abilitatū hoim q̄tū ad religi
onem. a ſilio in talibus.

Ultra predicta nonnulli cautos agunt
a attētos religionē ingredi volētes :
ut inclinacōes suas ac diſpoſitiones
naturales a complexiōes attendāt. viresq; suas
discutiāt. Tandē quidā illis circa predicta cō
ſilia prebēt. Aiūt enim qz ſm antiquoz sapiē
tiū ſentētiar. diuerſi ad diuerſos penit⁹ viue
di modos: aut inclinātur aut diſponūtur. Di
uerſitas autē et diſſimilitudo. aut diſparitas
viuēdi vni⁹ ad alterz. ut i politiciſ inq̄t **ph⁹**.
ex triplici radice procedit. Primo ex natura
ſue qualitate diuerſa. nonnullos ex diuerſita
te complexionis loci quoq; in quo viuit: natura
liter ad diuerſa ferri videm⁹. nonnullos enim
in diari oſpicim⁹ ad bene politi⁹ adū in repu.
alios ad militādū. alios ad artificia. alios ad
ſacrificia a cultū diuinū. nec ſolū ad hec exer
ticia: ſ; anime paſſiōes diuerſimode diſponū
tur. qm̄ aliqui ad verecūdiam. alij ad irā. alij
ad triftitiā inclinātur. Cōplexiōis ergo diuer
ſitas a regiōis qualitas. ad diuerſa penitus
inclinat. etiā quo ad mores. **S**icut em̄ hūana

ss Liber 106.

complexio simplicior & purior est: tñto sensus
exterior es. uinatiores. potetiores. atq; subtili
ores red dñtur. Quo fit ut p osequis intellect⁹
hois eo magis sit purior et subtilior. Idq; ex
eo patet esse manifestū. qm̄ q̄ diu sensus ipsi
exterior es uinatiores existunt. tñto magis In
tellectui de seruire possunt. Quomā intellectus
ipse nihil agit aut intelligit. q̄ diu in homine
existit: nisi cum ministerio sensus. quare recte
Aristo. inquit. quia anime sequuntur corpora.
Et alibi in libris de anima ait. molles carne ap
tos mente dicimus. Anima ergo siue intelle
ctus humanus non exercet opationes suas:
nisi mediantib; organis corpis. qz eodē p̄ho
teste nihil est in intellectu: qñ prius fuerit in
sensu. Ex q̄ radice p̄cedit illa causa a multis ig
norata. quare intellect⁹ hūanus qñq; fatiga
tur. qđ licet iproprie dictū sit. tñ intellectū fa
tigari dicim⁹ non s̄m se. sed s̄m sensus exteri
ores. cū quib; agere debet intellectus ipse. Ex
quibus oibus constat qz abilitatur seu dispo
nuntur hoies ad hunc vel illū modū uiuendi.
s̄m qz peius vel melius complexio illorum est
disposita. **Et** q̄ q̄ anima ipsa eque perfecta exi
stat: tamen aliquādo eligit vnū uiuendi mo
dum sibi accomodum. et in eo facilius bene
operatur: si organa corporis melius habet dif

Capitulum. xxviiij.

posita et complexionata. quae inclinatio non complexionis
ad hoc vel illud disponunt. **S**ecundo diuersitas
modi viuendi contingit plerumque ex diuersa con-
suetudine. quae naturam imitatur. et illa ad unum mo-
dum viuendi trahit alios. alios ad alium. **T**ertio
haec diuersitas viuendi contingit nonnumquam ex spiritali
diuina influenza. quae quum et quomodo vult hunc tra-
hit ad unum viuendi modum. alium ad alium. sine
cuius offensione vniuscuiusque liberi arbitrii. pro-
ut siue inscrutabili placet prouidentiae. **Q**uicumque
ergo hoc modo trahitur ad vitam monasticam
laudet deum qui trahit. et apparet ad locum quem
sibi monstrat deus. et relictis urbibus et eorum
illecebris vadat saluari in seorsum. **V**erum secun-
dus modus consuetudinarius eos repente non in-
uat. qui delicate in urbibus nutriti sunt. sed opus
est consuetudinem penitentiam contraria consuetudine
paulatim deuincere. **S**i vero primum modum attē-
derent. recurrant ad complexionem. ut praediximus ad
naturam suam. ad inclinationem. ad dispositionem in-
terioris hominis sui unusquisque recurrat deique ad
vires corporis sui. et seipsum et ita seipsum diuident
cent. et de se magis sibi quam alijs credant. **C**ondu-
dunt ergo et consulunt nonnulli scribentes. ut quam
in deliberatione pendet. an religiosam vitam assu-
mat. cuncta animo digereat. et id eligat quod potius
et continuare possit. **N**ec volumus que tetigimus

dicta esse aīo dissuadēdi religiōis ingressum.
maxime quia non ignoramus neminē sine q̄
uī peccato religionis vitāz alicui aut phibere
aut impedire posse. iuueibus presertim. nam
adolescētī volenti viā pfectōis dixit xps. v̄de
oīa q̄ habes a da paupibz. et veni a seque me
Vnde quidā sapiens ait. qui adolescentē a re
ligiōe retrahūt. similes sunt phariseis quibz
ore saluatoris didū ē. ve v̄bis. qz nec vos in
tratis in regnū celoꝝ. nec alios simitis intrare
Verūtamē cū religiōis ingressus de consilio sit.
et de operibus supererogacōnis. vnusquisqz
ut didū est ad se recurrat. v̄resqz suas disci
tiat. fragilitati sue cōplexiōni nature consuetu
dimi cōsulat et si p̄t capere capiat. Dicere em̄
a religare se deo optimū est. Sed cogitet qui
religiōnē intrat. Laboriosā viā. iter arduū. atqz
difficile aggredi. nec ad tps. s̄ q̄ diu vixit re
ligiōis onera necesse est sustineat. **I**lludqz sp̄ in
mentē veniat. qz sic manū ponat ad laboriosū
aratrū. ne respiciat retro. qz apt⁹ nō erit reg
no celoꝝ. **F**atemur tñ qz ea q̄ tetigim⁹ in dīna
tione nō cōpletive ad hoc vel illud disponūt. **P**o
tēs ē de⁹ abūdare a facere grāz nobis. qui de
lapidibz istis potest suscitāe filios **A**brahe. de
lapidibz in q̄ v̄de iduratis et inflexilibz aīs
hōim. nō solū natura vel cōplexione. sed etiaz

Cap. xxxix.

depravatione et malitia potest suscitare filios
Abrahe. id est reddere eos flexibiles et obsequi-
tissimos ad obedientiam et cetera onera religio-
num. non tamen improbamus quin unusquisque fragi-
litate viresque suas discutiat. Et cum consilium sit reli-
gionem ingredi ut supradictum est. si potest capere capiat

Capitulū vice simū nonū de opatione re-
ligiosorum inter se admittē. et primo de cō-
patione solitariorum ad socialē vitā agē-
tes. et que vita perfectior sit altera.

Habita est igitur super opationem et differē-
tia horum duorum statuum. clericalis videlicet
et regularis inter se admittē opationum. et
quomodo alter alteri aut equalis aut preponatur
quo ad perfectionem statuum. et quis sit eligibilior
put perfectior aut put humanior. Jam superest ut
statum religiosorum inter se admittē distinguatur
comparetur quo ad perfectionis statum. Et primo de re-
ligiosis solitariis opationis ad vitam socialem agē-
tes. Quomodo igitur ad religiosorum statum inter se consi-
derandum. et opandum duplicem fore puto differē-
tiam religiosorum quorumdam quia solitariam et ana-
coriticam vitam ducunt. aliorum qui socialem. De soli-
tariis ergo primo dicendum est. deinde ad sociali-
alem vitam agentibus. De primis itaque a nonnullis

sandis doctorib; auerit illos oēs rectos reli-
 giosos excellētia vite stat^o pfectiōe antecē. sic
 de Anthōio legim⁹. sic de Paulo pmo heremi-
 ta necnō Bñdicto et p̄mis macariōib; a plu-
 rimis alijs. de quib; Aug⁹. in libro de opibus
monachorū ait illos monachos sandiores
 essez qui a cōspectu hoīm segregati nulli ad se
 p̄tent accessum. Alij vero distinguend putāt.
 quia vel loq̄mur de pfectōis statu vl de pfecti-
 onis ope. Vtroq; aut mō solitaria vita maio-
 rem pfectionē acquirat q̄ socialis. quoz racō
 est quomā vita socialis status est volentiū p-
 fici p̄ instructionē in intellectu. a p̄ correctiōez
 in effectu. cū aliqñ contingat a via pfectionis
 deuiare. S; solitaria vita ē pfectoz. et taliū q̄
 nullo istoꝝ indigeāt. Solitarie em̄ viuētēs et
 alioꝝ cōsortia asp̄nātes. et ciuiliē a socialiē nō
 cōuersātes. necessario ut p̄bus ait in poli. vel
 sūt ut bestie. vel sūt hoīe meliores. Vñ nō solū
 s̄m s̄ctorū; sed s̄m p̄hoꝝ sentētiās solitarie a
 v̄tuose viuere pfectoz est. a magis tales dñt
 dici quā dā dñj q̄ hoīes. vel tāq̄ sup̄mi a perfe-
 ctissimi hoīes. nō solū honorādi; s; poti⁹ admi-
 randi sunt. Rūto ergo status pfectoz excedit
 statū p̄ficiendoz tūto solitaria vita monacho-
 rum excedit vitam quorumcūq; religioforū
 socialiter viuētium. Si vero loquamur de

Cap. xxix.

perfectiois opere hoc idē putant. Opus enī vite
solitarie contemplatio est. socialis vero vite actō
est. vel utriusq; opis in quibusdam omixtio.
Planū est autē qd contemplatio peminet actioni. et
est opus magne perfectiois. nō solū ppter cri
sti verba de martha et Maria cōmuniter reci
tata. s; ppter xp̄i exemplū imitandum. de quo
scribit apud lucā qd exiit in montē orare. et eāt
pnoctans in orōne et hoc fit ppter faciū dīnū
auxiliū impetrand. **N**ō enim dixit exiit ad tur
bas. aut ad vrbes orare. s; in mōtē vaste soli
tudinis. **V**bi enī deest auxiliū hūanū. solitu
dinis locus aptus est ad impetrandū diuinū
auxiliū. qd cū ignoram⁹ qd agere debeamus et
hoc solū habeam⁹ refugij. ut oculos nostros
dirigam⁹ ad deū. **I**te querit solitudo ppter tu
multū seculi fugiendū deserēs enī mūdū et tu
multū seculi et sepans se non solū a voluptati
bus mūdi. s; a iocūditate sociali. cōfortatur a
xp̄o ut glosa ait sup illo vbo **A**pocalipsis. xij.
mulier fugit in solitudine. **C**irca predicta tñ
q̄ de sāditate vite solitarie dicta sunt. dicā qd
aim pulsat. alia est enim ratio illi⁹ antiq̄ tpi⁹.
alia moderni. **S**i enim viros solitarios cōfide
ramus. illos videlicet q̄ in p̄mitia eccl̄ia florue
rūt. verissimū puto illos fuisse perfectiois et sād
tioris vite ceteris socialem vitam agentib;.

Capitulum xxx

habent: sed etiam hijs quibus verbes incolunt. Iteo putamus sine offensione veritatis probabiliter dici posse. modernis temporibus. vitam heremiticam non posse repiri illius perfectionis et sanctimonie: sicut patris illis temporibus. quoniam imo periculosam admodum fore et difficulter cum ista ecclesie statuta observare posse. Nisi forte aliquis dicat quod anacorete predicti iam adeo perfecti sunt. et tam fixum animum in dei amore habent: ut ab hijs ligamentis liberi sint. et predicta precepta habeant in preparatione animi. Quibus non facile assentio. quia cum de ecclesia sint preceptis ecclesie ligari manifestum est. nisi privilegium repiatur aut dimittatur aliter fuerit revelatum.

Capitulū tricesimū de compatione eligi-
osorum vitā socialem agentium inter se. et quā
religio socialis alteri sociali sit perfectior.
et utrum religio eo quod artior sit perfectior.

Consequens est ut religiosos vitā so-
ciales agentes discernamus. et compe-
mus quantum ad eorum perfectionem. inter quos
ut sancti doctores tradunt: longa admodum
differentia est. Nam ut inquit sanctus **Tho-**
mas secunda secunde. q. **Cxxxviii.** differentia religi-
onis unius ad aliam principaliter quidem attendit

Liber 5°.

ex pte finis: sicut si vna religio ordinet ad pe-
grinos hospicio recipiendos et alia ad visita-
dos vel redimendos captiuos. **Secundario** autē
ex pte exercitiij. quia diuersi modi exercitiij sūt
in diuersis religiōib. puta qz in vna religione
castigat corpus p abstinentias ciboz. in alia
p exercitiū operū manualiū. vel per nuditatez
vel aliquid aliud hmōi. **Et** quia nō potest ali-
quid dici. altero potius. nisi sū illud in quo
ab eo differt. **Idco** excellētia vni⁹ religiōis sup
aliā pncipaliter quidē attendit sū religiōis
finē. **Secundario** autē sū exercitiū. diuersimō-
de tū sū eū vtraq; opatio attendit. **Rā** cōpa-
tio que est sū finem est absoluta. eo qz finis
ppter se queritur. **Compatio** autē que est sū
exercitiū qritur non ppter se sed ppter finem.
a ideo illa religio alteri preferē que ordinatē
ad finē absolute potiorez. vel quia est maius
bonū. vel quia ad plura bona dirigit. **Si** vero
sit idē finis sed secundario. tūc attendit peminē-
tia religionis non sū qūitatez exercitiij: sed
sū pportionez eius ad finem intentū. **Vnde** a
in collationib⁹ patrum introducitur sententia
beati **Anthoni**. qui pretulit discretionez. pē-
quaz aliquis omnia moderatur et ieiunij. a
vigilijs. et omnib⁹ hmōi obseruacōib⁹. **Sic**
ergo dicendū qz opus vite adīue est duplex.

vñū quidem quod ex plenitudine contempla
 tionis deriuat. sicut doctrina et predicatio. vñ
 et **Greg.** dicit in quinta omelia super ezechi. q̄
 perfectis viris primo ad contemplationē suā
 redeuntibus. dicitur memoriā suauitatis tue
 eruābunt. et hec presertim simplici contēpla
 tionī. sicut enim est maius illuminare q̄ lucē
 solū. ita maius est contemplata alijs tradere
 q̄ solū contēplari. Aliud autem est actiue vi
 te. qd̄ totaliter consistit in occupatione extel
 ori. sicut elemosinas dare. hospites recipere.
 et alia huiusmodi que sunt minora opibus cō
 templationis. nisi forte in casu necessitatis. sic
 ergo sūmū gradum in religionibus tenent. et
 qui ordinatur ad docendū et predicandū. qui
 etiā ppinquissimi sunt p̄fectioni **Episcoporu**.
 sicut et in alijs rebus fines primorū coniūgū
 tur principijs secūdorū. ut dicit **Dionisi⁹ septi
 mo. c. de di. no.** Secūd aut gradū tenet ille q̄
 ordinat̄ ad cōtēplationē. Tertū autem qui
 occupatur circa exteriores actiones. In singu
 lis autē hīs gradibus potest attendi p̄minē
 tia s̄m q̄ vna religio ordinat̄ ad altiorē actū
 in eodem genere. sicut inter opa actiue potius
 est redimere captiuos. q̄ suscipere hospites. et i
 omnibz opibus contēplatiē. potior est oratio
 q̄ lectio. Potest etiam attendi p̄minētia. si

Liber 3us.

vna earum ad plura horū ordīnatur q̄ alia.
vel conuenientiora statuta habeat ad finem.
ppositum consequendū. **M**oderni tamen do
ctores ad eūdem intellectū aliter distinguūt.
Tres enim gradus faciunt illoꝝ religiosoz
vitam socialē agentū. p̄sertim qui in pauper
tate volūtaria p̄pter xp̄m assumptā regularē
vitam elegerūt. **P**rim⁹ gradus fuit quondā
et hodie est quorūdam monachoz. qui hñtes
possessions in cōmunis de fructib⁹ et p̄uentib⁹
ipsarū viuūt. et de illis sibi et necessarijs vite
sue p̄uidēt. **S**ecūdus modus fuit et adhuc
quorūdam est religiosoz. qui mundū sp̄nē
tes de labore manū suaz victitant. ac restitū
et alia necessaria sibi ex illo misterio submimī
strant. s̄m quē modū aliquādo **P**aulus apo
stolus vixit: ne offendiculū daret euangelio
Tertius gradus est alioꝝ religiosoz qui ho
die cōmuni vocabulo mendicātes appellātur
qui spiritalib⁹ p̄ncipaliter vacātes. et predi
cācōm et doctrīne insistētēs. de hñs que sibi a
fidelib⁹ offerūtur: in volūtaria paupertate deo
famulātur. **H**ec igit̄ religiones habent int̄ se
differētias et p̄porcōes. a alie alijs antiq̄ores
sūt a etiā stricctiores. **S**i q̄tū est ad statū vberī
oris p̄fediōnis: non dubito vltimā idest mē
dicantiū vitaz maioris esse p̄fediōis a meritū

Cap. xxx.

Ac etiam securitatis ad salutē ppter quatuor
causas supius assignatas cū de excellentia re-
ligiose & monastice vite in genere actum est.
Primo videlicet quia tempaliū rez minorem
habet sollicitudinē. Secūdo quia ad spūalem
contemplationē maiorē habet dispositionem
anxiam. **T**ertio quia respectu maiorū bono-
rum que fidelibus subministrāt. & parvam in
hoc seculo recōpensationē recipiūt. **Q**uarto quod
magis cristi vitā imitātur et apostolorū. **S**cri-
bitur enim in luea. qd mulieres multe seq̄bati-
tur cristū ministrātes sibi de facultatib; suis.
quā aliqui putāt vitā mendicantiū. **S**fortasse
aliquis obicit qd nōnullē religiones artioris
vite sunt q̄ mendicātes. ideo vidētur eminēci-
oris atq; pfectioris esse status. **N**am dicendū
est ut s̄cti tradūt dōctores. qd ista duo simul
stare possunt. aliquā religionē esse artiozem.
et tamen minoris pfectionis. **Q**d triplici via
ostenditur. **P**rimo per xp̄i exemplū. **S**ecūdo
per discipulorū documentū. **T**ertio per ecclie
militantis cōmune exp̄imentū. **P**rimo enim
patet per exemplū cristi. **N**ā nulli fidelū debz
esse dubiūz qd nulla regula vel religio artior
esse potest q̄ religio **J**ohannis bap. de quo
dicit **M**athei. p̄mo. qd vestimentū eius erat de
pilis cameloz. esca autem eius locuste & mel

filuestte. Super quo verbo dicit Hieronymus
q̄ mīcū erat in humano corpe tantā asperita
tem vite conspiceret. Demū nulli dubiū est. q̄
nulla alia religio aut viuendi modus perfe
ctior fuerit vita et religione xp̄i. Vnde Matth.
xi. dicitur. venit Johānes baptista non man
ducans nec bibens: et tamen dixistis quia de
monem habet. Venit filius hoīs manducās
et bibens: et dixistis ecce homo vorax et pota
tor vini. et iustificata est sapiētia a filijs suis.
Super quo verbo dicit Augustinus q̄ s̄cti apo
stoli intellexerūt regnum dei non esse in esca
et potu. sed in equanimitate et voluntate tole
randi. quos neq; copia subleuat neq; depri
mit egestas. Et sic patet q̄ religio cristi licet fu
erit nimis arcta: tamen longe maioris perfe
ctionis. Secūdo hoc patet per doctrinā aposto
lorum. Tanta enim fuit apostolice vite perfe
ctio et ecclesie p̄mitiuerut cūctis possessionibz
abdicatis. om̄ia haberent in cōmuni: et precia
possessionū ponebātur ad pedes apostolorū.
a qua p̄fectionis via aliquaten⁹ posteriores
defecerūt. quia possessiones in cōmuni licet tū
reseruabant ut alibi latius diximus. p̄sertim
in eo libro quē de xp̄i paup̄tate edidimus terti
gim⁹. etiā in libro defensorij status ecclesiastici.
Naz̄ ep̄s̄ dicit Aug⁹ in de doctrina xp̄iana.

nullas ecclesias gentium fecisset: quod tempore apostolorum factum est. et tamen monasteria ex gentibus conuersis congregata et possessiones in communi seruantes: artius vite fuerunt quam religio siue status apostolorum. Dicit enim hieronymus in epistola ad eustochium de cibo uero et potu taceo cum etiam languentes monachi aqua frigida utantur. et coctum aliquod comedisse luxuria est. Fuerunt ergo monachi in primitia ecclesia artius vite quam Apostolis: sed tamen minoris perfectionis. Quod patet quia ex eo quod monachi predicti possessiones in communi seruabant. Augustinus uideat innuere eos quodammodo a perfectione apostolorum defecisse. Tertio hoc etiam conspicitur per militantis nostre ecclesie experimentum. Tenet enim communitate ecclesia religionem siue statum episcoporum perfectionem esse omni alia religione tam monachorum quam aliorum et tamen experimentum docet: quod quilibet religio artius vite est quam religio seu status episcoporum. Non ergo se committatur ista: quod religio quanto artius tanto perfectior. Potest enim esse maior perfectio cum minori artitudine. et maior artitudo cum minori perfectione. Et licet ecclesia concedat transire ad artiores illis qui sunt in laxiori: non propterea id concedit quasi credat religionem tanto esse perfectiorem quanto artiores: simpliciter: sed credit artiores instrumentali-ter esse perfectiores respectu illorum

liber 1us.

qui per talē artitū dīnē dicūt omodius posse
puenire ad statū p̄fectionis. Et hec q̄tum ad
p̄fectionē statū intelligenda sunt. Ruid autē te
nendū sit q̄tum ad transitū canōiste tractāt
in. c. sane de regula. Dicūt enim exēpli gratia.
q̄ attenda institucōne regule sancti **Aug⁹**. et
etiam sancti **Benedicti**: artioris regule est or
do sancti **Benedicti**: et laxior sancti **Aug⁹**. vide
licet q̄tum ad transitū de vna religione ad
aliā Itaq; nisi cōstitutōes regulares obstarēt.
vel obseruantia actualis fratru p̄dicatorū. et
alioꝝ qui regulā beati **Aug⁹**. p̄fiterentur certū
est eos posse transire ad ordinē sancti **Bene
dicti**. Verūtū in ista materia q̄tum ad transi
tū ad aliā religionē: dicūt doctores. q̄ capie
laxior vel artior habēdo respectū ad actualē ob
seruatia regule: etiā ad cōstitutōes factas vltra
regulā. Vnde q̄tum ad dictū transitū non ē
solū ponderāda regula sancti **B̄ndicti** et **Aug⁹**.
s̄ sūt p̄derāde cōstitutōes ip̄oꝝ ordinū et actua
les obseruatie. Et ideo cū fratres p̄dicatoꝝ et
sancti **Aug⁹**. et alioꝝ qui tenent regulā beati
Aug⁹. s̄m̄ omunē modū viuendi et seruandi
regulā reduci sunt ad instar mendicantiū. p̄
derata veritate: videntur esse artioris ordinis
q̄ ordo sancti **Benedicti**. et non posset trāsire
frater p̄dicatoꝝ ad ordinē s̄cti **B̄ndicti** sine

Cap. xxxij

pape licentia. Tamen quod ad perfectionem status utriusque regule simpliciter assumpte secundum opinionem multorum et regula beati Benedicti perfectioris status quam sancti Augustini est. Et hec de comparatione inter se cunctarum religionum vitam sociale hominum breuiter dicta sufficiant.

Conclusio libri totius ad sanctissimum dominum.

Accipe beatissime pater hoc humane vite speculum tuo nomini sed multorum utilitati dictum. ut per te qui speculum et totius moris vite norma datus es cuncti fideles in quouis statu arte gradu ac dignitate constituti speculentur. atque in eo videantur quid cuique conueniat. quid incumbat. in quouero deuiant a tramite vie iuste. Nam veluti naturale speculum cuiuslibet forme sibi opposite ymaginaria; profert similitudinem. sic hoc speculum omnium mortalium varias viuendi formas recipiet et quid bonum. quid finistri habeat; distinguet et intuebit. Ibi enim vitam suam speculabit omnis homo. Nam videbit peccator et irascetur speculans peruariationes suas in eo. rursus videbunt recti et letabuntur; quia cernent in quo crescant. denique in eo videbunt iusti et timebunt; quia putantes se stare videant ne cadant. et tandem videbunt mortales.